

ઓખાહરણ મોટું કડવાં દર નુ

કવિ પરમાજીંદગું બનાવેલું

બપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

સખારામ લિક્ષેટ ખાતુ

અમદાવાદમાં

ત્રણ દરવાજા નજીક સરૈયા સાંકળચંદ દરી-
બાઈના મકાનમાં અમદાવાદ સત્યોદય પ્રેસમાં
મગનલાલ મનશુખરાએ છાપ્યું

સંવત ૧૯૪૦—સન ૧૮૮૪

કિંમત રૂ ૦—૧૦—૦

1000

1000

ઓખાહરણ.

—•—
શ્રીગણેશાયનમ

શ્રી ગણપતીની પ્રાર્થના-રાગ આસાવરી.

એક નામ મુજને સાંભર્યું, શ્રીગૌરી પુત્ર ગણેશ; પા
વતિના અંગથી ઉપન્યો, તાત તણો ઉપદેશ. ૧ માતા
જેની પાર્વતિને; પિતા શંકર દેવ; નવ ખંડમાં જેની સ્થા
પના, કરે જુગ જુતળ શેવ. ૨ સીંદૂરે શણગાર મન્યા
ને, કંઠે પુષ્પના હાર; આયુધ દરશી કર ધરીને, દણ્યા
અમુર અપાર. ૩ પેહલા કરમાં જળ કમંડળ, બીજે મો
દિકહાર; ત્રિજ્ઞ કરમાં દરશી સોહાગ્ય, ચોથે જપમાળ
૪ આલો સૈયરો દેવ જમ્યે, પુછ્યે ગણપતિ રાય; મો
રા લીજે મોદિક લાડુ, લાગીયે અંબુ સુતને પાય. ૫ એ
વા દેવ સાચા મુની વાચા, પુરે મનની આશ; એક કર
જોડી કહે જન વૈશ્નવ, દાસ તણો જે દાસ.

શ્રી આંખાણીની પ્રાર્થના--કડકુ ૧

આઘ શક્તિ મા અળા પ્રગટ્યાં, જ્યાં પવન નહી પા
ળી; સુરી નર મુનીજન સર્વે કળાણા, તું દોણે ન કળા
ળી. ૧ તાર વર્ણન કંઈ પેર કરીયે, જો મુખ રસના એ
સહજ ફેણા સેષ નાગને, મા તોયે ન પામ્યો સેષ.

(૪)

૨ જુવાં જુવાં ૩૫ ધરે જુક્ત અંબા. રહિતવ ખંડે સ્થા
પી; મહા મોહા જડ મુઠ હતા મા, તેમની દુરમતિ કાપી
૩ ભક્ત ભાવ કરી ચરણે લાગું, મા આઘ શક્તિ જાણી
તે મને સ્થાય કરવા તું સમરથ, નગર કોરની રાણી. ૪
તું તારા ત્રિપુરાને તોતળા, નવલ કેશ રંગ રાતી; બીજી
સોભા શી મુખે કહીએ, રચના બની બહુ ભારી. ૫ હં
શાવતીને બગલા મુખી, વહાણવટી તું માય; બીડ પડે
તમને સંભાર, કરજો અમારી સ્થાય. ૬ મા શેવક જ
ન તારી વિનતી કરે, હગારજો અંબે માય; બ્રહ્મા આવી
પાડ કરે, વિશ્વ વાંસળી વાય. ૭ શીવજી આવી ડાક વ
માડે. નારદજી ગુણ ગાય; અખીલ ગુલાલ તણા હોય એ
છવ મુદંગના જમકાર. ૮ સીંહાસન બેઠાં જુક્ત અંબા,
અમૃત દ્રષ્ટે જોતી શોભે શણગાર તેં સજ્યા મા, નાકે
નિર્મળ મોતી. ૯ ખીર ખાંડ ધત મદ શર્કરા, આ
સેજો જુગ માય; અગર કપુર તારી કરે આરતી, શેવ
ક જન શીર નામી. ૧૦ તું બ્રહ્માણી તું રાણી, તું દે
વાધી દેવા; શકળ વિશ્વમાં તું છે માતા, કરે તમારી
શેવા. ૧૧ માના શરણ થયા પ્રતિપાવન, પહોતી મનની
આશ; કુળશક્તેમ રાખજો અંબામા સર્વને, એમ કહે ત્રિ
પુરાણસરે. ૧૨

આખાહરણ રાગ કેદારો.

હુંતો શ્રી પુરષોત્તમ શીર નામું, હુંતો સકળ પદારથ
પામું, વામું વામું રે દુઃખ સકળ કુળી વર તણાંરે.

રાગ ઢાળ.

દુઃખ સકળ વામું કુળી વરનાં, સુણતાં પ્રાશ્નિત બચ
આખાહરણ જે સાંભળે, મહા રોગથી મુકાય. ૧ તાવન

(૫)

રીયો એકાંતરીયો, ન ચઢે તેની કાય; ભુનનો ભણુકારો
તેને, ન આવેસ્મા માંય. ૨ પરિક્ષત પુછે કહોને શુકલ,
ઓખાનો મહિમાય; ટાણુ રીતે થયો ઓખા, અનિદુધનો
વિવાહ. ૩ પ્રથમ હુતા નવ સુતાને, કહાવતા જે દસ રક
ધ; હવે દશમની કહું કયા, જેમ ઉપજે આણુંદ. ૪ હ-
રિએ વૃંદાવનમાં લીલા કીધી. વાયો મધુરો વંશ; પ્રથમ
મારી પુતનાને, પછી પછાડ્યો કંસ. ૫ પછી પધાર્યા હા
રીકામાં પરણ્યા છે બહુ રાણી; સોળ શહસ્ત્ર શત આગ
ળી, તેમાં અષ્ટ કરી પટરાણી. ૬ તેમાં વડાં જે રક્ષમણી
પ્રદ્યુમન તેના તન; પ્રદ્યુમનના અનિરુદ્ધ કહિયે, પર્મ ક
યા પાવન. ૭ આઘ બ્રહ્મા શ્રધ્ધી કરતર, મરીયો જેના ત
ન; મરિચીના સુત કશ્વપ કહિયે; હિરણ્ય કશ્વિપ રાજન.
૮ વિષ્ણુ ભક્ત પ્રહ્લાદજી, તેને વ્હાલા શ્રી ગોપાળ; પ્ર-
હ્લાદનો સુત વિરોચન, બળી રાય તેનો તન. ૯ બળિત
જો સુત બાણાસુર, જેનો મહારૂઢ ચરણે મન; એક સ
મે ગુરુ શુક આવ્યા, બાણ લાગ્યો પામ. ૧૦ અહો ગુરુ-
જી અહો ગુરુજી, કહોને તપ મહિમાય; શુક વાણી બોલિ
યા, તું સાંભળને રાજન. ૧૦ ત્રણુ લોકમાં ભોળા શંભુ
આપશે યરદાન; મધુવનમાં જઈ તપ કરો આરાધો શીવ
ભગવાનરે. ૧૧

રાગ મારૂ- કડવાં ૧

રાય તપ કરવાને જાયરે, એતો આવ્યો મધુવનમાંયરે
કીધું કીધું મુશળ સ્નાનરે, ધરિયું શીવજી કેરું ધ્યાનરે.
૧ રાય બેઠો છે આસન વાળીરે, કર જમણ્યામાં જપ
માળીરે, માળા ઘાલ્યા મુગ્રિએ દાનરે, તોયે આરાધે શીવ
ભગવાનરે. ૨ રૂધિર માંસ સુકાઈને મધુરે, શરીર સુકા

(૬)

અહવત ધમ્મરે, મહા તપિયો કેમ નવ જોયેરે, એના તપ
થી ત્રીભોવન ડોલેરે, વળતી જોડીયા શંકર રાયરે, તમે
સાંભળો ઉમયારે; એક અસુર મહા વ્રત સાધેરે; મારું
ધ્યાન ધરીને આરાધેરે, કાણુ કહીયે જોતો ખાપરે, તેતો
માંડી બેઠો મહા જાપરે. તમે કહોતો એને વર આપુરે,
વળતાં જોડ્યાં છે રૂદ્રાણીરે, મારી વાત સુણો શુભપાણીરે
દુધ પાછને કહેરીયે સાપરે, આગળ ઉપજાવે સંતાપરે.
બેઠ મરમાગંધનો અહયોરે, વર પામીરે પુઠંગ ધયોરે, વ
ર રાવણને તમે આપ્યારે, જોતે જનકી નાથ સંતાપ્યારે
તેણે સાધુ ધણા સંતાપ્યારે. મારે શી શી શીખામણુ દી
જેરે, જોળા રૂકુ ગમે તે કીજેરે, વળતી જોડ્યા શીવ રા
યરે, તમે સાંભળો ઉમયામરે. શેષા કરી ચઢાવે જળરે, તે
ની કાયા કરું નિરખજરે, શેષા કરી ચઢાવે સુગંધરે તેની
પુદ્ધિ કરું ધન ધનરે, જો કાંઈ ચઢાવે ખીલી પત્રરે, તેને
ધરાવું સોનાનું છત્રરે, શેષા કરી વગાડે ગામરે. તેને કરી
નાંખું ન્યામરે, નારી પાનિયે પુદ્ધિ તમારીરે, આપતાં ન
વ રાખીયે વારીરે. કુતો જોળો નાથ કેવાજીરે, હવે કપડી
નાથ કેમ યાજીરે. એવું કહીને ચાલ્યા જોળાનાથરે, મુઝો
ખાણાસુર શીર હાથરે, વૃંતો જાણ્ય ખાણાસુર રાયરે, તને
વર આપે શીવ રાયરે, કુતો જાણ્યું મહારાજરે, આપો
શાણીતપુરનું રાજરે, શીવ માણ્યું વારંવારરે, મુને આપો
કર હન્ટરરે. શીવ અમર કરોને મારી કાયરે, ઘેલા અમ
રતો નથી સ્વર્ગના દેવતાયરે.

રાગ આસાવરી-કડવાં ૨

વર પામી ખાણાસુરતો, શાણીતપુરમાં જાય, બનનાં વા
શી પશુરે પંખી, તે જાણ્યાં ખીવાય. ૧ કાંઈ નવ દીકું ન

(૭)

૧ સાંભળ્યું, જેમ વૃક્ષ આદ્યું જાય; આવીને જોવા લા
ગ્યા દોઢો બાણાસુર રાય. ૨ નગર સમીપે આવી આવ્યો
બાણાસુર બળવાન; કોભાંડ નામે રાય તેણે ઘેર, પ્રગટ થ
યો પ્રધાન. ૩ કોંક્રક દેશની કન્યા ભાવી, પરણાવ્યો રાજ
ન, દેશ હતવા સંચર્યો, રાય બાણાસુર બળવંત. ૪ પા
તાળે નાગ લોક હતી, આદ્યો તેણી વાર; દેશ દેશ
ના મહિષતી હત્યો, કોહેતાં નામે પર, રવ ગરબને દેવ
હત્યો, દેવ નાઠા જાય, સુરજે વળતી સાંગ આવી બાણ
તણા કરમાંય, હતી સુરને પાછો વળીયો મળીયા નારદ
મુન્ય, પ્રણામ કરીને પામે ભાગ્યો, તેણે સમે રાજન. ઓ
નારદજી આ નારદજી, ના થયું મારું હામ, એક જોખ્યો
ન મળ્યો સ્વામી, પોહોયે મનની હામ; નારદ વાણી જો
લીયા તું સુણ બાણાસુર રાય, જેને ટુઝને હામ આપ્યા
શીવજીં કર સંભારે.

રાગ હાળ કલ્યાં ૮

દેશાશપદંત જઈ રાજ્યમે, બલી બરાલી બાય; જનમાં
જેમ નાવ ડોલે, એમ ડોલે કૈલાશ. ૧ ટોપ કવચને ગદા
ફરશી, કકકડાટ બહુ થાય, તેણે રામે ઉમયાજી મનમાં
બ્યારે બીવાય. ૨ જઈને શંકરને સરણે નમીયાં, અહો અ
હો શીવ રાય, શાને કાજે બીહો પાર્વતી, આવ્યો બાણા
સુર રાય. ૩ શાણીતપુરનું રાજ્ય આપ્યું ઉપર કર હન
ર, વળી માગવા શું આવ્યો છે; અંધ તણા કુમાર. ૪
શકસ હાથ તો મુજને આપ્યા તેતો સ્વામી સત્ય; એક
યોદ્ધા મુજને આપો યુદ્ધ કરવા સમરથ. ૫ પર્વત ઉપર
જો પછાડું, પર્વત સુરણ થાય, પૃથ્વી ઉપર જો પછાડું

(૮)

પૃથ્વી ફાટી જાય, આવો મહારૂઢ આપણે બે વઢીયે; તમે
આવ્યાછો મારી નજરમાંયર.

રાગ ઢાળ કડવાં. ૪

તેનો તારે વગ કહે મેં ઉપજાવ્યો છે શેષ, તારા
કાજે રાખ્યો કર બેને મસ્તક અક. તેતોરવામી કેમ હું
જાણું ચિંતા મુજને થાય, લે બાણાસુર લૈજ, તને આપું
એક ધ્વજાય, જ્યારે ધ્વજ ભાગી પડશે, તારાં કર છેડા
ય. ૩ રૂપીર તણો વરસાદ વરસશે તારા નય મેઝાર,
ત્યારે તું એમ જાણજે, રીપુ ઉત્પન થયો સાર. વર પામી વ
ળી વગિયો બાણાસુર શોણીતપુરમાં જાય; પાર્વતીને પુત્ર ઉ
પન્થો, તેનો કહું મહિમાય. ૫ એક સમે મહાદેવ કહે, મા
રે તપ કરવાતું મન, તેણે સમે ઉમયાએ માંડયું, અતિ
ધણું રૂદન. અહો શીવજી અહો શીવજી જનમારો કેમ
જાય, મારે નથી એક બાળક તે કહે વલે શી થાય. ૭
મહારૂઢ વાણી બેલિયા, જો એ મહાર વરદાન; એક પુ
ત્રને એકજ પુત્રી ઉપજાવજે સંતાન. વર આપી મહાદેવ
જી, વન તપ કરવાને જાય; ઉમીયાજી નાહવાને બેઠાં વિ
ચાસ્યું મનમાંય. ૯ શિવનાં ઘર મોટાં જાણીને, રખે આ
વતું કોય, બે બાળક મેલુ બારણે તે બેઠાં બેઠાં જાય. ૬
ક્ષિણ અંગથી મેલ લઈને, અઘડ ઘટિયું રૂપ; હાથ ચર
ણને ઘુટણ પાત્રી, ટુંકુ અંગ સ્વરૂપ. ચતુર્ભુજને ફાંદ મો
ટી દીસે પર્મ વિશાળ; શોભા તેની શી કહું કંઠે ધુધરમા
ળ. ૧૨ પેરેલા કરમાં જળ કમંડળ, બીજે મોદીકહાર, ત્રી
જા કરમાં ફરશી સોહીયે, ચોથેરે જપમાળ. ગણેશને ઉપ
જાવીને બેઠ્યાં પાર્વતી માત, એની પાસે જોડ હોય તો
ફરે તે બેઠાં વાત. વામ અંગથી મેલ લઈને ઘડીયું કન્યા

(૯)

૩૫, શોભા તેની શી કહુ શુદ્ધેવ કહે સુચુ ભુપ. ૫ સેં
થો ટીક્કડી રાખડી, અંગોડે વાંકી મોડ, કંઠ કપોળને કા
મની; તેડે મોડા મોડ. ૧૬ કોથળી કુલડી વેલણુ ડાખડી,
રમત નાની ભાત; કંકુપડો નાડાજીડી તે, આખો બાધને
હાથ. ૧૭ ઉમીયાંજી નાહાવાને બેઠાં દીડો નારદનો સંગ;
અરે દેવ હવે શું થાશે, નગ્ન દેખશે અંગ. ૧૮ ખીટલી
આળા કેશ હતા; ઉમયાના તેણી વાર, શરીર પોતા કેર
ઠાંકયું કાણુ ન લાગી વાર.

ઉથલો.

નારદ વાણી બોલીયા, ઉમીયાજી તારો પાડરે;
માર નામ નારદ ખરો, માંહે માંહે કરાવું વઢવાડરે.

રાગ ઢાળ-કડવાં ૫

નારદ ચાલી આવીયા, જ્યાં તપ કરે મહાદેવ; આરે
શીવજી આરે શીવજી નજીટ ભુંડી ટેવ. ૧ મડા મસીદેભ
મતા હીડો માંથે ઘાસો ધુળ; આક ધંતુરો પિજ્યા ચાવો
કરમાં હ્યો ત્રિશુળ. ૨ તમેરે વનમાં તપ કરોને, ઘેર ચા
હ્યું ધર સુત્ર; તમે વિનાતો ઉમીયાજીએ ઉપજાવ્યાં છે
પુત્ર. ૩ મહાદેવ ત્યાંથી પરવસ્યા, કૈલાશ જોવા જાય; ગ
જુપતી વાણી બોલિયા, આડી ધરી જોટીકાય. ૪ અસ્યા
જોટીલ જોગી ભસ્મ અંગે દિસે અદભુત; આસા વિના
અધિકાર નહીં; જો હોય પૃથ્વીનો ભુપ. ૫ વચન એવું
સાંભળીને કોપીયા શીવ રાય; લાતો ગડદા પાડુ મુકી, આ
વ્યા માંહે માંય. ૬ ગજુપતીને ગડદો પડે બ્રહ્માંડ ભાગી
જાય; ત્રિપોકતો ખળભળવા લાગ્યું, આતે શું કહેવાય. ૭
ત્યારે શીવજી કોપિયાને, ચઢી મનમાં રીસ; કડક લઇને

(૧૦)

ત્રિશુળ મેઘુ ઇશુ ગચ્છપતિનું સ્ત્રીસ. માગશર વસી એ
 ચને દાહડે પુત્ર માયો તરે; તે દાહડેથી ચાલ્યું આવ્યું
 ગચ્છપતિનું પુત્ર. ૯ તે સુસ્તક તો જઈને પડીયું અંદ
 ના રમ માંહે, તેથી ચતુર્થાને દીવશે ચંદ્ર પુત્ર થાય. ૧૦
 એવે શીવજી ધરમાં આવ્યા જ્યાં ઉમીયાજી નાહાય; એ
 ખા બેઠેલી પારણે તે નાશી ગઈ ધર માં. ૧૧ લવ-
 યુ કોટડીમાં જઈને પેહો, મનમાં વાત વિચારી; ભાઈના
 ટકા કીધા માટે મુજને નાંખશે મારી. ૧૨ દાદેવજી ધરમાં
 ગયાને ઝગડ્યાં ઉમીયા મન; નેત્ર ઉઘાડી નિરખીયું ત્યારે,
 દીકા પંચ વદન. ૧૩ વચ્ચ પેહરી ઉમીયા રહે છે, કેમ આ
 બ્યા મ્હારેવ; આક ભાંગ ધનુરો ચાલે નદી કુંડા ટેવ.
 ૧૪ નાહાતા ઉપર શું દોડ્યા આવો, સમજો નહી મન
 માંહે; બે બાળક મેઘાં પારણે, કેમ આવ્યા મંદીર માંહે
 ૧૫ છાની રહે તું પાપણી મેં જોયું પારણું બધું, આ
 દસા દહાડા સતી જાણતો, પણ સર્વસ લુટી લીધું. ૧૬
 મુજ વિના તેં પ્રજા કીધી, એવું તારું કામ; પારવતી
 તમે રાખ્યું હિમાચળનું નામ, ૧૭ વચન એવું સાંભળીને
 હમાને ઉઠી જવાળ, કાલે તમે કહી ગયા હતા જે પ્રગટ
 કરજો બાળ. ૧૮ ત્યારે શંકરે નીચું જોયું, મનમાં વાત વિચારી,
 તારી પુત્રી તો નાશી ગઈ તરા પુત્રને આવ્યો મા
 શીર. ૧૯

સાખી કડવાં ૬.

પુષ્પ વિના ઝૂરે પીપળી, ફળ વિના ઝૂરે જાય; બાંધવ
 વિના ઝૂરે બેનડી, પુત્ર વિના ઝૂરે માય. ૧ પુત્ર કરશણ
 પુત્ર ધન, પુત્રજ આગેવાન, જે કુળ પુત્ર ન નિપજાયો તેનાં

(૧૧)

સુનાં બળે મશાંણુ. ૨ પુત્ર વિના શીવ મારે પાંજર વન
ઉમે અગ્નિ બળીશ, શિવ શાથી મારો મણુપતિ; મહારો પુ
ત્ર ક્યાંતી મળીશ. ૩

રાગ વિકાપનો વલાણ.

બોલો હો બાળારે હો મણુપત; બોલો હો બાળા ટેક.
હમીમાણ કરે છે રૂદન હો મણુપત, શિવ શને મારો મા
રે તન હો મણુપત. ૧ શિવપુત્ર વિના જેવી માય હો મ
ણુપત. તેની સંપત પરધેર જાય હો મણુપત. ૨ શિવ
પુત્ર વિના જેવી માય હો મણુપત. તેનું સુગું કાઢતવ
યાય હો મણુપત. ૩ શિવ પુત્ર વિના જેવી માય, હો
મણુપત. તે તરણુથી દળવી થાય હો મણુપત. ૪ આ
ને આપ્યું હતું વરદાન હો મણુપત. મેંતો ઉપજાવ્યાં
સંતાન હો મણુપત. ૫ ત્યારે શિવને આપ્યું છે જ્ઞાન, હો
મણુપત. મેંતો આપ્યું હતું વરદાન હો મણુપત. ૬ પે
લા નારદીયાનું કામ હો મણુપત. જુદા બોલો જેનું નામ
હો મણુપત. ૭ એણે વાત કરી હોય જુદી, હો મણુપ
ત. હતો તપથી આવ્યો હોય હો મણુપત. ૮ હતો જ
વાડું પુત્ર તમારો હો મણુપત. પુત્ર કેરો શોક નિવારો
હો મણુપત. ૯ મેંતો મારો તમારો તન હો મણુપત.
હતો જવાડું પાવન હો મણુપત બોલો હો બાળા. ૧૯

રાગ અશાવરી કડવાં ૭.

નદી જંગી મોકલ્યા તે, પેહેલી પાળે જાય; હસ્તિ એક
મળ્યો માર્ગમાં, તે શિર કિયો ધાય. ૧ તે મળતું મુસ્ત
ક લાવી, ધડ ઉપર મેણું નેટ; ગડગડીને હોં બેઠું, આ
ગળ નિકળ્યું પેટ. ૨ કાળા એના કુંભરથળ, વરવા એના
દોત; આગળ એને સુંઢ મોટી, લાંબા પહોળા કાન, ૭

(૧૨)

દેવમાં જશે શું પોસારો, અપાર મુજને દુઃખ, દેવમાં
સર્વે મેણાં દેશે, ધન ધન પાર્વતિની કુખરે. ૪

સાખી કડવાં ૮

૩૫ ગુણને વાદ પડ્યા, ચાલ્યા રાજઘાર; ગુણને આ
પ્યાં એસણાં, ૩૫ને કર્યો જીહાર. ૧ ૩૫તો આખ્યાં શીવ
નાગરાં, કોઇ જોગી અમધુત; ચતુરાઇ દીધી જે ચારણાં
વળી કોઇ કોઇ રજપુત. ૨ પુન્ય વિના ધન કછુ કામકો
જ્યા કામકો ઉદક વિના કુપ, એ દો વસ્તુ કછુ કામકી,
જેમ ગુણ વિના ૩૫. ૩ સ્વરૂપ દિયો શિવ ચાતુરી, નિ
કર ૩૫ તો ૩ પાણું લે; ૩૫ ગુણ ચાતુરાઇ નહીં એતો દુ
ખ માંધે. ૪ માયા દીની તેં સામકું, મુખ ધર દીની
નાર; લોચન દિયે કુકડકું જન્ય એસે ઉડ ઝાડ. ૫

રાગ માઝ

પંથી જ્યારે ચાલે ગામ પેહલું તે ગણપતિનું નામ ક
યા ગ્રથ આરંભે જોહ, પ્રથમ ગણપતિ સમરે તેહ; શો
ભાગ્યવંતી શણગાર ધરે, ગણપતી કેરું સ્મરણ કરે. સો
ની સમરે ઘડતાં ઘાટ, પંથી સમરે જનતાં વાટ. પંચ વ
દનના દેહેરા માંચ, પેહલો મુખ એની થાય. એ વિનાં મુ
જને પુજે તો; નહીં લેઉ પુજન, લાખેણી પુજન કરે તો
સર્વે મિથ્યા થાય.

ઉપલો.

શાને કાજે રૂવે પાર્વતી શાને લોચન ચોળે જેને ઘેર
વીવાહ વાજન હશે, ત્યાં એસશે ધીને ગોબરે.

રાગ હાળ કડવાં ૯

એખ્યા એખ્યા કહી કમીમાએ, સાદ કર્યા એ ચાર. ત્યા

(૧૩)

૨ે ઓખા આવી ઉભી, નિસરીને બાહાર. ૧ બાઇ મરા
વી ભામતીને પુંતો નારી ગઇ, મહાદેવે ગણપતી મારણે
તે શુદ્ધ મને નવ કહી. તે માટે તારું અંગ ગળજો, ૨
જો ખેજો કાય; જા દેવના કુળમાં અવતરજો, આણસર
ખોલ્યાં માય. ૩ ઓખાખાઇતો થરથર પુન્યાં એતો વાત
એટલું; અપરાધ પામે માતા મારી, આવડો શો ડાંડ. ૪
ઉમીયા કહે મેં શ્રાપ દીધો, તે કેમ મિથ્યા થાય; દેવ
કુળમાં અવતરજો, દેવ વળી કોઇ જાય. ૫ સ્વ તામે
નારકમાં; બાઇ તાહારેંરે મહિમાય; ઓખાદરણુ જે સો
ભજે, મહા રોગ થકી મુકાય. ૬ એક માસતા મોહા જે
જું ભોજન કરવું જોય, એક માસજો નવ પજે તો પંદ
ર દિવશ સોય, ૭ પંદર દિવશ નવ પજેતા, દિવશ કર
વા સાત; સાત દિવશ નવ પજે તો, દિવશ કરવા ગણુ.
૮ એક અણુ મીઠા મોજું, કરવુંરે ભોજન; ઓખાક
ણુ ત્રણ વાર સાંભળવું, કરવું મીઠા દાન. ૯ ત્રાણુ, સો
નું, ૩૫ વસ્ત્ર પુન્ય વાઘે મેરે સમાન; ગુર જોશો સુકુ
રાયજો, જોતાં થક વિચાર. એ કયા રહી એટલી કહુ
બાણસુર મહિમાય. ૧૦

રાગ રામગ્રીની ચાલ કડવાં ૧૦

રાય બાણસુરને બારણે, વાળવા આવીરે અંડાળ; નિત્ય
પ્રત્યે રજ વાળતી, કસ્યું ઝાક ઝમાળ. બાણસુરને બારણે.
૧ રાય રાય મેહેડિયેયા હેડો ઉતરયો. થયો પ્રાતઃક કાળ
મુખ આગળ આડી ધરી, સાવરણી સાર. બાણસુર૦
૨ રાય બાણસુર વળતી વહે, મનમાં પામી દુઃખ. મુજ
ને દેખી કેમ ફેરવ્યું, અલી તારેંરે મુખ. બાણસુર૦ ૩
ત્યારે અંડાળણી વળતી વહે, સાંભળિયે રાય; જામે જાય

(૧૪)

અમો નીચણું. મુખ દુઃખ દેખાડાય. બાણાસુર૦ ૪ ત્યારે
બાણાસુર વળતો વહે. સાંભળે રંડાય; સાચું બોલ કા
મની કરે જે કડકાય. બાણાસુર૦ ૫ ત્યારે ચંડાળણી વ
ળતી વહે; સાંભળો રાજન, સાચું બોલે જે યદ તેતો દે
જો કંડ. બાણાસુર૦ ૬ રાખ પેહેલો મેલો હમરો, તેથી
મેલો લોભ; સહુથી મેલો વાંઝીયો, મુવે નવ રામે મોક્ષ.
બાણાસુરને. ૭

રાગ: અસાવરી-કડવાં ૧૯

ચંડાળ તો કાંઈ એક તથી, રાખ દસ વિધના કહેવાય
પહેલો ચંડાળ જેને કહિયે, નહીં ઉતરી નવ નાદાય. ૧
બીજો ચંડાળ જેને કહીયે પુત્રીનું જન ખાય, ત્રીજો ચં
ડાળ જેને કહિયે; દુબે માત પિતાય. ૪ ચોથો ચંડાળ
જેને કહિયે પરદારાણું ખાય. છઠો ચડાળ જાને કહીયે ૬
રે પારકુ જન; સાતમો ચંડાળ જાને કહિયે, જેનું મેલુ
જન. ૪ આઠ મો ચંડાળ જાને કહિયે કરમાણું વજન; ન
વમો ચંડાળ જાને કહિયે, નહીં તનયા કે તન. ૫

ઉચ્ચો.

૬મો રાજ કરચંડાળ, એ દસ વિધના કહેવાય

રાગ: અસાવરી-કડવાં ૧૨

અગિયારે બાણાસુર રાજ પુત્ર માગવા જાય; મહાદેવ
ની પાસે આવી જોઠો તપ કરવાય. ૧ દબર હાથે તા
ળી પાડી તવ રીઝીયા શ્રીમહાદેવ, આપોને આપો શિવ
જી પુત્ર એક તતખેવ. ૨ ચીત્રકોપ કહિયા તેમના કર
ચ તથા જોનાર, પુર્વે રાજ તુંતો કહાવે, વેળ તથા
અવતાર, તારે વેજ એકજ હતો સાડકવાયો બાળ; લોભ

(૧૫)

ન કરવા તું બેઠો તે મુજને જીવાળ તુજમાં તે જન્મવાને
આવ્યો વેગે તારો બાળ, માટીવાળા હાથ ખરડ્યા, બાળ
કના કહેવાય, ત્યારે તુજને સાંખ્યા આવી હાંકી કાઢ્યો
બાળક ત્યારે ધરધર પુજ્યો સાંભળને રાજન. બાળકને તો
રીસ ચઢાને નવ ગણ્યો તાત; તુજને પુત્ર વહાલો નથી
તું જ્યાંયે જન્મ પાતરે. ૯

રાગ ઢાળ કડવાં ૧૩.

ઉમયા વાણી બેલીયાં તુ શુભ બાણાસુરરાય; તારા મ
નમાં જો ગમે નને આપુ એક કન્યાય ૧ મુજને આપો
દીકરી આપ્યા દીકરા સત વાંઝીયાથી બલી દીકરી દીકરી
યે દીવા યાય. ૨ કાઠક દેહરાનો રાજ જોષણ રાખશે
ગાર નામ; પોય માસની પુરણ માસે, પ્રગટશે આખા
આજ; વર પાગી બળાયો બાણાસુર શ્રોણિતપુરમાં જાય
બાણમતીને મર્લ રૂઢ્યો છે તેનો કહુ મહિમાય ૪ પો
મમારાની પુરણ માસે પ્રગટ મધ કન્યાય, વધામણીયા પ
રવયો તે રાજસભામાં જાય. ૫ જાણા જોશી તેડીઆ તે
ની જન્મ પત્રીકા થાય. વિધાં બળ કરી ગુરજ બોલ્યા પો
તે તેણીનાર જેહેલી ઉમયાજના અંગથકી પ્રગટી છે કન્યા
મ તેના નામે રાદી જોષણે નામ ધરો આખાય. ૭ એક વે
ળા શુભજગનમા સંતાન પ્રમદી સાંર; એથી તારા હાથનો
વેગે ઉતરશે ભાર. ૮ આકાસવાણી એવી યજ તુ શુભ
બાણાસુરરાય એક પુત્રી ઇચ્છા વર વરને તારા કર છેદા
ય. ૯ એ પુત્રી ઇચ્છાવર વરે તો સહજ હાથનો ભાર
હતરે, એ પુત્રી ઇચ્છાવર વરે. બાણાસુર તું કેમ ઉગરે.
૧૦ જે માટે તેડી પરધાન, એણીગેરે પુછે રાજન, દેવ વ
ચન મોઝ્યા નવ યાય, તે માટે કરવો ઉપાય, ૧૧ રચો

(૧૬)

માળિયાં સુંદર સાર, તે માટે કરવો ઉપાય, ગોખા અને
ચાંચલેહાને, મેલો મંદીર માળિયાં માંયરે.

રાજા ધનાગ્રી કહવાં ૧૪

પરીક્ષકે પ્રશ્ન કર્યું વિચારીજી, કહ્યો કેમ પ્રગટ થઇ
એક નારીજી, ગોખાને ચાંચલેહા કેમ ધર્યાં નામજી; કે
છ વિધિયે આન્યાં અસુરને ધામજી.

ઢાળી.

ધામ આન્યાં અસુરને તેણે કામ સક દેવતાં કર્યા, સુ
ને વિસ્તારીને વરણે, કેવી રીતે અવતર્યાં. ૧ સુક
દેવ કહે સુણ પરિક્ષત, અભિમન્યુ કુમાર; પ્રશ્ન તેં પુછ્યું
મને તેનો સંદેહ જોડ નિધાર. ૨ એકવાર દેવ પાતાળ
નાદા, બાણાસુરના તાપથી; ત્યારે વરણ કેરા જગનમા ક
ન્યા પ્રગટી આપથી. ૩ કન્યા કહે કેમ પ્રગટ કીધી, ક
હો અમ સરણુ કામ, ત્યારે દેવ કહે દેવ દુઃખ દેહે, બા
ણાસુર જેનું નામ. ૪ કન્યા કહે દુઃખ કાં ધરો, બાણા
સુર આવશે પાતાળ, એના પીતાના ચરણ પુજવા, ની
ત્ય જાય છે પાતાળ. ૫ ત્યારે મને પુત્રી કરીને સોપજો
હું જાણ એને ઘેર, સાંકડી સગાઈએ સુતા થઈને, કરા
વું જાજની પેર. તેણે પાતાળ આન્યા બાણાસુર રાજન,
તેને દેવે દીકરી આપી, જો જાય તો પ્રવાન. ૭ પ્રવાન
કહે સ્વામી સાંભળીયે; આપો મુજને બાળ; કન્યાદાન ક
ષરીને દેઉ તો ઉતરે શીરની ગાળ. ૮ ત્યારે રાજા કહે
પ્રધાનને. આ પુત્રી સુક વન, કાચે તેડીને તુંતો આવજો
જાણે નહી કો જન; પ્રભાતે તે પ્રધાન આન્યા પુત્રીએ
હી જ્યાંય, પુત્રી તો સમાધી લેઇ, હરી ધ્યાન ધરે છે
ત્યાં. ૧૦ વાયુ દાર જેને રૂંધીયાને. રૂંધ્યા શ્વાસો સ્વા

(૧૭)

સે, જન્મણા પગના અંગુઠા ઉપર રહી છે ખટ માસ; પુ
રણ તપ થયું ત્યારે પધાર્યા ભગવાન. ૧૨ મગ્ધ કહેતાં
કન્યા કહે મને કરો આજ્ઞા પ્રદાશ. ભૂત ભવિષ્ય વર્તમાન
સહુને ઉઠી અદ્યુ આદાશ, ૧૩ એટલે પ્રભુએ તેને પાં-
આપી. વર આપીને વળીયા હરી, પ્રધાન આવ્યો પુર
વિષે તે કોભાંડે પુત્રી કરી. ૧૪

વલણ.

કુંવરી થઈ પ્રધાનની તેનું પ્રાકય કો પ્રીછે નહી;
શુકદેવ કહે રાય સાંભળી એ ચીત્રલેહાની ઉત્પત્તી કહી.

સાખી કડવાં ૧૫.

ભાદરવે જે હજોતરાં. શત પામે માગે શીખ. જે ઘેર
પુત્રી લાડકવાળ, તેનાં માયાપ માગે ખીખ. ૧ આજો અ
ગ્નિ બધુ વન દહે, જળ વડે પર્વત કોરાય; અખળા રૂઢી જે
કરે. તે ગતિ દેવ્યે કળી નવ જાય. ૨ નદી નારી જે રૂ
ચિકળાં. મણીધર નવ કમળાં એતાં અંત ન લીજી; જો
વાંછે કુશળાં. ૩

રાગ ઢાળ.

નગર થકી એક જોગન રાયે, મેહુત રચાવ્યો સાર;
તેને ગોખ ખારી ને અટારી, કહેતાં ન આવે પાર. ૧
મરકત મણિ મોતીયે જડયાં, માંહે પીરોજના પાટ; હય
શાળા ગજ શાળા છે, હીંચવા હીંડોળા ખાટ. દિવસ મા
સને વર્ષ જતાં, કન્યા મોટી થાય; ચિત્રલેહાને સંગે રમ
તાં ઉત્કટ અંગ ન માય. ૩ સવા લાખ જોદા રખવાળ;
મેલ્યા છે રાજન; એમ કરતાં ઓખાખાદને, આવ્યું છે
જોખન. ૪ તમે રાત્રે જગો દિવસે જગો નવ મીચો લો
ચન, એખા દેસ માળિયામાં, રજે સંચરે પવનરે. ૫

(૧૮)

રાગ લાળ-કડવાં ૧૬

શોણિતપુર પાટણ બસ, રાય બાણાસુરનું ગામ; આ-
ખા તેની પુત્રી વળતી, કરતી ઉત્તમ કામ. ઘડી એકમાં
સાગરાં, ઘડી એકમાં પાટ; નાનાં વિલની રમત રમે. ઘ
ડી એકે હીડાળા ખાટ, ૨ ઘડી એકમાં દીંગલ પોલીયાં
રમતી હોડાણોડ, હિંડોળે હિંચવાને કાળે, રેશમ કરી દો
ર ૩ ધમધમ ધમધમ ધુધરા ગાળે, ધુધરીયોનાં ઘોર;
નાની વિધનું ગાણું ગાતાં મહુરો નિકળે સાર. ૪ રમે જ
મે આનંદ કરે, મેહુલા મંગળ ગાય; જોખનવંતી થઇ છે
એખા. મંદીર માળીયાં માંયરે. ૫

રાગ સામેરી. કડવાં ૧૭

જોખનીયું વાધુરે એખા નાનડીરે લોલ; મારે જોખ
નીયાની જય બેની મારે ઘડી ઘડીરે લોલ, પુતો ચીત્રલે
હા સાંભળ સૈયર બેનડીરે લોલ મારો મુરખ પીતા કાંઇ
જોતો નથીરે લોલ બોલી એખા વાણુ સાંભળ બેનડીરે
લોલ. મારો જય કન્યા કાળ વર જોતો નથીરે લોલ મા
રા જોખનીયાના દિવસ દાહડા ચારંગો નાણુરે મણુશે ૫
જુ ટાંણે નહી મળેરે લોલ.

રાગ આસાવરી-કડવાં ૧૮

પાંચ વર્ષની પુત્રી તેતોં ગીરીરે કહેવાય; તેને કન્યાદાન
દેતો કાટી જસ ફળ થાય, પણુ પુત્રી કરા પીતાને કાંઇ
સમજાવી કહો વાત; દેવ વિવાહનું ફળ જેને, વરસ સાત
જો થાય, ૨ પુત્રી કરા પીતાને કાંઇ કહાવો ધવ ધવ, ગાંધર્વ વિ
વાહનું ફળ જેને વર્ષ થાય જો નવ. ૩ એમ કરતાં વળી વચમાં,

(૧૯)

આત્રી પડે કાંઈ વાંક; મનુષ્ય વિહાહનું ફળ જોને, અગ્રી
યારે આડો આંક. ૪ એમ કરતાં વરસ જાયને. બાર પુ
રાં થાય. પુત્રીનું મુખ પિતા જુએ એસે જાત હતાયરે.

રામ આસાવરી કડવાં ૧૯

ચિત્રલેહા પણ એણીપર બોલી સાંભળ સધયર વાત;
તુજને કાજે નહી પરણાવે, બાણ તારો તાત. ૧ તુજને
કાજે જો પરણાવે હેદાય રાયના હાય; તુજને કાજે નહી
પરણાવે, પ્રધાન મારો તાત. ૨ તાત કેરી આજા લેઈ,
આવોને આખાય; વચન સાંભળી આખા વગતી, ત્યાંથી
આત્રી જાય. ૩ તાત આખો આજા તો શંકુ પુજવાજી
જા, બાણમુર પ્રત્યે ચુંદરીએ, વચન પ્રકાશી કહું. ઘેલી
પુત્રી એમ ન કરીયે, બેશી રહો મંદીર માંય; ધેર આ-
વે મહાદેવજી, પુછને લાગો પાય. ૫ વચન સાંભળી આ
ખા ચાલ્યાં, પોતે તેણીવાર, ચિત્રલેહા સેયર મહારી, ઉ-
પાય કરવો સાર, ૬

રામ સામેરી કડવાં. ૨૦

આખા તારે શવજી અગ્રીએ જાયરે, આખા તારા કુમક
મ રાતા ગાલરે. આખા તુંતો ચાલે હંસની ચાલરે. આ
જીનો રંગરે આખા તારી ચુંદરીરે, ૧ આખા તારે આ
ગે બાજુઅંધરે, આખા તારું મુખકુ પુનમ ચંદરે, આખા
તારે મન ઉપન્યો આનંદરે, કસબીને કારેરે આખા તારે
સાળુંડેરે, આખા તારા શોભીતા શણગારરે- આખાતારા
તેજ તણો નહી પારરે. આખા તને વર્ષ થયાં દસ બારરે
પાવલેને નેપુરરે આખા તારે વાજતાંરે. ૩

સાખી કડવાં ૨૧

નેહર ઝહેર બેની તારે વિધુવા, કર કંકણ મુદ્રિકાને હાં

૨, એ પુરુષ વિના પેહરે પ્રેમદા, તે । ધિક પડ્યો અવતાર.
૧ સેયો ટીલડી નાખડી, નેણે કાજળ કુમકુમ આ
૬, પુરુષ વિના પેહરે ને પ્રેમદા, તે । ધિક પડ્યો અવતાર.

ચોપાઈ ચાલારે ૨.

આધપે તોડી નાંખ્યા હારે, આ તું છે તારો શણગાર
૨, હુંતો નહીં ખામું ભરગાર, નહીંતો એહું ઘાટડીરે. ૧
ખાણાસુર મારો આપરે, મારાં દોણ જનમનાં પાપરે, મુને
નહીં પરણાવે આપ નહીં જોડ વાટડીરે. ૨

રાગ ગોડી કડવાં ૨૨

વર વરવાને ગોચ્ય થઈને, પ્રગટયાં સ્ત્રીનાં ચેનછ; ચો
આ કહેછે ચીત્તેલાને. વાત સાંભળ મારી બેનરે, સૈયર
શું કાજે, અનીહારે દાડલા કેમ લીજે, મારી બેનીરે દોષ
કર્મને દીજે, અનીહારે કે વિપ ઘોળી ઘોળી પીજે. ટેક.
આજ મારે મુંડુ જોખનીયું, મઠ પુરણ મારી કાપછ,
પિતા તો ખીજે નહીં, મારો કુંવારો ભવ કેમ જાય. સૈયર.
આસરે નિત્ય જાય ને આવે, સૈયર મુજ સમાણીછ; હું આ
પ્રાધણ હરખે પીગણી, આંખે ભરું નિત્ય પાણીરે સૈયર. ૨
એરે દુખે હું દુખળી મને અન્ન ઉઠક નવ ભાવેછ; આ અ
વાસ રૂપી શુળીયેસુતાં તો, નિંદ્રા કંઈપરે આવેરે. સૈયર.
૩ જળ વિનાની વેલડીને, લવણ વિના જેવું અન્નછ; ભ
રવાર વિના ભામની એતો દોહલા કાઠે દનરે, સૈયર. ૪
ન્ય હશે જે કામનીને, જેણે કંઠે કંથ્રી મહી રાખ્યોછ, હું
અભાખણીયે પરણ્યા ધણીનો અધર રસ નવી ચાખ્યોરે;
સૈયર. ૫ મરજદા માટે માણસ કરે, આંખનો અણસા
રોછ; સુખતો મેં સ્વાને નવ દીહું વ્યર્થ ગયો જનમા
સૈયર. ૬ રવામીકરો સંગ નહિ શાગાને તેથી ખીજુ શું

(૨૧)

નરતુજ હવે નવ રહી આશા પરણ્યા ફરી, મુજ જોખન
થાયે ઝરતુરે, રો. ૭ પીછવાતે ફગે નહી મુજને, ભરવાર
હોગમાં મનજી, આંદિ પુરૂપ આવેતો પરણું, નવ પુછુ નો
શીને ક્ષગનરે. સૈય. ૮ વચન રશીક કહેતાં કરણા હારે,
આવે લટકતી માથેજી; પ્રેમ કરાશે પિઠને જોડાવે તે રહ
યા બીતર સાથેરે સૈયર. સુખ દુખ કંઈ કર્યું છે, હું લે-
વાકા મારે પાપેજી, બંધોગરી મારે કંઈ કરી, શુભાંચે ચ
તાવી મારે પાપેરે સૈયર. ૧૦ મરકલહે મુખ મધુરે વચ
ને, મરજ્જદા નવ આણીજી, શાક પાક પિઠને નવ પિર-
શ્યાં આથો પાલવ તાણીરે સૈયર. ૧૧ અડળ ગલિ કે
શીર્વીદળની શું નિપજશે જેનીજી, જોમાજીતું ગમતું ચ
શે, મનકુ મારું રહે નહીરે. સૈયર. ૧૨

રાજ વવાડાની દેશી કડવાં ૨૯

ઓખાને કહે ચીતલોદાજો, તુંતો સાંભળ્યાગરનેદાજો
આપણુ મોટાં માખાપનાં જોર જો, કેમ કહીયે કાણું કે
ગોશુંજો, જેની લાંછન લાગે કુળમાંજો, પ્રતિષ્ઠાજય એ
ક પળમાં જો. અમેતો તમ પાસે ન રહિયેજો, બહુ આ
ણાસુરને કહિયે જો. વાત બાણાસુરરાય જાણેજો. આપણુ
જેનો અંત આણેજો. મને મેલી ગયો તારી પાસેજો, તા
રો આપ રહ્યો વિરવાસેજો, મેંતો ન થાય તાર રક્ષણુ
જો, તુજમાં દિસે છે અપલક્ષણુજો જેની હોકરસાદનકી
જોજો, તારા આપ થકી તો બીજેજો, તને દેણુંધું મદમા
તીજો, નથી પેટભરી અન ખાતીજો તાર વચન મુને નથી
ગમતુંજો, જોખનીયુ હશે સહને દમતુંજો. કામ વ્યાપે સ
મેં અજેજો, જેની રહિયે પોતાને ઢંગેજો. તુંતો મેલી નિ
હાજે પંથજો, કાળામદમાં આંચી હશે કંઈજો, તેંતો મુને

(૨૨)

આંખમાં ધાલીજો, માંથે છાણુ! થાપીને ચાલીજો, હું પ્રી
છી કામતું કારણુજો, બેતી રાખજો હૈયામાં ધારણુજો. તુતો
ભુવે કોકમાં ચોડાંજો, વામણું કયાંથી પાસે કોડાંજો. બે
ની કમવાં ન ભરિયે લાંબાંજો, ઉતાવળે ન પાકે આંખાંજો,
મારી આખાખાઈ સમુણાંજો, આંખો ચૈત માસ એમ ક
રતાંજો. પછી આખાજી વૃત આચરતાંજો, અમુણું અન્ન
બી દિન ખુવેજો દિપક બાજોને અવતીયે રુવેજો, માત
ઉમીવાતે આરામેજો, દેહ દમન કરી મન વાઘેજો, થયું પુ
રણુ વૃત એક માસેજો, કોણુ બાણુ એકાંત અસાસેજો.

વક્ત્રણુ.

અવાસ એકે રથાંબ નિશે, વૃત કીધું આખાયરે;
સ્વપ્નામાં સંજોગ સ્વામીનો ભટપ્રેમાનંદ ગાયરે. ૧

રાગ ઢાળ કડવાં ૨૪

આઈ તુંએ કુંવારી હુંએ કુંવારી સાંભળ સઘ્યર વાત.
ગોરમાંની પુખ્ત કરીયે, તો પામીશું નાય. ૧ કોણુ મસ
વાડે કોણુ દાહાડે ગોરની પુખ્ત થાય, મને કરીને આપો
પુતળાં, હું પુત્રું મોરી માય; કાગણુ વદ બીજને દાહાડે
કરવુંરે સ્થાપન. ચૈત્રસુદી ત્રીજને દાહાડે કરવું ઉપાપન;
૩ સક્ત્રમ સક્ત્રા પાયરી સંદેસરાનાં કુલ, પુછ અરચાં આ
ખા માગે જે જે વસ્તુ અમુત્ર.

રાગ ઢોળ - કડવાં ૨૫

ગોરમા માયુરે ગોર માયુ મારા આપનાં રાજ, માતા
સદાયે સોહાગણી. ૧ ગોરમા માયુરે મારા ભાઈના રાજ
ભાભી તે દાસ હુલાવતી. ૨ ગોરમા માયુરે મારા સસરા
નાં રાજ, સુસુને પ્રજા થણી. ૩ ગોરમા માયુરે દિયર

(૨૩)

જેઠનાં રાજ; દેરાણી જેઠાણીનાં જોડવાં. ૪ ગોરમા માયુ
રે તમારા પામ, અખંડ એવાતન ઘાટી. ગોરમા માયુ
રે હુંતો વારંવાર ચાંદો ચુકેને ઘાટડી, ગોરમા માયુરે સ
રખા સરખી જોડ માંથે મન ગમતો ધણી.

રાગ ઢાળ કડવાં ૨૬

એક દાહાડો ચિત્રલેહાને જિંધ આવી સાર, વાંશી પુખ્તે
કરતી પુખ્ત, ઓખા તે નિરધાર, એટલે ચિત્રલેહાજી, જુ
વેતો વાત વિધિત, વાંશી પુખ્ત ચાવ્યાં દોડાં, થઈ રહ્યા
ભય ભીત. ૨ વાંશી પુખ્તે પુ નડીધી, નહિ પામે ભરથાર.
ભરથાર જો હું નહીં પામું તું સાંભળ મોરી માય. ૩
આ લે તારાં પુતળાં મારી પુજે છે બચાય. ઉપર પાણી
રેડાયે તો અફરતાં દોવાય, ૪ જિંચેથી પછાડીયેતો ભાગી
ભુકો થાય; માટીયે મંદીર ચણાય, માટીયે ઘર લેંપાય. ૫
પંદર દહાડા પુખ્ત કીધી જોડાવ્યાં નહીં બોલે; તુંતો બેની
કહેતીજો નહીં ગોરમાને તોલે. ૫કવાન પેડો મેલીયેતો કડકો
કાર નખાય. તું આલે તારાં પુતળાં મારી પુજે છે બચાયરે

સાખી કડવાં ૨૭.

શીવનાં લીજો આવારણાં, જોણે નેત્રે બાળ્યોરે કામ, ત્રિ
પુરા દેવને વિહારીયો, હુંતો કેમ મેલુ નામ. ૧ શીવનાં
જોણે ગંગા ધરી શીશ; ભાગીરથી તપથી ઉડાડ્યો; હુંતો
તે કેમ ધશ. શીં બોળા સુવે સમશાનમાં ચોળે ત્યારે રા
ખ, માગે તાજે ભિક્ષાવૃત, આપે તેને લાખ. શીં ૩

રાગ ઢાળ.

હિમાચળની બાણેજી ભાઈ ગણપતી મારો વીર; મ્હા
દેવજીની પુખ્ત કરીયે મન રાખીને ધીર. ખેચરી ગતયાં

(૨૪)

ઝોખા ચાલ્યાં: તેનો કહુ વિસ્તાર. સ્નાન કરીને કામની
એનો સજ્યા સોળ શબ્દગાર. નેપુર વાળે વિજવા ગાળે ઝાં
ઝરનો ઝમકાર, નાગદમણી ઝુમણું, ડર એક વળ હાર, જ
ઝવ ચુકો ઝુવતી દામણી, દામણીએ વ્યકલીયો ચાર; પ
જે પાવલાંને નેપુર વાળે ધુવરીના ઘમકાર. વાગેવાળ મોતી
પરોળમાં મોતીની શેરો સાર; દરપણુ લીધું હાથમાં ખુએ
તંબોળ ભરીયાં સાર. કનક થાળ મોતીએ ભર્યો માંહે શ્રીફળ
ફોફળ પાન. આક ધંતુરે આગથીગો, શંખાવળી નિરેવા
ણુ. આકાશમાર્ગે પક્ષીણી તે વેગે ચાલી જાય; ધંદ્રકેર વિ
માન ચાલે એવીછે શાભાય. મહાદેવને પાર્વતી બેઠાં પાસા
રમતાં સાર, મહાદેવ કહેછે પાર્વતિને એ આવી કોઇનાર
સામી કાંઈ વેજા થયા એ ચાલુ તણી કુમાર; હોતે તું એ
મ જણેછે જે કરશે અંગીકાર. ૯ પાર્વતીએ મન વિચાર્યું
હવેતે વંી વાન, મહાદેવજીને કામી જણી લોચને દીધા
હાય. ત્રિષુ લોચન ઉઘડ્યું શંકરને લેજાડ; પાંસે આવી
ઝોખા દીઠી લજ્યા પામ્યા તાત. ૧૧ તેણે સમે ઝોખા
આવી ઉમીયાને લાગ્યાં પાય. આવડી ઉતાવળી થઈ આ
વી નહી પામે ભરથારરે. ૧૨

સામી કડવાં ૨૮

ઝોખા કહેછે અમે પેઠાં પાણીમાં, તરવા તુંબા ગૃહ્યાં
મારાં તુંબાં ટુટીગયાં. ઝોખા કહેછે તરસ લાગી મારા ત
નમાં સરોવર તીરે હું ગઈ, પીવા ઝબોળી પાય, મારાં ભ
ર્યાં સરોવર ગયાં સુકાઈ. આણીજ તીરેથી અળગાં થયાં
પેલી તીરે નવ ગયાં, કરમ તણે સંજોગે અમે મધ્યજળ
વચે રહ્યાં, હુંતો આવીતી પ્તર પુજવા સામો દીધો શ્રા
પ. પરણ્યા પેહેલું રંડાપણુ થયું, મારાં ક્રિયા જનમનાં

(૨૫)

પાપ. હમીયા તુંતો મોરી માવડી, છે.૩ ના દીને છેલ, મા
વીત તમે કેમ છુટશે; હું પુત્રી તમારી તેહ. ૫

હાળ.

વર માગો વર માગો ઝોખા વર માગો આણી વાર;
માગુછું માગુછું મા સુંદર વર ભરથાર. ૧ જન ત્રણ વા
રજો તેં માગ્યો તારે ત્રણ હજો ભરથાર, અરર માન
વિયોમાં વાત કરી નવ જન્ય. ૨ પુરખને નારી ઘણેરી, તું
સંભળ મોરી માય; નારીને તો પુરખ પીજો, અવણે સુ
ણ્યો નવ જન્ય. ૩ તેં માગીયામાં નિંધા કીધી, પુતળાની
સાર; તે માટે તુને આપ દેહછું, જન ત્રણ હજો ભરથાર.
સુંદર માધવ માસ આવશે, દાદશીનો દન; તે શ્વમામાં
આવી પરણશે, પ્રાણ તણો જીવન. ૪ તું જગ્યા કહેઝો
જખજે; તને કહુંછું સત્ય વિવેક. ત્રણ વાર તો પરણશે,
પણ વરતો એકનો એક વર પામી ઝોખાખાધ ચાલ્યાં મં
દીર માગીયે સાર, અરે યાદ હું પામી આવી, સુંદર વ
ર ભરથાર. તેમ કરતાં ઝોખાખાધના દિન ઉપર જન્યદિન
સુંદર માધવ માસ આવ્યો, દાદશીનો દન. સુંદર સગ્યા
પાંચરીને શણગાચું ભોવન; આજ સ્વમાંતરમાં આવશે,
મુજ પ્રાણ તણો જીવન. ૬ સંધ્યા થઈ રવી આયઝ્યો,
થમીયો કપ્યપ તત, હજુયે ન આવ્યો હજુયે ન આવ્યો
મુજ પ્રાણ તણો જીવન; પહોર રાતતો વહી ગઈને, હજુયે
ન આવ્યું કોય, હમીયાજીએ વચન કર્યું તે, રખેરે મીઠ્યા
હોય. વા વાયને યારી હાલે, જડખડટ બહુ થાય. આ
આવ્યો આ આવ્યો કહીને ઝપુક ગેડી થાય. તમો આ
આવ્યો તે જાણુછું મારી સગી નણંદનારીર; જોડ્યા વિ

(૨૬)

ના નહીં ઉઘાડુ હાડુ છે મન ધીર. વણા લીંચી હાયમાં
ને, ગીન મધુરાં ગાય; ઝોખા ફેર માળીયામાં ઉછવળ
હુ થાય. એ પાકળી એલે નહી, તેને વાગે ભગુદારાય, વા
આવ્યો દક્ષિણ દિશાનો, દરિઆવ કેરો ખાય. ૧૫ દક્ષિણ
દિશનું જાળીયું તેમાં ફરફર વાયુ આવે; ઝો આઝો
ઝો આઝો મારા પ્રાણ તણો આધાર. તેવામાં ખીજું આ
રણું ખડખડવા હાઝું જ્યારે, ઝોખા બામ્બેતો દોટ ક
રી દ્વાર ઉઘાડયું ત્યારે. બાણાસુરે મેહેલ રચ્યો છે, તેનો
સ્થંભજ એક; તે તણાં પડજ; એ તે ઝોખા નજરે દેખે,
૧૮ ઝો પેલા આઝ્યાજો તમ ઉપર જાળી વારી; બોલ્યા
વિના તો નહીં બોલાવું, છું ગુણવંતી નારી. બાણાસુર
જા જાણશે તે, લેશે બેકના પ્રાણ; શાનેનકાજે અહીં ઉ
ભાજો સાસુના સંતાન. ૨૦ ઝોખાઆઘનો માળીયામાં પા
પાડે છે બદોર, ધસ્વરને પાર્વતી ગગને સાંભળ્યો છે સોર
કોણ રહે છે ના, ઉમંચા કહે મદાદેવજીને, ઝોખા રૂવે
નિરધાર. વચન આપણું મીઠ્યા કરવા બેઠી બાણકુમાર
તામશી વિદ્યા મોકલી તે, નિંદ્રાનો લાંડાર. મધ્ય રાતનો
વહી ગઈને મીઠ્યાણું લોચન; સ્વપ્નાંતરમાં આવી પરણ્યો
પ્રદ્યુમન રાયનો તનરે.

રાગ - ઢાળ કડવાં રહ

સ્વપ્નાંતરમાં સોરહીયાતી જનરે સ્વપ્નાંતરમાં વડસસરો
ભગવાનરે. ૧ સ્વપ્નાંતરમાં ખગકે મીઠળ ચુડીરે, સ્વપ્નાંત
રમાં ઝોખા દિસે છે અતી રૂડીરે. સ્વપ્નાંતરમાં વરત્યાંજો
મંગળ ચારરે, સ્વપ્નાંતરમાં આરોગ્યા કંસારરે. સ્વપ્નાંત
માં ફરેજો પીકજી શું વાતરે, સ્વપ્નાંતરમાં હશી હશી તા

(૨૭)

બી લેજે હાથરે ચિત્રલેહા ભરીરે નિંદ્રામાંતી જંગીરે ઓ
ખાખાઈને કોણુ કરમ ગતી લાગીરે ઓખાખાઈને નાટક
ચેટક લાગ્યુરે, તેનો કેમ કરીને થાશે અગગુરે જન્મને
જન્ય ઓખા તાહરે જે જોઈયે તે માગ્યરે.

રાગ માઝુ કડવાં. ૩૦

ઓખા ભરીરે નિંદ્રામાંથી જાગી, અંગે અંગ અંગી
હા લાગી. ફટ પાપણી શીદને જગાડી. મને ભધી અમૃત
માંથી કહાડી, ફટ પાપણી એ શું કીધું, અમૃત લેધને
વીખ દીધું. ખીડી પાનની અડધી કરડી, ખાધી મનયિ
તા મુખ મરડી. જુવો મારા કરમની કરણી, વરસે મે-
લી ગયા મુને પરણી. મારા પિદને મતી જે આવી, મા-
રા નાથ ગયારે રીસાવી, મારા હૃદયા કેરો હાર આણીરે
આપો આણી વાર.

રાગ સૈયરઠ કડવાં ૩૧

સૈયરરે ભુંડી સૈયર શનુ શે થઈને લાગી; મને સ્વપ્ના
માંથી જગાડીરે હો હમીયાનો વર આજ સદ્રજ થયોને
જપતાં તે દાહાડી દાહાડીરે હો અધવચ કુવામાં મુળને
હિતારીરે; વચેથી વરત મેલું બાહીરે હો બાગ બગીચામાં
પુત્ર પુત્ર્યાંછેરે હો પુત્રી મારી તનડાની વાડીરે હો પ્રેમા
નંદ પ્રભુ જનાં ન આગમો હો ખેતરી જન્યજે દાહાડી
દાહાડીરે. હો સૈયરરે ભુંડી સૈયર શનુ શે થઈને લાગી
મુને સ્વપ્નામાંથી જગાડીરે હો.

સાખી કડવાં ૩૨

અંદા તુંતો કોડ વરસ સ્વપ્ને થયો સંજોગ; આપ દે
ઉધું સુરજ દેવતા. મુળ જાગે પડીયો વિજોગ. સ્વપ્નામાં

(૨૮)

મારા પિઠ્ઠશું, અમે કરતાં લીલાલેહેર; અમૃત રસ હું
પીતી હતી; તેમાં તેં મેલ્યું ઝેર. કંઈ વિજોગે એ કામ
ના, ગઈ પંડીતની પાસ; ધુળે ને પુણું પંડીતો એ કદી
ન કહેતી માસ. ફરી ફરી પંડીત એ કહે, સાંભળ એ
કરજો; ચુંદી લેશે એ પિઠ્ઠશું, એક વરસે કોડ. ૪ એ
આ પુછે એ પક્ષડા તારી ને પાંખે માગીશ; હું આ
સજ્જનને ગળી તારી પાંખે પાછી દેશ. પાંખ પ્યારી પ
યતો વેગજો, તારો પિંડે કોણજ દેશ, માગીતાગી પાંખ
ડીથે તારા સજ્જનને ક્યાંયી મળેશ. ચાંચ કદાવું અપઘ્યા
તાહારી, ઉપર ડાઝ લુણ, બાંને રંગે પિંડે મેરે, તને પી
ક મળશે કુણ. પિંડે વિજોગે પાંખે બાઈ, માફ તનમન
સુકાઈ જાય; વગરી તું વાલન ગઈતો સડે સફર ના જ
ય. ૮ લેખ લખ્યા છઠ્ઠી તણા, તે મટા કેમ જાય; કમે
લખ્યું તે ભોગવો તેની પક્ષ કરે જહુરાય. ૯

રાગવેરડી.

મધ્ય નીશાં સમેરે, માગ્યામાં મેતીરે રાજકુમાર ક્યાં
ગયો ક્યાં ગયોરે, બાઈ મારો સ્વમાનો ભરયાર. ૧ મીઠા
માફ ક્યાં ગયુંરે, બાઈ મારે સુડસા હતો જહુરાય; ધાતા
માં ઢળી ગયુંરે, બાઈ મારે અમૃત આપ્યું ને લાય. ૨
પીઠ પરદેશીયારે ભુંડા મને લીધીશે નવ સાય; આજ વે
રણ થઈરે, બાઈ મારી સ્વમા ફેરી રાત. ૩ લાવ સખિ
વીખ પીઠરે બાઈ મારા કાઠું પાપી પ્રાણ; હવે હતો કે
મ કઈરે બાઈ મને વાગ્યાં વીઠનાં બાણ. પાપી મારે
હવડોરે, એંબાબાઈએ પડતું મેલ્યું ધરણ, રોતાં રોતાં
ત્યાં ગયારે, એંબાબાઈએ રાખું વાડી વન. જઈને પુણુ
રૂંડોરે, દુઃખ મારો દીડો પ્રાણુવન; તું ગુણુ બેસડીરે

(૨૯)

ખાઈ જોતે કરમ વિચાર. ૬ નામ મેઘી મધારે, ખાઈ ખા
રાં કોમ્ જામનાં પાપ આ ૮ વેરણુ થય, ખાઈ મારા
સ્વપ્ના કરી રાત, જો ન મેંતો જાગવ્યુંરે જાગ્યું મારા
પ્રભુને ભેટ કરીશં જો પ્રભુ નહી મજેરે હુંતો મારા પ્રાણ
તજીશ ૮

સાખી કડવાં ૩૩.

ગોખા રૂવે ચીવસેદા વિનવે, ઘેડી સૈયર નવ રોષ સ્વ
ખે દીકું જો સંપજે, મનનું ધામ્યું થાય, જળ વસેવે
માંખશ નીપજે; તો લુપ્ત કોઈ નવ ખાય ચિવસેદા તુંતો
મુને વાડાતી હતી. જાજે મારા હૈવાન કરે દાર, કંઈ વી
જોમગ કરમે કરી, જાણે માદા પાપ તણી મારનાર. વે
રણુ થય વિધાર્ત્રી એણે આગ લખીયા આંક, એકવાર
આવે મારા હાયમાં, તો ઘસીને વાડુ નાક, કરમ લખા
વેતો લખે ભરીને મેલ્યો આંક; કરણી પ્રાપ્તી ભોગવો તે
માં વિધારીતો જો વાંક. ૫ વિધારી આપે તેને લક્ષ દિ
યો ન આપે તેને છેક, એક વાર પોકારે ખારણુ તેને પુ
ત્રીજન એક. લાંચ લેઈ તુંતો લખતી હતી આપો સહુ
પેહેલું મરા પિક વિજોગણા જાણતી, માર મરણુ લ
ખાવતી વહેલુંરે. ૭

રાગ અમાવરી-કડવાં ૩૪

સ્વપ્નું સાચુ ન હોય, સૈયર મારી સ્વપ્નું સાચુ ન
હોય; એક રાંક હો તે રાજ્ય પામ્યો, સ્વપ્નાંતરમ સા
ર; તેને હસ્તી ક્રૂરે ખારણુ, રથ ધોગ પરમ વિશાળ.
જાગીને જોવા જાય ત્યારે, ગર્ધવ ન ખમે એક, એકનિ
રથનિયો તે ધન પામ્યો, સ્વપ્નાંતરમાં સાર, તેને રેશ વિ
દેશે વડાજી ચાત્રે. વાણેજીર છે સાર. જાગીને જોવા જા

(૩૭)

ગ્યો ત્યારે, કોને લાવે પાસ, એક મુરખ હતો શ્વપ્નાંત
રમાં ભણીયો વેદ પુરાણ, જાગીને બહુવા જય ત્યારે
મુખે ન આવડે પાશાણુ એક વાંઝીયો તે શ્વપ્નામાં વેગે
પામ્યો બાળ; તેનું ઘોડાયું ઘોઝરે બાંધ્યું પારણું પરશા
ળ, જાગીને જ્યારે જોયા જય ત્યારે કોનું લાવે બાળ..
શ્વપ્નું સાચુ ન હોય સૈયર મારી શ્વપ્નું સાચુ ન હોય.

રાજ કલ્યાણ કડવાં ૩૫

ચિત્રચાળીને વાનો વાળને, રંગ ભંગાને, પટ મેલીને,
લેખ પુ. લાવીને કરમાં સાલીને રંગ ભરતીરે ચીત્ર કરતી
રે હવે સ્વર્ગના લોક લખાયરે; લખ્યાસ્વર્ગ લોકના રાયરે;
હર લોક લખ્યું ને ભુર લોક લખ્યું. જમલોક લખ્યાને ત
પલ્લોક લખ્યા, સત્યલોક લખ્યોને વેંકુડ લખ્યું. ગુણલોક
ખ્યો ને ગાંધર્વ દેશ લખ્યો હવે ઝાખ્યાખાઈ તમે ઝોરાં
આવોરે, અમાં હોય તેને આવીને બોલાવોરે; ઝાખ્યાખ્યા
વીને કાગળમાં જોયરે; એતો રતે રતે લોચને રાયરે
ખાખ્ય ખાખ્ય આતો નથી ગમતુંરે; તેને રસુવગડમાં મે
લો જઈને રમતુરે. ચિત્રચાળીને વાનોવાળીને લેમણુ લાવીને
કરમાં સાલીને, હવે પાતાળ લોક લખાયરે, અતળ લખ્યું
ને વિતળ લખ્યું સતતળ લખ્યુંને પાતાળ લખ્યું, તળાતળ
લખ્યુંને રસાતાળ લખ્યું મહાતાળ લખ્યું તેણીતારરે, લ
ખ્યા પાતાળ લોકના રાયરે, નાગલોક લખ્યા તેણીતારરે, વા
સુડી નાગ લખ્યાને ત્રિશક નાગ લખ્યા, પુંડરીક નાગ લ
ખ્યાને મણિધર નાગ લખ્યા, શેખનાગ લખ્યા તેણીતારરે
મારી ઝોખા સહુણી ઝોરાં આવોરે, આમાં હોય તેને હક્ષી
મે ઝોંઝવોરે, ખાખ્ય ખાખ્ય તેના દર્પરે, હું શું શ્વપ્નાંતર
માં પંરણી આવા સપરે, આતો કાળા, લીલા, પીળા સાપરે

(૩૧)

લખનારી ચિત્રલેહા તારા આપરે. ચિત્રઆશ્રિને વાનોવાળી
ને દીવો બાળી કાગળ પાડીને હવે મૃદુલોક લખાય. લ
ખ્યું મૃદુ લોકતા રાયરે, આજમેર લખ્યુંને અક્ષીયાર લ
ખ્યું મુલતાન લખ્યુંને મારવાડ લખ્યું ખેરાસન લખ્યો
ને અંગાળ લખ્યો, એકમુખા લખ્યાને અકમુખા લખ્યા,
સ્વાનમુખા લખ્યાને મંજરમુખા લખ્યા. હસ્તિમુખા લ
ખ્યાને ગર્ધનમુખા લખ્યા. એકટંગા લખ્યાને અસ્તિનાળા
લખ્યા. લખી વસ્પતી બાર અઢારે, એળા આવી જુવા
ભરયારરે, આઠ કાગળ લખ્યો તે તારો પાડરે, હું શું સ્વ
પ્નાંતરમાં પરણી આવ જુડરે આઠ લખતાં તે લેખ
તુટીરે ખડીયામાં રશનાઈ ખુટીરે થયા કાગળના અંખારરે
તવે સ્વપ્નું ન હી લાખ્યું સારરે.

સાખી કડવાં ૩૬

સોરઠ દેશ સોહામણો મુજને જોયાના કોડ; શ્રીરત્નાગ
રને ગોમતી, ત્યાંતો રા / કરે રણુકોડ. ૧ સોરઠ દેશ
સોહામણો, ન ચઢ્યો ગઢ ગીરનાર, ન નાહ્યો ગંગા ઝો
મતી, તેનો એજે ગયો અવતાર. ૨ સોઠ દેશ સોહામણો
વેલ વેલ કેત્ર કરંત; ગંગોદક બરી કંચુકી, રાયહરી ચ
રણુ ધરંત. સોરઠ મુઘડ માનવી, રાજ નીત નીત કરે
વેહેવાર, એક નગર નહી માનવી, તેને હિમા હિમા જુડાર.

રાગ હુલાળી

આજરે સ્વપ્નામાં દીડી સોરહયાની જનરે; જાણ્યુંરે
જાદવરાય આજ્યા પરણ્યાજો, આજરે સ્વપ્નામાં દીડી ગો
મતીનીતીરે, આ / સ્વપ્નામાં દીડા હરધરજીના વીરરે;
આજરે સ્વપ્નામાં દીડા સુંદર વર ભરયારરે; નેમાં અડ
ધાં જાયાંને અડધાં જાગતાંરે.

(૩૨)

રાગ કલ્યાણ ૬૬વાં ૩૭

ચીત્ર આવીને વનીવાળીને રંગ ભેગીરે પટ મેલીને રંગ
 મં ભરતીરે ચીત્ર કરતીરે લેખણ લાવીને કરમાં સાહીને
 હવે શોનક દેશ લખાયરે, ત્યાંતો નગર લખ્યું દારકાંચરે;
 લખી બનવની રાજધાનીરે તેની સેવાતો સુરજ સમાણી
 રે, લખ્યો બનવનો પરિવારે હાથેન લખ્યા તેણીવારે
 કનવરમાં લખ્યા સાંતીક લખ્યા, ઓધા લખ્યાને અફડ
 લખ્યા વાસુદેવ લખ્યા તેણીવારે. ઓખા આવી જુવા
 ને ભરથારે, યાદ તેનાંતો એધાણ મળીવાંરે આ ધરણ
 ને માંધે પળીવાંરે તેને માંધે સુગટ કુંડગદાનરે તેવા જ્યો
 જ્યો લખ્યા ભગસનરે. ઓખા આવી જુવાને ભરથારે
 યાદ તેના સરખુરૂપ તેના ચાળારે મારા નાયક ગારાને
 આતો કાળારે તેને વડસસરો વડસસરો સહુ કહેતારે હું
 પરણી તારે ચોરી સહીને રહેતારે. લખ્યા કૃષ્ણ તણા કું
 મારરે એક લાખ કરતા હજારરે. ઝંરી આગળ લખ્યા
 તેણીવારે ઓખા આવી જુવાને ભરથારે તેતો રીંછડી
 ના આળ, તેને માંધે મોટા વાળ; તેના કુળમાં મારો કંથ
 તેને ધાવણના છે દંત, તેનો રૂપાળોને હાથ, તેને મોઢે
 નથી મુઠ; ત્યારે લખીયા પ્રહ્યુમનર ઓખાનું કષક મા-
 ન્યુ મારે બળે હોયકે નંદાય મુગને પરણ્યો તેતું મ્હોયતે
 ન - ગે સસરો સાકહેતારે, હું પરણી તારે મારી પાસે
 રહેતારે

વસણ.

અમ કહીને અનિરૂધ લખિયા, કાણુ ન લાગી વારરે;
 કરા મરજવડા કબી રહી, યાદ મે મારો ભરથારે,

(૩૩)

રાગ - ઢાળ કડવાં ૩૮

ચિત્રલેહના હાયમાં પેલુ લણ્ણુ પુતળું જોડ, પ્રેમ આણી
આળા બાધ્યે કુંડી લીધું તેહ. ૧ કરમાં લેઈને કામની
કાંઈ દેહે આલીધન, માળીયામાં મેલી ચાલ્યા પ્રાણન્યા
જીવન. પેહેલીવાર તો માળિયામાં મુજને ગયા મુકી; આ
ણીવાર હું નહી જાવ! દેવ પેહેલીવાર હું મુકી. આણી
વાર હું નહી જાવ! દેવ મેં જાણ્યો છે છેવટે; મારા પેઢી
પરવરોતો મુજને સાથે તેડો. ૪ ચિત્રલેહ એણીપર બો-
લી શા જોડે છે જોડા, તેવો પોહાડમાં ઘરીકાંમાં આવો
ચીત્રામણના ઘોડા રે.

રાગ પરજ કડવાં ૩૯

આપો આણી. તે વર રોને ન આપોડો આણી. ૨૬.
નીકર કાઢું આરો પાણી, તે વર મુને આપો હો આણી
મેંતો સ્વપ્ને દીડો જે છેવટે જોરે તેની પાપણુનો છે આ
જોરે, મારૂ મનડુ હણું લટકાજો, તે વર મુને આપોડો
આણી. ૧ જેના દીર્ઘવાડુ અન્નજુરે મકાકત કુંડળ કાવરે
અંગે શોભે એ બીને વા. તે વર મુને જેનાં લણ્ણુ
વીશને આરે મુને પરણી ગયો છે કાલરે, તેને વરસ થ
યાં દસઆર. તેવર મુ ૪ વરની લટકતી છે ગાલરે મુને
પરણી ગયો છે કાલર તેને ટપકુ કીધું જોરે ગાલ તે વર
મુ ૦ રાજ પીતાંજર પરીધામરે મુને ફેલેતો ગયો નહીના
મરે ત્યારે ક્યાંથી સરે મારકામ, તે વર મુને ૬ ચીત્રલે
હા બોલી વાણુરે સદ્યર કેમ થઈ અન્નજુરે બાધ મા
રી ત્યાંતે જાણુ. તે વર મુને ૭ કાઠ કાંગરે
ચાંમડાયરે; છપન કાઠ છે ચોકી માંહેરે ચક જળહળડું
છે ત્યાંયરે; મુને મારે હેલા માંય. તે વર મુને ૮

(૭૪)

રાગ માઝુ -કડવાં ૪૦

એખા કહે છે મુખ સાહેલી લાવ્ય કંથને વેહેલી વેહે-
લી માઘ તું છે મુખની દાતા, લાવ્ય સ્વામીને ધામ મુખસા
તા, ચતુરાને કહે ચિત્રલેહા આજ્યાના ઉપાચ કેવા, દુર પં
થએ દારામની, કેમ જવાય મારી વતી; ત્યાં જન્મ ન શકે શ
ક રક્ષણ કરે છે સુદરશન ચક્ર, જનુન જોજન શહસ્ત્ર અ
ગીયાર, તારો કેમ આવે ભરેયાર; નયણે નીરની ધારા વ
હે છે કરજોડીને કન્યા કહે છે, બાઈ તારી ગતી છે મો
ટો તને કોઈ ન કરી શકે ખોટી; સઘયરને સઘયર બહાલી
મેં તમને હાથે ઝાલી, આપણુ જેવું જણી સંગતી તું
પ્રાણ દાતા છે વિધાત્રી, માખાપ વેહેરી છે મારાં મેં ચ
રણ સેવ્યાં છે તમરાં વિધાત્રી તું દીન દયાળ એમ કહી
ને પગે લાગી બાળ; ચિત્રલેહાએ ધારણા દીધી, પછી દેહ
પક્ષીણીની કીધી.

રાગ ઢાળ કડવા ૪૧.

ચિત્રલેહા કહે એખાખાઈ મારે દારકામાં જનુન; પ્રભુતા
ના ધરમાં ચોરી કરવી નથી લાડવો ખાવું, ૧ અગીયાર
શહસ્ત્ર જોજન જનુન હરવા શ્રીગુગદીશ. સુદરશન જો
ચક્ર મળેતો છેદે મારે શીશ. બાઈ તુજને તાણ તો નવ
પડેને જોમતેમ વેહેલી થાને લાવ્ય મહાસ કંથને તું ખો
ટી થાય છે શાને, જતીવેળા ઓંખા કહે છે મારો વર છે
રડો કરમે મળ્યાંછો કુંવારાં; માટે રખે પેહેરતાં ચુડો. ચિ
ત્રલેહાએ કહેવા માંડ્યું મનમાં રાખો ધીર, તુજ સ્વપ્ના
માં પરણીગયો મારી માડી જાયો વીર, ત્યારે એખા કહે
વા લાગી જોઈ રહી વાટડી, મારો વર રડો જાણી એક

(૩૫)

તી ઘાટડી. હું નહીં આહું ઘાટડી તું એ શી બોલી વાત +
 તુજ શ્વપ્તમાં પડી ગયો મારો માડી જાયો બાત. એ
 વું કહીને ઉત્પત્તી તે પવનવેગે જાય, આકાશ મારજે સં
 ચરી પોહોચી ગેમતી માંય. ૮ ગેમતીમાં મરદન કચ્છું
 ને વિચાર્યું તે દામ; પ્રભુના ધરમાં ચોરી કરવી નહીં
 એકલાનું કામ. પછીતો નારદમુતી સંભાળ્યા તત-
 ક્ષણ આગ્યા ધામ; કહેરે મુજને કેમ સંભાળ્યો ચિત્રલેહા
 ખાઈ. ૧૧ બાળાનુરતી દીકરીને લાધ્યું છે સુપત્ન. અ
 નિરૂદ્ધ સેજે વરી ગયો વિભગ થયું છે મન. ચોરી કર
 વા હું આવી સુદર્શન આહું થાય; તે માટે તમને સંભા
 ર્યા કરવા મહારી સાહાય. ૧૨ નારદ કહેછે આરે ખાઈ
 તે તેમાં તે શું કામ. એક તામશી વિદ્યા એવી બણાવુ
 જિંદે બાંધુ ગામ. ૧૩ ચિત્રલેહા કહે સાચું કહ્યું, પશુ છે
 તરવા જીવગરીશ સુદર્શન પેહેલું ચક્ર મળેતો છેદે મારે શી
 શ. ચક્રી વિતા નવ કરશે. નીકળશે ચોક્કી ફરવા. તે
 જે મારજે હું જપ્તશ બેસાડીશ વાતો કરવા; પછી તામ
 શી વિદ્યા બણતી જીભે જપતી જાય; ચોસઠ કળામાં આ
 મુંડા તે ડગક ડોલાં ખાય. ૧૬ ગામ તો ધારણુ પડ્યું
 જાંબા સઘળા લોક, ચિત્રલેહા નગરમાં પેઠી મુકી મનનો
 શોક. નારદે વિચાર્યું ચિત્રલેહા અનિરૂદ્ધને લેષ જશે શી
 વને સામળીયો લઢશે જીવ જોવા જેવુ થાશે ૧૮. ચક્ર
 ચોક્કી ફરતુ આવ્યું મારગમાં નિરધાર, તે મારજે સામા
 મળિયા નારદ બ્રહ્મકુમાર. ૧૯ નારદ કહેછે ચક્રને. તુજ
 હાડી જાયછે ફરવા, એક થડોવાર બેસને મુજ સાથે વાતો
 કરવા ૨૦ તુ ને હુંતો કયાં મળીશ તું સાચી કહેને વાત
 કાઢ કહાડો મુજને સંભારે, દારકાનો નાથ. ૨૧ ચક્ર મુ

(૩૬)

અથી બોલીયુ વળી માર તે ધન ભાગ તજ્જાર દરસાવતા
તો ક્યાંથી પામું લાગ. બોલુ ચક્ર સમજયું નહિ બેઠું
નિરાંતે થઇ, પેલી નારી ભયા નગરમાં ચોરી કરવા ગઇ
૨૩ જોતીજોતી જ્યા ગઇને કશ્મતણુરે ભોવન; ત્યાંથી આ
ધેરી પરવરી જ્યાં પહોડયો પ્રદયુમન. ૨૪ ત્યાંથી આધેરી
પરવરી મહાવિઠકરો વીર, સોડ બાલીને પહોડીયો મહા
ધનુષધારી ધીર. ૨૫ હમણાં જો હું અને જગાડુ મા
રા મારી કરે કડકાય માથે હીડોજો લેઇ લીધેને ઉલટ અં
ગ ન માય, ૨૬ જે જુગ અમે એમ કરતી જાય; હીડો
જો લેઇ જતાંદીરો નારદે તેણી વાર. હીડોજો લેઇ પર
વરીને સમર્થા વૈકુંઠ રાય. પવન વેગે સંચરી આકાશ
મારગે જાય. ૨૮ બેઘડીમાં આવી પોહોચી શોણીતપુર
મોઝાર; તે દેકણે નારદજીએ મન કર્યો વિચાર, ૨૯ એ
જ્યારે ગઇ ત્યારે હુંએ મારે જવું, તેણે તેનું કામ કચ્ચું
હું ખોટી શીદને થાઉ. નારદ કહે છે ચક્રને તું નિકળ્યું
ચોક્કી કરવા; આવડી વાર મુરખા કેમ બેઠું મુજ સાથે
વાતો કરવા. ૩૧ નારદ કહે છે ચક્રને ઉઠ રાખ તારા
મ કાલે પછી ચોરી થાશે તું લેઇશ માર નામ, આકા
શ મારગે પક્ષીણી તે વેગે ચાલી જાય, આખા ખાઇતે.
વાટ જુવે છે મંદીર માળીયા માંય વા વાયને ખારી હા
લે ખડખડાટ બહુ થાય. ચિત્રલેહા પાપણી તે હજુએ ન
આવી આંય. ચિત્રલેહા ચાલી આવી મંદીર માળીયામાં
ય; બલે લાવી બલે લાવી હું જગાડું બરથારરે. ૩૫

રાગ આસાવરી કડવાં ૪૨

જાખ્યા પેહને જગાડિયે, બરનિંદ્રામાંથી ઉઠાડિયે, મન
સંભાળે એવા બીજુએ બલદત્તા તો શીદ લીધુયે. ૧ ૭:

(૩૭)

રથાર પેહેલી ભામની, જે અન્ન રાંધીને ખાય વાગેળા થ.
 ધને અવતરે જીવે મસ્તક ટંગાય. ૨ ભરથાર પેહેલી ભા
 મની જે સુને સખ્યામાંય ભરથારનું જે કહ્યું ન માને આ
 પગતી જે નારી લેતો નારી અવતરે કાંઈ બીજાડી મં
 બરી. ૪ ભરથારનું જે કહ્યું ન માને કરે તરફોડા કંથ,
 હડકાઈ કુતરી અવતરે માંય પડશે જાંત, આખા કહેછે
 ચિત્રલેહાને તુતો બોલે આપ. પિકડો પોહોડયો હોય પા
 રણે કરડયા આગ્યો હોય સાપરે. ૬

સાખી કડવાં ૪૩

સ્ત્રિ ચરિત્ર અતેરડાં કાંઈ તેનો નલે મરમ; બિ શામ
 ને ભોમવે પણ બોયો પોતાનો ધરમ, ૧

રાગ હાળી

આખા કહેછે ચિત્રલેહાને હવે ન બોલીશ આડું; તુ ક
 હેતો મારા પેડને પગ ચાંપી જગાડુ ૧ ચિત્રલેહા કહું
 આખાઆઈ આવડી ઉતાવળી શું થાય; એ મોટાનો કુંવર
 ૨ કહાવે કાંઈક હશે હથિયર. આલીક જઈ જોવા લા-
 આ તો મોટી એક ગદાય. ઉપાડીને અળગી કીધી આ
 ખા ચાંપે પાય.

રાગ માડુ કડવાં ૪૪

મહાબળીયો તે જગીયો તેના બળતો નાવે પારરે, હ
 રડ હાક મારી, કીધો છે હોકારરે. રમક ધમક ડાકલાં
 વાગે હારોહારરે; આતો નહોયરે નહોય મારા બાપવીનું ગા
 મરે, દારીદ્રમાં વસે સદગા વૈભવ જનરે; અહો રાત્રી
 બેઠા કરે છે કીરતનરે. નાદ કરા ચક્રરડા તે હોયરે અપા
 રિ, ભૂત ભૈરવ જોગણી, અસુર કોહાની નારરે. ૩

(૩૮)

છી છો સાકયછી છો, કાણુ છો ખતાયરે. ચિત્તેલા કહે
છે વીરા ખમા ખમા ખમાયરે.

રાગ દેવગ્રીની આસ કડવાં ૪૫

અનિરૂદ્ધ તે જગીને પેખે, ભુવનચા આડા દેખે; કાણુ
કારણુ અમને લાવીયાં હો; ચિત્તેલા એલી શીર નામી,
તમને લાવીછું જાણી, આપાને કરો પરજાણી, વર વર
વાને અરથે હો તમને લાવીયાં હો તમે એ નારી છે. મન્ય;
દિસોઝાં કંવરી કન્યા પરણુ તો થાય છે અન્યાય કેમ પ
રણુ હો અશુર નંદની હો,

રાગ ધવળ કડવાં ૪૬

આણાશુરની નગરીમાં ગરગડીયાં નિપારે, એણે ને
પાંદે અનિરૂદ્ધ જગીયારે જગ્યા જગ્યા જાદવરય જુમ
તી ન દેખેરે. પેખેરે પેખે અસુરનાં માળીયાં રે ૨ આના
નહોય અમારી નગરી ન હોય અમારૂં ગામરે; નહોય નહો
ય નહોય કનકની દારિકાંરે ૩ નહોય અમારી વાડીરે. અ-
મે રમતા દાહાડીરે, નહોય નહોય પુષ્પ કમળનો દોલીયો
રે. અહિયાં નાદ ધણાવાગે, રણુતુર ધણેરાં ગાજેરે; નહોય
નહોય શંખ શબ્દ સોહામણેરે, મને કેમ રંડા લાવીરે,
મારી દારીકા છંડાવીરે કેમરે ભામનીયે મુજને ભોળાગ્યેરે
આતો જાયા જાયા માંજ, હોટે જડયા કમાડરે, રતનાગર
સાગર સે નથી ગાંજતોરે. ચિત્તેલા એલી આગરે, તમે
જોઈને દેજો ગાગરે; આવ્યાછો તો આ કન્યા સુખે વરો
રે, ત્યારે અનિરૂદ્ધ જોઈયો વાતરે મુજ ધાલી હાથરે; જ
ણી જોઈને જા ગંગામાં કેમ બોળીયેરે. મારો વડુવો
જુમજાન; અમે પ્રેમ રાખના તનરે, તે મારે નહી

(૪૯)

પરજી રાખતી હોઈરીરે. ચિત્રવેદા યોગી વાતરે, ઢાંકી રા
 યો તમારી જાતરે; હમણા વાતો કાઢીશ વડોવા તણીરે
 નરકાસુરને મારીરે, સોળ હજાર લાગ્યા નારીરે, તારા સમ
 જો તારા આપે એકે નથી પરણીરે એક લગને વરીય
 નવ પુછ્યાં કુળને પરીયાંરે જાત ભાત કાઢતી પુછી ન
 હીરે, તારા આપની જે ફરે, અરજીનું સન્યાશીને ગઈ
 રે, મોં કાઢીને યોગે એવું છે નહીરે. જેણેવાયો વંદાવન
 માં વંશ, જેણે મારયો મામોકંસ, ધાવતાં મારી માસી
 પુતનાંરે, ધાવતાં મારી માસીરે કરી રાખી કંસની દાશી
 રે, કુખજના કુળની વાતો કહોતાં નથીરે. તારો વડો દંથી
 માખણનો ચોર, ચાર્યાં વંદાવનમાં દોરરે. છાશ પીતેનો
 હોઈરીયોરે. સત્રાજીતને કાજેરે મણી લેવા ગયા મહારાજ
 રે ત્યાંથી પરણી લાગ્યા જાંબુવંતી રીંછડીરે. ૧૮ લાંબાં
 નખને દુકા કેશ, વરવો દીસે એનો વેશરે જુડા મુખનું
 છુંછાઉપર શું મોહી રહ્યોરે. ૧૯ કહોતો વાત વધારી કે
 હીયે; નિકર અહીંથી છાનાં રહીયેરે પુછો છોતો કન્યાનું
 કુળ સાંભળોરે. તારો વડો જગજીવન એનો વડોવો કે
 ધણાશનો રાજનરે; યોખાની માડી તો ઉમીયા સતીરે.
 હિમાચળની બાણેજરે, ગણપતી તેનો વીરરે, ઉમીયાના અ-
 રધાંગે યોખા ઉપનીરે. તારો વડોવો જુગજીવન તેમતેનો
 વડોવો બળીરાજન. એક સમે બળીરાયે જન માંડીયોરે,
 બળીરાજ જગનનો અધિકારી. તારો વડોવો બીખારીરે;
 ડાલણ ડગલાં માટે કર જોડીયારે. ૨૩ આટલી વડાઈ શા
 શાને કરોછો, એના આપની ભુમીમાં રહોછોરે કરમહીણ
 ના કપાળમાં કોઈ ચોદે નહીરે. કહોતો વાત વધારી કહી
 યે. નીકર અહીંથી છાના રહીએ, આવ્યા છોતો આકન્યા

દિને વરોરે.

રાગ ઢાળ કડવા ૪૧.

અનીરૂઢ વળતો કોપીયોને .આં મારી ગાય, તમર
જેજળના હવે, મારી કર કડાય. તમે જળ્યું અહીંયાં
લાવી કસ્યું બસેર કામ; તમને જે જળ્યું મારી ઉડીજક
દારીકાં ગામ. આખા ત્યારે થરથર ધુજી વેગે આવી અ.
૩ મારા પેહજીને હું મનાવું તું લાવી તે તારો પાડરે. ૪

રાગ સૌંધવો-કડવાં ૩૪

મારા સોરઠીયા સુજાણ મળ્યા મને મેલશોમાં મારા
જીવના જીવન પ્રાણ મળ્યા મને મેલશોમાં મારા જીવના
જીવન પ્રાણ મળ્યા મને મેલશોમાં મારી સાસુનીના જ
ત મળ્યા મને મેલશોમાં સ્વપ્ને શીદ ઝાલ્યોતો હાથ મ
ળ્યા મને મેલશોમાં ચાલોતો કાદુ મારા પ્રાણ મળ્યા મ
ને મેલશોમાં ત્યારે અનિરૂદ્ધ જોડ્યો વાણ સાંભળ
સુંદરી, અમળાયે નાંખ્યા જોડ અમથું ઉથલડી. મારા
બડાડવાની વાત કાઢીને વઢી ત્યારે આખા જોલી
વાણ એ છે દાસલડી, કૌભાંડની તતીયાત, પગની ખાસ
લડી. ત્યારે અનિરૂદ્ધ જોડ્યો વાણ હવે હું વર. તને ગા
જા દીધી સાર, માર વેર વળ્યું. ચિત્તલેહા જોલી વાણ ગા
જા દીધી સહી. તમે જે થયાં છો એક પરણાવું નહીં પ
રણવાનીપેર સઘળી મેં લહી. મને મળીયા નારદ મુન્ય
વિદ્યા શીખવી. ત્યારે આખા જોલી વાણ હવે વારશાની
પરણાવ માળીયા માંદય રાજકુંવર નહાની.

રાગ ઘોળ કડવાં ૪૬

માળીયાનાં મળ્યા અગ્નિ પ્રગટ દિવિરિ માળીયામાં દ

(૪૧)

વતા સાક્ષી લીધારે, માળીયામાં નારદ તુંગર વાચરે, મા
ળિયામે કળસે ચોરી બંધાયરે. માળિયામાં પેહેલું મંગળ
વરતાયરે, પેહેલે મંગળ શાં શાં દાન અપાયરે. ચિત્રલેહા
આપે છે કરની મુંદ્રીકાયરે, દાન લેછે કશ્મ તણો સંતાન
રે. માળીયામાં બીજું મંગળ વરતાયરે બીજે મંગળ શાં
શાં દાન અપાયરે, ચિત્રલેહા આપે છે સોળ શણુગારરે.
દાન લેછે કશ્મ તણો સંતાનરે માળિયામાં ત્રિજુ મંગળ
વરતાયરે, ત્રીજે મંગળ શાંશાં દાન અપાયરે, ચિત્રલેહા
આપેછેનવસર હારરે. દાન લેછે કશ્મ તણો કુમારરે. મા
ળિયામાં ઘોથુ મંગળ વરતાયરે ચોથે મંગળ શાંશાં દાન
અપાયરે, ચિત્રલેહા આપે છે ગાયોનાં દાનરે, દાન લેછે ક
શ્મ તણો સંતાનરે; માળિયામાં સમેવરતે સાવધાનરે મા
ળિયામાં આરોગ્યા કંસારરે, માળિયામાં સોભાગ્યવંતી તેડા
વોરે ઝોખાખાદને સોભાગ્યવંતી કહી બોલાવરે માળિયા
માં ઝોખા અનિરુદ્ધ પરણી ઉઠ્યારે. માળિયામાં સોનધયે
મેરતુઠ્યારે.

રાગઃ ચૈત્યાધ ત્રિતાળી કડવાં ૫૦

ખોલ્યાં સુકળ પ્રેમ વચન, સાંભળ પરિક્ષત રાજન મ
ળિતે બેઠી બેઠ સહયારી, જોલી વચન કોલાંડ કુમારી. ૧
સુખ ભોગવો શ્યામને સ્વામી, ચિત્રલેહા કહે શિરનામી,
ખાધ તું કરને પીડનાં જતન, રાંક હાયે આગ્યું રતન
વર કન્યા સુખે રહેજો, ખાધ મુજને જવા દેજો અન બે
નું આપેછે રાય, ત્રિજુ માણસ કેમ સમાય. તમે નરનારી
કિમ કીજે, હવે મુજને આગા દીજે, જોલી ઝોખા વણ
લી રાણી, મરી સહયર થઈ અગાધી. હવે સતી આ

ખા વગતી ભાળે, આઠ કેમ ક્યુ'ં તુજ પાકે, આપણ
 બે દિન નિરગમશુ, અન્ન ત્રણ વેંચીને જમશુ. દુખ ધા
 શે તો દેહશુ'ં થાવા, પણ નહીં દેહ તુજને જવા; જેની
 હુતો રહીશ ભુખી, તુજને નહીં થાવા દેહ દુખી, હુતો
 આપીસ મારો લાગ, હમણાં નથી જવાનો લાગ; માયા
 ૫ વેરી છે મારાં મેંતો ચરણ શેવ્યાં છે તમારાં. તુજ
 તે ઘેર ન ન જવાય, જાણ્ય આણાસુરને થાય; ચિત્તલેહા
 કહે સુણ વાણી મારી સધયર થઈ અજણી. ૯ પ્રધાન પુ
 ત્રી કહેવાજીછું માત્ર હુંછું જ્ઞાતીપૂનું ગાત્ર, તુજ અર્થે લી
 ઘો અવતારમેળવ્યાં નારી ભરથાર, એમ કહી કરી પ્રસ
 ન. ચિત્તલેહા ગર્ભ જ્ઞાત સદન; એઆગે આંખડી ભરી
 કંથે આશના વાશના કરી. સાખી આશા બાંધી નારી, ૫
 છી ચિત્તલેહાને વિસારી, જે દાહાડે તુજને સ્વપ્ન તે દહા
 ડે મુજને સ્વપન, જાણે પરપોણું એઆ નારી, ઉઘાડી
 મેલીતી બારી. એને સરખી વિજોગની પીડા, નરનારી ક
 રે કામકીડા. એને ચહડતી જોખન કાયા પ્રિત બંધને બાં
 ધી માયા નેહ જણાવે છે એઆનારી, રમે આનંદ કું
 જ ખીહારી જે જોધયે તે ઉપર આવે, ભક્ષ ભોજન કરે
 મન ભાવે પેહોલો એઆનો અભિલાખ, પછી આવ્યો
 અસાડ તે ગાસ આવ્યા વર્ષાકાળના દન, મેહ ગાળે વર
 સે બહુ પરજન્ય બોલે આકારો વીજળિ કરી બોલે કા
 કીલા વાણી મધુરી. મહા તાપસનાં મન ડોલે ત્યાંતો મો
 બપધ્યા બોલે તેલ મરદન કરે છે અંગે, કેસર ઘંદન અ
 રંગે રંગે નેત્ર અંજન આશ્રણ સાર, કરે તંબોળ કેરા
 અહાર; તપે નવરટ ચાંદ્રો તવો, ચંદ્ર સરસ પુનઃ

જ્યા શીશ કુલ સેથે સીંદુર, તેને મોહ્યો અનિયત ર
ર કાને જાલ અગકતી જોઈ કામકંઈવર રહ્યા મોહી, ના
કે સોહીયે મોતીની વાળી તેને રહ્યો અનિયત નિહાળી
મોહ્યો મોહ્યો મુખને મોડે, મોહ્યો મોહ્યો બ્રહ્મીને
જોડે, મોહ્યો મોહ્યો ટીલાવંદે મોહ્યો દેસલંકે, મોહ્યો
સુધરીને ધમકે; મોહ્યો મોહ્યો અંજરને અમકે. દીકું મે
ડીયે સુંદીર કામ, તેણે વિસાસ્યું દારીકાં ગામ; ધણું જ
ક્ષ મોજન કરે આપ તેણે વિસાસ્યાં માને આપ. ૨૧ ખા
મ્યો અધરામૃત પદવાન, તેણે વિસાસ્યું હરીનું ધ્યાન,
જિજ્ઞાષા મુખ તણો સગર, તેણે વિસાસ્યાં રત્નગર. અ-
નીરક્ષની ચાલ છે ગમતી; નથી નારી મુખે અસાધ્ય
હીડે આખાની પુટળ દરતાં, ઘેલો કાઘો મરજાદા આણી
ના સુજો દિવસ કે રેણી; રાત દિન નિરગમે છે રમી,
ચારે આંખે ઝરે છે અમી, સુધયુધ્તો વિસરી ગણ, આ
ટલે મોમાસુ જાયું વહી. ૨૫

વલણ.

મોમાસુ વહિગયું, આગ્યો આસો માસરે;
કન્ધા ટળી નારી ધદ, આખા પામી મુખ વીલાસરે.

રાગ મલાર કડવાં ૫૧

વર્ણવનતુ વલિ ગદરે, રમતાં રમતાં રંગ વિલાસ; જ
ખ મામ્સા ધણું રે, એટલે આગ્યો અમ્મીન માસ. ૧ આ
ક સામે સદયરરે, આવી સરદપુનમની રાતરે. માણેકસરી
પુરણી મરે, ઉતમ દિસે આસો માસ, ૨ ચંદ્રમાને કી
રણેરે, બેઠાં હીડાગે નર નર, હાસ વિનોદમારે કરતાં વિ
વીધ વિલાસ. ૩ રક્ષક રાખારે તેણે દીકા રાગકમાર
કન્યા રૂપ ક્યાં ગયું રે આખા દીસે હવે નાર. ચિત્રબેહા

(૪૪)

કયાં ગધેરે એકલી દીસે છે આખાય; રાતી રાતી આંખ
 દીરે ધુલ ધુલી દીસે કાય. પ પીડે ઉર દાંકતીરે. શકે
 થયા છે નખ પાત; અધુરપે શામતારે દોષક પુરપ દંત
 નો ધાત. સેવક સંચરે, એવો દેખીને આચાર મંત્રી
 કોભાંડનેરે. જઘને કહયા સમાચાર, ૭ પ્રધાન પરવચ્ચોરે
 જ્યાં છે અસુર કેરો નાથ, રાયજી સબજોરે મંત્રી કહે
 છે જોડી રથ, લોટીક વારતારે કાંધક આપણને લઘ, ન
 જીભ્યા છેદીયેરે, કેમ કહીયે વજ વચન. બાળકી તમ ત
 પીરે તેતો થઇ છે નારી રૂપ, વારતા સાંભળીરે, આસન
 થી દળીયો ભુપ, ધવજ ભાગી પડીરે એતો અમથી અ
 કસમાત; બાણ દોગો ઘણુરે મંત્રી સાંભળી સાચી વા
 ત. શિવે કહ્યું તે થયુરે તારી ધવજ થાશે પતન. તેવારે
 જળજીરે રીપુ દોષક થશે ઉત્પન્ન જનમો મંત્રી તમેરે.
 જુઓ પુત્રી કેરી પેર, દોષ જલો નહીરે, તેમ તેમ તે
 દી લાવો ઘેર. પ્રધાન પરવરજોરે સાથે ડાહયા ડાહયા જ
 ન; આખાને સાળીયેરે હેઠે રહીને કહે છે વચન, કહોમાં
 ૩ આચર્યોરે આખાજી દોને દરશન, ચિત્રલેહા કયાં ગ
 ધરે ચાલો તેડે છે રાજન. થાયર ધુજતીરે પડી પેટડી
 આમાં કાળ; શું થાશે નાથજીરે, આવી લાગી મહાજનન
 જા. તેમે રમે બોલતારે; તાયજી દેશોમાં દરશન, મુખ ઉ
 ડી ગયુરે આખા નિર લરે લોચન ૧૭ બાળા બહુ વ્યા
 કુળીરે, કાંધ રદળીકેરે વરણ; કશણ કરયા વીનારે કચુકી
 પેહેરી અવળે વરણ. બારીએ બાળકીરે ઉભી રહીને ત્યાં
 આવી; કોભાંડે કુવરીનેરે ભય વચને કરી બોલાવી. ચિ
 ત્રલેહા કયાં ગધેરે તુ એકલી દીસે બાળ; કન્યારૂપ. કયાં
 ગયુરે ખીજશે બાણાસુર ભુપાળ શરીર સંકોગતીરે કર

(૪૫)

નીરે કરતી મુખડા કેરી લાજ; ઘરમાં દોષજ મુરે-છે
ને સાચુ કહોને આજ. ગગનચળ કર ધરીરે કોષ પુર
દંતને. ધાત, શણગટ તાણુતીરે ગોત્રી ઝોખા ભાગી વા
ત. દીવ સાર નથીરે, ચિત્રલેખાને કીધું સડન; તેણે હું
આકળીરે દુખણી નીર ભચ્યું લોચન. ૨૩ મંત્રી ઝોચ
રયોરે ઝોખા ઝોલે અળ પંપાળ હેડાં ઉતરોરે નહીતો
ચહડીને જોઇશું માળ.

પલણુ

માળ જોઈશું તમતણો. ભાગશે તમારો ભારરે;
એવું જાણીને ઉતરો, રાય કાખ્યાછે અપારરે.

રાગ રામગ્રી કડવા પર

કન્યાએ કોષ જણાવીયો હાકોટયો પ્રધાન; લંપટ ઝો
લંતો લાજે નહી, ઘણપણે ગધ સાન કન્યાએ પાપી પ્ર
ણુ લેવા ક્યાંથી આવિયો બોલતો કુદ્ર વચન; એવા સાર
કીધી જોઇશે. જીમલડી છેદન. કન્યા ૦ ૨ હું તો ડા
હયો દાનવ તુને જાણુતી, ભારેખમરે કકિમાંડ; એવું આ
ળ કોને ન ચડાવીયે, ભાગી પડેરે જામાંડ કન્યાએ ૦ ૬
હેવા દેને તુ મારી માનને. પછી તારી વાત; હત્યા આપુ
તુજને કર જંપાપાત. કન્યા ૦ કકિમાંડ લાગ્યો કંપવા પ
છી, પુત્રી પરમ પવિત્ર, પછી કાલાવાલા માંડીયા, ન જા
ણુ સ્વીચરિત્ર. કન્યાએ ૦ ૫ બાઈ રાજ્યે મુજને મોક
લ્યો લોકે પાડ્યો વિરોધ; ઝોખાજી પુછ્યા માટે, આવડો
શો કોષ, કન્યા ૦ ૬ એવું કહેતાં સેવક, બાણાસુરની પા
સ, રાજ્યે મંત્રીને કહાવીયુ જુઝ્યા ચઢીને અવાસ. ૬૦
૭ કકિમાંડ કોષ કરીને ગાજ્યો વજ્રગ્રન્થાં નિશાન, માળી
જોયી જાને ઉતરો, બાણાસુરની આણુ, કન્યાએ ૦ દાસને

(૪૬)

આપી આગના, સ્થભ કરોને છે દન, (એખાએ આંસુકાં
હાળીયાં અંપારો સ્વામીન કન્યા ૦ ૯ હેકારે અસુરનો
સાંભળી ઉભો થયો અનરથ, મેઘની પેરે ગાજી
શો, કંપી નગરી બુધ, કન્યા ૦ ૧૦ મંત્રી કહે સુભટ
સાંભળો; કોઈ નોંઘો બેસ્યો આંહી, આપણ નાદે ઉડીયો
મેઘ શબ્દથી સહી, કં ૧૧ એખાએ નાયને આયમાં
ધાલીયો, શું જાવોજો વહી; મરડી મરડી જાયો જુદો
હવડા જાણી કહી. કં ૧૨ આ શો ઉચમ વદવા તણો
નથી આપતું ધામ, હાનવને માનવ છતે નહી ન હાય
રૂઠ સંધ્યામ કં ૧૩ નાય કહે સુણ સુંદરી, વાત સધ
જે મધ. હવે ચોરી શાને આપણે, બેસીયે બારીયે જઈ,
કં ૧૪

વસણું.

જઈ બેઠાં નર નારી બને, વાત વિપ્રીત કીધીરે; જઈ
ભજે કામ કુંવર એખા આજંગે લીધીરે.

રાજા રામકળા કડવા ૫૩

જોડી જોવાને જોઈ ગળ્યા ટોળેજી, એખા બેસારી અ
નીરૂધ બોલેજી, કંકમાં બાંવડી ધાલી બાળાજી, દેખી
કોભાંડને લાગી જવાળાજી. ૧

હાળ.

જવાળા પ્રગટી બાળ પ્રગટી, સુભટ સહુ જોવા મળ્યા
મંત્રી કહે બાધ બળ શોભે, હરી ઉજંગે કમળા. ૧ લકુ
સ્વરૂપને લડાણવતો, આવી સુતા સંગ બેઠો, બ્યાં પર
શ નહી પગી તણો તે માળીયામાં કેમ પેઠો, નીશંક થ
કેને જઈ બેઠાં નિરૂધ નરને નરી; હાસ્ય વિનંદ કરે થ

(૪૭)

હોને નરસજ નરને નારી; હાસ્ય વિનોદ કરે ધણેને લ
જ્યા ન આણે મારી. ૩ ઓખાએ અપરાધ માંડ્યો ધાઇ
ધાઇ લેછે સોઇ, પ્રધાન કહે એ પુરુષ મોટો, કારણ નિ-
સે કાઇ. ૪ અંખુજ વણી આંખીને, બકડી રહી ખ-
મખમી, રાખવળી વાંકી વળી, વઢવા રહ્યો ટમટમી.
માળ ભર્યો સુભટ સર્વે. બોલેછે આતંડ. અહો વિભિયા
રી ઉતર હેડો એમ કહે કકિમાંડ. અસ્પ આયુશના ધણી
જમપુરીના મારગ સત્ય અતુર સરીખા રીપુ માંધે, કે
મ યજ ખેડો સ્વચ્છ, ૭ બાપુ રાય તેની દીકરીને ઇંદ્રેન
યાય આપ તે રાજકુવરીની સંગે તું ચઢીને બેડો માળ.
સાચુ કહે જીમ શીશ રહે; કાણ નાત કુળને ગામ, યથા
રથ તું બાખજે. કેમ શેચું ઓખાનું ધામ. ૯ અનિર
હ વખતો બોલીયો, સાંભળો સુભટ મીત્ર, ક્ષત્રી નંદન
ધચ્છાએ આબ્યો બાણનો જમાત્ર. મંત્રી કહે અહ્યા બો
લ વિચારી, ઉતરશે અભિમાન. જમાત્ર કોનો બાળકો
કોને દીકું કન્યાદાન. અપરાધ પુરણ ઉતર હેડો તને બા
ણરાયની આણ, આ દાનવ તારા પ્રાણ લેશે મરણ આ
ધું જાણુ, વિચાર જાણે જીવ્યાનો, પડ્યો વરાંસે સુકશીક
હોય તો હાકી ઉડે, પણ દીસે છે જાંખુક. બેક જણાને
જોઇને, પાછો ચાલ્યો કૌભાંડ, કૌભાંડનું વાઘ સાંભળી પા
છો ચાલ્યો બળીરાખનો તન. સાંભળતામાં ચાર લાખ ચો
હા મોકલ્યા તતકાળ, તે ઓખાએ દીઠા આવતા પડી પ
ટમાં ફાળ. ૧૫.

રાગ પરજ કડવાં ૫૪

કામ રીતે જ્યારે કડક દીકું ઓખા યજ નરસ અરે.

(૪૮)

દમ્ય આશું કીધું, મારા મનમાં હતી મોટી આશ, વા-
લમ કેમ વદશે વદશે મારા પાતળિયા ભરથાર વાં
આછી પોળી ધીમે ઝમોળી, માંહે આંખારસ ઘોળી. તમે
જમતા હું પીરસતી ભરી કનક કચોરી, વાં આલોટ પા
હોટે અવનીપર રૂદન કરે અપાર; બોલે નહી નઘણે વર
સે આંસુ ધાર વાંઝાં ઉડે ને વર્ગી બેઠો થાય વદન વી
કાશણુ વીર. તીવ્ર ભાણુ જ્યારે છુટશે કેમ શેહેશો કા
મળ શરીર વાં ૪ મારા માત પીતાને જાણુ થયું ને, ક
ટક મોકલ્યું પ્રેમ. પાપી આપે કાંઈ નવ જાણ્યું, પાણી
સુર મહા મુઠ. ૫

રાગ હાળ કડવાં ૫૫

સેલી નારી કાલાવાલા જે કરો તે ફોક અમો એવું જુ
હ કરીએ તે જાણે નગરના લોક. તું જાણે પિક એકલા
ને, હાથ નહી હથિયાર, તારા આપે ચાર લાખ મોકલ્યા
તે મારે મન ચાર. તું પિક એકલાને કર નથી ધનુષ્ય
ને જાણુ, એક ગદા જ્યારે ફરશે ત્યારે લેઈશ સર્વના પ્રા
ણુ. ૩ ચિત્રલેહા ચતુર નારી વિધાત્રીનો અવતાર; ઓ
આપે તે ધ્યાન ધરીયું આવી માળિયા મોઝાર. એવું ક
હીને જોયું સજ્યામાં, ગદા તો નવદીહી, ચમકીને પુછ્યું
ચિત્રલેહાને અંગ લાગી અંગીહી ચિત્રલેહા કહે મહારાજ
હું તો ચતુર થઈ નવ ચુકી, મેં જાણ્યું મુજને મારશે,
ગદા દારીકામાં મુકી અનિરૂદ્ધ કહે શાને વધુ મારે હા
થ નથી હથિયાર. ચિત્રલેહાએ નારદ સંભારયા, માળીયા
મોઝાર, નારદ કહે મુજને કેમ સંભારયો કહિલાંડ કેરી
તન; મહારાજ જુદા ચહે અનિરૂદ્ધ દીને આશીરવાદ વ

(૪૨)

અન. આશીરવાદ નારદે દીધો, શોભાગ્યવંતી ઝોખા બા
 ધ ભક્ષો ભક્ષો પુત્ર પ્રદુમનનો ચિરંજીવી અનિરૂદ્ધ ભાઈ,
 ભક્ષો તું પુત્ર પ્રદુમનનો, વીર ઘણો વીકાળ, અંતરિક્ષ ઉ
 ભો હું જોડિયું આણે સરવનો કાળ. ૧૦ અહ્યા ઘણી
 વારતો બેશી રહ્યોને વાત તણું નહી કામ. બહરામાં
 બકરીયો બાંધી તે બોળ્યું બપનું નામ. અનિરૂદ્ધ કહે શા
 ને વહું હથીયાર નથી કાંઈ એક, જોડા ઝાઝા શોર કરે
 છે ત્યાં શો કરવો વિવેક, નારદ કહે છે ઝોખા બાંધને
 તું આઘ જગતની માન, તાર સામરથ હોય જટલું આ
 પ સ્વામીને હાય ઝોખાએ એક ભોંગળ લઈને. કહાડી આ-
 પી ધરમાંથી બહાર; સ્વામીના કરમાં આપી તેમાં હજ
 ર મણનો ભાર, વીર વિકાશી ભોંગળ લીધી; માળયામાં
 થી ધાય, ચાર લાખ જોધા તરવરીય. તે સામે જુધને
 જય, જેડી ગુપ્તી ફરશી તુંબર, છુટે ઝાઝાં બાણ; માળિ
 યાને હાંકી લીધું જેમ આભરીયામાં બાણ, આવતાં બા
 ણ ભેગાં કરીને, પાછાં નાંખે બાળ; હાંચેથી આવી પડે
 તે, આણે સરવનો કાળ; બડાક લઈને ભોંગળ મારી, અ
 નીરૂધે જોડી વાર, તે ઝણકારા કરતી આવી, તેણે કર્યો
 સંહાર, અનીરૂધ ફેરો માર ઘણો તે જોધાએ ન ખમાય
 મારી કટક સરવે કટકા કીધું આપે નાહાં જય, રહો ર
 હો શા માટે નાસો કાં થાવોહો રાંક; હું તમારાકાળ આ
 જોડું મારો ન કાઢો વાંક, ૨૦ અંગ ધુજે કાંઈ નવ સુ
 જે, આવ્યા રાયની પાસ, શું બાણાસુર બેશી રહ્યોને
 કટક થયું સડ નાશ, જોધા સહુ નાશ થયાને, ચોરીએ
 નાહાં સાર; તમને આવ્યો સંભળાવવા. ઘણું કરી પોકા
 ર. નાશ રાજા જુંગળ આવી પ્રાણ તાહારો જય, બા.

— હુર પઠના ગાભરો દર્ધવ આતે શું ... , ગોજન શ
 ચે છ લાખ મોકલ્યા, જઈ કર્યો સંભ્રામ, મારી ખાંધી
 લાવો કહ્યું ફેડો તેને દાંમ, જોધા આપ્યા જોરમાં તે
 કરતા મારો માર છ લાખ આવી ઉભા રહ્યા તેના બ-
 ન તણો નહી પાર કાઢ એક જોજનને બે જોજનના જો
 ધા જાયાય, કોને માંધે સ્ત્રીંગડાને, સોચન ઉદરમાં- ખડ
 ગ ખાંડાં ઘૂંવર ફરશી ગોળી યાચે નાજ; તોપ કવચ ર
 શુ ભાભા બરછી, મુદગરને બીડો માગ, સાંગ મેડી શુ-
 ગદને ઝલકતી તરવાર, બાણાશુરના ચાંધાને કરતા
 મારો માર. કાંઈક કચરવાળુ થયાને, પડ્યા પૃથ્વીમાંય.
 શેખનિશ પછી નિચારયું ગદા પડી છે મુરશુ. જોધા આ
 વ્યા જોરમાંતો. કેમ પામશે મરણ પછી, પડતું મુક્યુ પ
 થવી ઉપર, ગદા બીધી હાથ; કાળચક્રની પેરેઝુકે, સહુ
 સંહાસ્યા સાથ. કાઈ જોધાને ઝીકી તાંખ્યા. ઝાલ્યા વળ
 તી કેસ, કાઈને અડખોડે મુકાયે કાઈને પગની ઠેસે. કાઈ
 નાં મોઢાં ભાગી નાંખ્યાં હાથની લપડાકે કાઈને મારી ભુ
 કા કાઢો ભુંગળને ભડાકે. એમ દુસડ કચું ને ત્રાસ પ
 ઠીથો, ખુંવારણ બહુ થાય, છ લાખ ચક્રચુર કરીને ગ-
 થો માળિયામાંય. નાહો જોદ. જાણે ગયા જ્યાં છે બાણા
 શુર રાય, નાશ રાજ ભુંગોળ આવી પ્રાણ તારા જાય.
 નોહો નોહો કાંઈ નાનો કુંવર, દિસેછે કાંઈ બગિચો; ઘણી
 વારનો જુધ કરેછે કાઈને ન જાય કળિયો. કૌભાંડને તેડાવી
 મુછયું હવે શું કરવું કાજ. આટલે છાકરે નીચુ જોધા
 બુ. ધીકધીક માર કાજ ૩૭

(49)

રામ બીભાસ કંઠના પદ

મતખાલો મહાથે માળમાં જઈ વે. ૧. ૧. ૧. સભામાં
સંમળાવ્યું કહિલાંડ ચહીયો કળ, મતખાલો મહા
લે માળમાં. ૨૬. ૧. ૧. ૧. પછી કાંઈ નવ દીકું સ્વર્ગ
મૃત્યુ પાતાળે, કહો કહિલાંડ હવે શું કરવું મારે. ૧. ૧. ૧.
શુપાળમાં. મતખાલો ૧ સહ સે. યાનું સાગરથ બાન્ધું;
જહુ જળ દીકું છે જાળમારે, મં ૩ વિખિયાયો જળખો
તે નહી યાય અળગો; જેમ સાંખી મદ જળમારે, જા
જક બકરીને શીદ આસરે, તેમ જોવા શીદની જાળમાં
મત. ૦. એ જાળકને જે બાંધી લાવે તેને વધાવું રતન
બરી યાળરે. સીંહપણું વેરાઈ ગયું તે થયું સંશ્રાંમ શી
યાળમારે, મત. ૦

શાળા મોરઠ કડવાં ૫૭

શ્રીગ શ્રીરઠ કૃતવા. ૧૭
કહિમાંડ કહે તું સાંભળે રાગન એક સારો મર્મ એ
જુગમે દસ લાખ માસ્યા, તણે ન રહયો તારો ધર્મ. ૧
અચરજ એક લાગે છે મુજને, પડી અસંભે વાત એ
જુગમે દસ લાખ માસ્યા. કીધો મહા ઉત્પાત. ૨ પુર
વે મેં તને પ્રિછબ્યો, અહંકારે થયો તું અધ; અહંકાર
રે લંકાં ગધરણુ રાજાયાં દસ રકુધ. અહંકાર ચંદ્રમાયે
કર્યો, તેને રાહણીશું સંજોગ, છવીસ નારી પગ્ધરી, મા
ટે ભોગને ખઈ રોગ. એવા અહંકાર હું અનેક કહું તુ
સાંભળને જુપામ, પાંક કોઈની કાહાડીશ નહીં કુટ્યું તાર
કપાળ. અહંકાર તુજ ગાયે કર્યો નેણે છલ્યા દસ દીગ
પાળ, વામન રૂપ વીઠલે ધરીને બગી ચાંચ્યો પાતાળ. અ
હંકાર કોઈની છાજ્યો નહી, ગર્વ ન કીજે રાય ગર્વ કો
કની રહયા નહી, તમે વિચારો મનમાંય ૭ પેહલી ૬૪

(૫૨)

જા ભાગી પડી, વરસ્યો રૂધીરનો વરસાદ; નક્ષત્ર તુટીને
પડે, થવા માંડ્યો ઉત્પાત. હવે તતખર થઈને સે-યા સાં
ભળો, રાય બેઠાનું નહીં કામ, દસ દીશા તું જીતીને આ
વ્યો, છોકરે બોલ્યું તારૂં નામ. રાય પેહેલો મેં તુને પ્રિ
છવ્યો, પ્રતાપ તારો પ્રતક્ષ; આ સમે એવી લોકતામાં
ઉદય પામ્યો અરત, શ્વર્ગ મૃત્યુ પાતાળમાં, કહેવાયો તું
એક, ત્રણાવત તુજને કર્યો, એ છોકરે વળ્યો છેક વચ
ન એવું સાંળીને; રાયની ગઈ છે સુધને સાન, સીયગ
અંગ દેખી રાગનું, પછી બોલ્યો પ્રધાન, કંઠભાંડ કહે
તું સુભળ રાજ, પ્રાકટ તારૂં પ્રચંડ, શશા ઉપર સીં
હ અખંડ તે, તેમ પૃથ્વી કરે શત ખંડ, કહ્યોતો તેને
બાંધી લાવું, એમાં તે ફેટલું કામ, શાણીતપુરના સુભટ
કેરા, વદન ટાળુ સામ. રણીયાત થયો રાય વચન સાંભ
ળી, આખ્યા રાહું શણુગાર, તું મારો વડો બાંધવ, આ
તારો સરવ ભંડાર, જાએ વીરો તમે વેગે જઈને, કરી
આવો શભ કામ, વધામણી વેહેલી મોકલના, પેલા શ-
ત્રનો ફેડી કામ. વચન શીશ ચક્ષુનીને હડ્યો, તેણે કીધો
શણુ શણુગાર, સેન્યા સઘળી સજે કરી, તેની શોભાનો ન
હી પાર. મહા મેંટા ગજ ગીરીવર સરખા, મગદગીત
કહેવાય, હીરા માણેક રત્ન જડીત અંખાડી તેની જોતે ર
લી હંકાય, સૂર્યચંશી શેખરચંશી, પાખરીયા કેકાણ, મોરડે
મોતી જડીત તેને, હીરા જડીત પલાણ, અનેક અશ્વ
દોરી આગળ, ગણતાં ન આવે પાર. અટક પાલખી રથ
હિસાસને; તેને સુભટ થાય અસ્વાર, શીલકાલીપનો હસ્તિ
મોટો તેને જડયાં માણેક અપાર, મેઘાડમર છત્ર ધરીને
તેણે મંત્રી ધણે અશ્વાર. નગરાનાં તો દોશ વળે શર

(૫૪)

જાણ્યોનાં તુર; સેન્યા સવળી પરવરી, જાણે સાગર આ-
વ્યું પુર, નાળ જોળા કવચ ભાયા, કરતા મારો માર; જા-
ળીયા આગળ હિમા ઝેટલે ઝોખા કરે વિચાર. શ્વામી
તમારા મનમાં આવે તો કહુ વનની આજ, ચીત્રલેહા
દારીકાં લેઈ જાય તો સીજે સવળું કાજ, વચન સુણીને
જવાબ લાગી ચઢી અનિરુદ્ધને રીસ, ચરણ કેરી આગ
જથી જવાબ લાગી સીસ; યુદ્ધને વિશે સનમુખ નરહુ
તો લાજે મારો વંશ બાણસુરન ઝેણીપેરે માર, જેમ
કુશને માર્યો કરા. એવા માંહે જોદા આવ્યા, દેવા લા-
ગ્યા ગાળ, કોષ ચકડયો બહુ કામ કુંવરને કીધી ઇચ્છા
દેવા કાળ, ૨૭

વધણ.

દાગ દેહ અંત લેહ હોકારો તવ કીધોરે;
ઝોખાએ અનિરુદ્ધ માળીયામાં ઉચકીને લીધોરે, ૨૮

રાગ ભુવાળ કલ્યા ૫૮

ઝોખા કહે કંચને એમ ન કીજે, બગીચોશુ વદતાં જી
જે. એ ધણાને તમે એક જાતે, સૈન્ય મોકલ્યુ મારા તા-
તે દૈત્યને વાહન તમે પાળ, એ કહ્યુ તમે સુવાળ. એ
ને તો કવચનેને બકતર, તમારે અંગે પીતાંજર; દધ્યને
સાંચ્યો બહુ ભાલા, પ્રભુ છો તમે ઠાલા માલા, આતો
મસ્તન બહુ બગીચા, તમે સદોમળ પાતળીયા, પેહેલું
મસ્તક માહાર છેદો, શ્વામિ પછી અસુરને લેદો, તમા-
રી દેહ દેખી હુંતો મોહું, નેત્રે જુદ કરતાં કેમ જોડિ; મુ-
વા દધ્ય કરે પોકાર, પ્રભુ પ્રાણ કંપે છે મારા, ઇચ્છા
અંતરમાં પેદી, દધ્યે માળિયું લીડું લુટી ધણ કોધી વી-
રોધી છે બણ, હાથો હંદનું જાયે આશન જાત સ્તંભે

(૫૪)

તાતની હાકે, ખાણ સેન્યા ચઢાવી છે ચાકે. જેને નામેને
 મેર હાલે, સક ધારી સરખે નવ ચાલે. ક્ષત્રી સાથ રહેછે
 ખીતો, તમે કંઈપેરે તેને જીતો, મંત્રી રહ્યો છે દંતજ
 કરડી. શું ધામ્યોજો મુજ્યો મરડી. કંઈ કહે ન કર સં
 ગ્રામ નાશી પેડાનો કીયો કામ. હવે જીવતાં છુટવું નહી
 સેન્ય માંરીયે સામા થઈ, તથી ઉગરવાનો ઉપાય ત્યારે
 ભય પાગે શું થાય. નાડે લાંછન, લાગે કુળમાં છે શામ
 ને લાંછન મુળમાં મહુ વરવા જે મણીર ડોકે, ન ડો
 લેતો અવશયા તોલે. ધન ગાજે કસરી દે કાળ ના ઉજ
 જેતો જીજીવો શીયાળ ક્ષત્રી સોઢે દેખીને જગ ન જીજીવો
 જીજીવો બ્યંડળ, હાકે વાધ ન માંડે કાન, ન માંડે તો જી
 જીવો શ્વાત, ધરમાં જો ધાકો રહે પેશી તો ચરણ ચી-
 ના રહે બેશી, એમ કહીને ઝોળા અગળી કીધી, બડ
 ગાજીયોને ભોંગળ લીધી, અસુર સેન્યામાં જઈને અડીયો,
 છજીથી કપીતી પેડે પડીયો, જેમ ચંદ પેસે વાહળમાં
 તેમ અનિરૂદ્ધ પેડો જગમાં, વાહળ ચંદ્રને લે જેમ વીંટી,
 તેમ અનિરૂદ્ધને લીધો વીંટી; અસુર કહે એ ગાનવી કશુ
 ખહુ શીંદમાં મ્રગલુ તિશ્યુ જો મુગટ મંત્રીને ચરણે ધ
 રે, તો તું મૃત્યુ થકી ઉગરે, તેનાં વાયક એવાં સાંભળી
 અનિરૂદ્ધ ધાયો હોકારો કરી, નાખે દત્ત્ય ખાંડાં મુદ્ગળ
 તેમ વિખું જુગોળ, વીસ સહસ્ત્ર અસુર સહિ તુટયા, એ
 કીવારે ખહુ સર છુટયા; આયુધ ધારા રહી છે વરશી છુ
 પરિધ આયુધને ફરશી થાય કાનવ ટોળે ટોળાં વરસે બી
 ડ માળને ગોળા. બોલે દુંદભીનાદ ગડગડાટ, થાય ખાંડા
 નણા ગડગડાટ, હાકે હરતીને પાડે સુચવાટ રથ મન્ન
 વાજે ગડગડાટ હોય હય ધણા હણુહણાટ, દેખી દોહસો

(૪૪)

નાથનો ધાટ, ધાય ઓખાને ઉચાટ, દેખી દોહસો નાથનો
ધાટ પછી દાનવને વાળ્યો ઢાટ અનિદુષ્ટે મુકાલી વાટ
કોઈઝીક્યા ઝાલી ફેરો, કોઈને ઉડાડ્યા પગની ઠેસે. કોઈ
હણ્યા ભુંગળને ભડાકે કોઈનાં મોં ભાગ્યાં લપડાકે કોને
ભાલા વાગ્યા બચ, કોનાં નાક વાઢાયાં ટચ, કોઈ અદ
કચરા કોઈ પુર, મારી સેન્ય કચ્ચું ચકચુર, તે રણમાં બ
યાનક ભાસે બગ દેખી ઓખા ઉઢારો મેંતો આવડું નો
તુ બણ્યું ચિત્રત્રેહાયે રત્નજ આંણ્યું ધાય પરશેવો અનિ
રૂધને દીસે નાથ રૂધીરમાં રે ઝીસે, બહ ગાળ્યુ ને પડ્યુ
બંગાણ નાડો કોભાંડ સેધને ધ્રાણ, થયું બાણાસુરને બ
ણ એક પુરૂષે વાળ્યો ધાણ. અસુરને ચઢીયો બહુ કોપ,
સન્યાં કવચ આયુક્તે ટોપ, વાગી હાકને ચઢીયો બાણ,
તેતો થયું ઓખાને બાણ.

વસણ.

બાણ થયુંજે તાત ચઢીયો, કોણ જીતશે શહજ હાથરે
ઓખા આંખ ભરતી રૂઠન કરતી પછી સાઠ કરતી નાથનેરે

રાગ રામઝા કડવાં પદ

મારા સ્વામી હો ચતુર સુખણ બાણદળ આન્યુરે જ
દવજ દિસે સેન્યા ચારે પાસે, હવે શું થાશેરે બદવજ;
એતો બળિયા સાથે બાથ નાથ કેમ બડોરે બદવજ, સા
મો દહત્ય છે કુપાત્ર માટે હારીને હીંડોરે બદવજ ઓહ
ળ આન્યુ બજવંત દીસે રીસે રતારે બદવજ એ
કલડા અસુરને મુખે, રખે ત્યાં જતારે બદવજ ઓ ગ-
જ આવે બજવંત દંત કેમ શેહેશોરે બદવજ અસુર અ
રણવધાય તણાણા બશોરે બદવજ, તેવું બાણીને ઓ
સરીયે ન કરીયે કોધરે બદવજ; એકલડા આશરો શાને:

(૫૬)

માનો પ્રતિજ્ઞાધરે જલવજી, ધીરા થા મોતે ધામો વરોતે
 ફાંસુરે જલવજી, મારી ફરકે છે જમણી આંખ વરસે છે
 આંસુરે જલવજી મુને દિવસ લાગે છે જાણો ભુગળ હેઠી
 નાંખીરે જલવજી. હું તમને સમજાવું. આ વાર વ્યત
 મારે જાણોરે જલવજી તુમે મુજ દેહડાના હંસ મુકાને જી
 ધરે જલવજી પાછા વળોજી લાગુ પાય માનો મારી બુદ્ધ
 રે જલવજી ઘેલી દીસે છે ધરણી તારણી આશી દેવરે રા
 લીજી, અમો બાણુ થકી આસરણું કરશું સેવર રાણી
 જી, આજો બાણુસુર ભુપાલ તેને હું મારે રાણીજી ત
 ના છેદુ હાથ હજાર દળ સંહારે રાણીજી આતરધર રા
 જી થકી આસરે તો લગે શ્રીગાપાનરે રાણીજી, હવે અં
 ત આપણો આજો હવે નાઠે આગરે રાણીજી.

વલણ

નાઠે આવે આગ નવ કીજીયે, ઉપકરણે કહે પ્રમાનંદ
 આખાખાધ્યે અનિરક્ષને કર્યો સાદરે.

રાજા વેરાડી કડવા ૬૦ .

આખા કરતી કંથને સાદરે હો હઠીલા રાણા એ શા
 સાર ઉનમાદ હો હઠીલારાણા, હુંતો લાગુ તમારે પાય હો.
 ઠીલા રાણા આવી જોસો તે માળિયા માંચ હોરે હઠીલા
 રાણા, હુંતો બાણુને કર પ્રણામ. હોરેં છે કાલવાલા
 નું કામ હોરેં એતો બળીલા સાથે પાથ હોં તેતો જો
 ધને ભરીયે નાય હોં એતો તરકું છે સાગરનીર, હોં
 બજે ન પ.મીએ પેલી તીર હોં એતો ભેદે તમારે ગા
 ત્ર હોં સામા દધ્ય છે કુપાત્ર હોં મને થાય છે માન
 શુકન હોં મારે ફરકે છે જમણું લેચન હોં મારે
 મોતીનો તુટ્યો હાર હોં ઝમે નેત્ર વહે જળધાર હોં

(૫૭)

દીસે ગગને ઝાંખો ભાણુ હોં દીસે નગરી તે કુજડ ના
 ન હોં રૂવે વાયસ ગાયને સ્વાન હોં એવા માઠા થા
 ય શુકન હોં હુંતો રજની દેણુ ધરણુ હોરેં એતો સા
 ગરે આણીત વરણ હોં આવ્યા અગણીત અસ્વાર હો.
 માંહે મંહે થાય છે હોકાર હોં એ દુંદભીએ વાળ્યો
 ધાય. હોં એતો સેન્યા તમપર ધાય હોં એ આવ્યું
 દગ વાદગ હોં એ ઝગડે ભાતનાં દગ, હોં પાખર
 બકતર પેરયા હોં દધત્ય ભરાયા આવે કોપ હોં અવા
 ને ધુધરમાળ હોરેં અસ્વ દેતા આવે ક્ષણ હોં તેતો
 શુરવીર મહાકાળરે હોં હવે થાશે કોણુ હવાલ હોં ના
 થ જુવો વિચારી ગગન હોં જુધ રહેવા ઘો રાજન
 હોં જો લોખો મારી વાણુ હોં તમને માતપીતાની આ
 ણુ હોં આવ્યાં બાણુ તે પલ્લેકાગ હોં મેઘાડમર છ.
 ન વિશાળ હોરે હડીં

વલણ.

મેઘાડમર છવ બિરાજે, ઉલટી નગરી જુધરે, અગણી
 ત અસ્વાર આવિયા તેણે વીટી લીધો અનાંધરે.

રાગ સિંદુ કડલાં. ૬૧

આવી સેન્યા અમુરની અનિરૂધ લીધો ધેરી; કામકુંવર
 રતે મધ્યે લાની વીંટીવળ્યા એકેરી. અમર કહે શું ની-
 પજશે ઇચ્છા પરમેશ્વરી, રીપુ ગજના જુથ માંહે અનિ
 રૂધ લધુ કેસરી; બાણુરૂપને શું કરે જો ભુગળ ધરી ફો
 ગટ, વેરી વાયસ કોટી મળ્યા. હવે કેન જીવશે પોપટ.
 બાણુસુરે વાચ્યા નવ કરશે કોની ઘાત, વાંટો એદશ
 હુ મળીને હું પુષ્ટુ તેને વાત, માળીયેયો આઆબાધ્યે રૂ

(૫૮)

ન મુકયું છેડી, પીતા પાસે જોધ સરવે હાથ રહ્યા તે
જોડી. બળવંત દીસે અતી ધણું સેન્યા ખીંમણી, પ
વન વેગે પાખરીયા તે રહ્યારે હણહણી. આ દળ વા
ળ કેમ શેહેશે એ સ્વામી શકામળ અરે દધવ હવે શું
ધારે પ્રગટ કામનાં ફળ ધધવના કીધા દહત્ય મુના, તેને
દયા નહીં લવણેશ; કાચી વયમાં નાચછ; નહીં આંખ્યા
દુબને દેશ. ચાર દીવશનું આંદરણું કર ચઢી ગયું વહી
અરબક તમારો એકેસો વીંટી વળ્યા અસુર, એવું જા-
ણીને સહાય કરજો આ સામગ્રીયા સુર, કષ્ટ નિવારણ
કામછ હું થઈ તમારી વહુ જો આંચ આવશે તમ પુ
ત્રને, તો લાજશે ગદવ સહુ, પ્રગ્નના પ્રતિપાળ છે ત
મો પનોતા મોરારી, સંભાળ સરવની લીજીયે નવ મુકી
યે વિસારી, અમને તોપણ આશ તમારી, અમે તમારાં
હોશ, લાજ લાગશે વૃદ્ધને કોઈ કહેશે કાણ ગોર, પક્ષી
પાલણ પ્રભુજી પુત્રની કરવા પક્ષ, બાગવાનને ભજતીબા
મની ભરથાર છે રીધુ ગધ્ય. મુખ વહ નેત્ર ખીંહામણું
મુખ મુઝો મોટા મોટી, તેવા અસુર આની મળ્યા, એ
ક શંખને સગેટ કોટી. દળ વાદળ સેન્યા ઉલટી મધ્યે
આજો અનિશ્ચ, વીર વીંટયો વેરીયે જેમ મક્ષીકાયે મ
ધ. ધનુષ્ય ચઢાવ્યાં પાંચસે બાણે બહુ ચઢાવે બાણ આ
શે ગુણીજન ગદગદે બહુ ગડમડે નીશાન. આંતર અર
બક અમે વીંટયો, તેમ શોભે છે ઘડું લધુ જેમ ઉલટ
ધણીને લેકાટે શ્વેત ખીંડુ લધુ કુંજરની સુઠ સરખા શો
ભે છે જે લુજ, સારાસન સરખી બ્રહ્મી નેત્ર જે આંખુ-
જ તણમત્ર જે વહતો નથી બાંણુનો જે બાહુ અનિશ્ચ
અસુર એના શોભે જેમ ચંદ્રમાં રાહુ આની નોખું વહ

(૨૯)

દહે, મુછો મોટી ચક્ષ, વપુ શોભાવે ભુજ મલાને કેમ
 ૩૫ છે વૃક્ષ. ૨૧ આ સમે કહોવાડો. અથવા ભુંગળનેધા
 ૨; અયો ટાળ સસરનો હિતાર એનો ભાર. ૨ શુ વપુ
 ખાણુ બાલવ છે માંહે સર્પનો સાથ; કે પેટમાં પુરવજ
 વસે છે, ખીંડ લેવા કાઢે છે દાય. ૨૩ કાષ નાખે લાખ
 ના, એણે ઘડીને ઝાટયા કર, અલવા કાષ પંખી દીસે
 છે, એણે વંચેગ્યાં છે પર. ૨૪ ત્યારે હશવુ આલુ ખા-
 લુને એ શુ બોલે છે બાળ. કલમાંડ કહે સાંભળો, એત
 મને દે છે ગાળ. ૨૫ બળિ ચુત અંતર બજ્યો તો ભો
 કમાં બળવાન; શુ કૃક નો લાંછન લાગે, નિકર વિચીયે
 કન્યાદાન ૨૬ સુલક નિકટ રાય આજ્યો, બોલીયો ગરવે
 નકટ લપટ નયો લાજતો વિટયો હણવા સરવે. ૨૭ ક-
 ણ લન્ન-જો કાણ છે, તરફરની પંડે નિરલજ; અપરા-
 ધ આગળથી કેમ હગરે, કેમ સિંહ આગળથી અજ.
 ૨૮ અગળી અગળી મર્યો, કાંધ કારણ શરખુ બાસે; સા
 શુ કહે નેમ સીત રહે તુજ, બાળક રહે વિશ્વાસે. ૨૯
 કાણ કુળમાં અવતર્યો, કાણુ માત તાતને નામ; અનિર-
 ધ કહે વિલાડ હવે, હવે પુછ્યાતુ શુ કામ. ૩૦ પીટ
 પીતાગદ પ્રસિદ્ધ છે, જેનો દારિકાં સંસાર; છોડી છત્રપ-
 તી વયો હવે, મનુર મન વિચાર; વૈષ્ણવ કુળમાં અગત
 યો, માક ન મ અગિદ્ધ. નો નોડશો તો નગરી બાધી,
 નાળીશ ગાગર મપ્ય, ૩૨ ખાણુસુર સામુ જોધને દોનાં
 ડ વળતુ લાખે ચારી કરી કન્યા વયો તે, કાણુ વંચવખા
 ખે, ૩૩ પુત્ર જાણી કુળ્યનો, પછા બાલુ પસે છે કર
 નીચ વરે કન્યા વરી, પછા માર બેઠું ધર. ૩૪ શીમેય
 ક ધુણાવીને, ધનુષ્ય કરમાં લીપુ ખાણુસુરે મુદ્દ કરાને,

જાણી જાણી તિયું. ૩૫.

રાગ ગાડી કડવા ૬૭.

આસ કુંજર રથ ભયા બરી, આગ્યો ખાણાસુર વધે
 હરી, નોધાને નવ માથે સુર, ચઢી આગ્યુ જેમ સાગર
 ૧, ૨ વાજે પચ શબ્દ રણતુર. મારી જોડા કર્યા ચક્ર
 ૨, ખાણાસુરના છુટે ખાણુ છર્ષ ભીથો આભલીયામાં ભા-
 ૩, ૪ પચુ દટક દળ બેળામેળ, જેમ કાપે કોવાડે દેળ,
 આગ્યા એટલા ધરણી દળ્યા તેમાં કોઇ પાછા નવ વળ્યા.
 ૫ આવી ગદા તે વાગી શીશ, નાહો હરતીને પાડી ચી-
 ૬, ખાણાસુર ઉપર જુગળે પડી, ભાગ્યો રથ પડ્યો કક-
 ૭, ૮ રાયતી ગદા છે સુધને સાન, ભાગ્યુ કુંડળ છેલ્લાં
 ૯, પાછો લેઇ ચાલ્યો પરધાન, ઘેર જતામાં આવીસા
 ૧૦, ૧૧ પછી જોડ્યો રાજન સાબળો મારા પ્રવાન, દા-
 ૧૨, ૧૩ હમણાં જુગળ આવશે; જાણુ છુ જે જીવડો જશે; ૧૪
 ૧૫, ૧૬ ધાન કહે કાં ચયા અગ્નણ, કયાં ગયું માહાદેવનુ ખાણુ.
 ૧૭, ૧૮ કોમો તો ધાયે દહ્યાણ, આ ફણીએ બંધારી પ્રાણુ. ૧૯
 ૨૦, ૨૧ ખાણાસુર પાછો ફર્યો, તે ઉપર માગીયે સંચર્યો. અ-
 ૨૨, ૨૩ નીરમે વિચારી વાત, હવે હું જે જોડુ હાય, ૨૪ શીવનુવ
 ૨૫, ૨૬ તે સાચુ કહ, વચન એનુ મરતક ધર, અનીરધે જે
 ૨૭, ૨૮ જોડયા પાણુ, ખાણાસુરે મેલુ પાણુ. ૨૯ આફણીમે બંધા
 ૩૦, ૩૧ પડ્યો, ઉપરથી પરવત ગડગડ્યો. ભાતો ગડદા પાડુ પડે,
 ૩૨, ૩૩ જે રૂખીને જોખા રડે, ૩૪ ત્યાંથી મનમાં વિચારજ
 ૩૫, ૩૬ જો અનિરૂદને લેઇ સંચર્યો, મારતા કુંવરને લેઇ જાય,
 ૩૭, ૩૮ જોખા રહે માળિયા માંય.

રાગ રામકળી કડવાં ૬૮.

મહારાજે સાહેબ હા માખા રૂપે માળિયેર, ખાઈ સખી

(૩૫)

મારી નવી તો નવ મમાય; હમણાં કોઈ કહેશે
પિકજીને મારીપારે. ૧ બાઈ મારાં પેલા તે બચનાં પાપ;
માઈમારે આવડો શો સંતાપ; શો નથી મરતો પાપી
પાપ; માથેથી ઉતરતીરે રેરે હો પડતો સગા આપનેરે;
૨ હારે મારા કંથડી કામળ કાપ, એવા એવા માર તે
કેમ ખમાય; જો પેલા હુકમે ન મજે હામ. રૂપણ આ
રેરે હો બાળપણ વેશમારે,

આમ

ચિત્રલેહા કહે બાઈ શા ૧ રડે છે; તારા કમની નહી
ધામ હાથ; જઈને હું સમજાવુ છું જે તારા પોતાના પ્રા
ણ. ૧ ચિત્રલેહા આવી હબી રહી, જ્યાં પોતાનો વાત;
સાંભળો પિતા વિનતી, કહેશે સમજાવી નહી વાત. ૨
જે છે મોટાનો છોકરો તે, તમે જોઈને છેડો શીશ; આ
મા ઊંપર શનુ થાશે, હળધરને જુગદીશ; ૩ એને વડ
હવે બળી પાતાજે ચાંપો, એવાં છે એવા કામ. વગર
વિચારે મારશે તો. ઝોશો ધરને મામ, ૪ પ્રધાને જ
જીને કહ્યું, જ્યાં છે બાણાંમુર ભુપાળ; રાજા રમે એનેમા
રતા, તે છે મોટાનો બાળ. ૫ પરણી કન્યા કાંઈ પરણે
નહી, માથે રહેશે આળ; મોકમાં કહ્યું જમાઈ મારીયા
એવી દેશે બાળ. ૬ મારે ધામે કાળાગડમાં, હાથે નહી
છોડે ધાત, એકમે દશ બાળ માર્યા તે, મોટી કીધી બા
ળ. ૭ પછી વજ્ર ફેરી કાટડીમાં, બેસારથો બે તન; ૮
રથે તેને વીટીયોને, કરથો ફરતો અગત્ય ૯ તે પુકે ન
ળતી ખાઈયો યોદી, મેલ્યા બહુ રખવાળ. સરપ ફરાયે
રહી, પરજવા બાગ્યો બાળ. ૧૦ અનિરધને બંધન કસી
ને. વિટીયા બહુ સરપ, ઘાગ કુંભને બાંધ્યો; પછી મન

(૬૨)

ક્રમે તે વપ. ૧૦

વલણ.

૧૫ ગાળ્યો મેઘની પરે, ઉતરાવી ઓખાયરે, અનીર
પને બંધન કરી; બાણાસુર મંદીરમાં જાયરે.

રાગ રામગ્રી કડવાં ૬૪

બાણે બન્યોને બાંધીયા; નકિતમ નરને નાર; અનીર
ગપ્યો મુખ આગળે, ગુપ્ત રાખી કુમર; બાણે બન્યોને
બાંધીયા ૧ ચક્રામાં ચોર જણાવીયા. હાંક્યો વિભીચાર;
ઓખા છાની મંદાર મેકલી, રાખ્યો કુળનો તે ભાર.
બાણે. ૨ લક્ષણવંતો હીડે લેતો, બેહેકતો તે અવાસ;
દધ્યતનુ દળ તે પુઠે પળે, ઘેરી હીડે છે દાસ; બાણે ૩
એક પેચ છુટ્યો પાધડી તણો, તે આગ્યો પાધ પ્રમાણ
ચોર ને મોરજ મરીયો, તેને કરે લોક વખાણ; બાણે.
૪ ઓખા ફરીને જો પરણશે, તો ભુલશે ભવ ભરથાર
તે સ્વામી તે શુ સુખ પામશે, લીધું તેણે અમૃત સાર.
બાણે ૫ કો કહે તેમાં દધ્યત દીસે ખર, રૂપવંતો ર-
સાગ; કટાક્ષમાં કામની મોહી પડે, તેવી માયા મોઝાર.
બાણે ૬ તેની ભુલવણી બ્રકટી તણી ભુલ્લી પડે તે ના
ર, કુંવારી કન્યાને કામણ કરે. સંતાડો સર્વ કુમાર- બા.
સખી પ્રત્યે સખી ઉચરે દેખી અંગ ઉવેદ બાંધ્યો જુવે
છેઆપણ; બણી તેને છે એવી ટેવ બાણે ૭ ચાર માસ
આશા પહોતી ઘણી; લાગ્યો સ્નેહ વિવાદ; માણિયે સુખ
પામ્યો થણ, પછી લાગ્યો લોક આપવાદ. બાણે ૮

વલણ.

લાગ્યો લોક ઉપગદ પણ, પામ્યો દેવ કન્યાયરે.

૫૫ બાણાસુરે અનિરુદને, રાખ્યો ઓખાના ધરમાંયરે

(૬૩)

રામ ધનધન્યાશ્રી કહવા ૬૫

શુકદેવ કહે છે પત્નિકતને, તમે સાંભળો કહું અરે
 ૫૭; કાશ કુરને બાવી રાખો, બોખાના ઘર મંચ
 નાના વિવનાં બંધન કીધાં, કાદાદી ન શકે સ્વાસજી. ૫૮
 ક એકનાં મુખ દેખી દામણાં દેખી યાય ઉદાસજી. ૫૯
 ભૂમતી બાણાસુર ને રાણી, નયણે ભરે જગ ચક્ષુજી, ૬૦
 ત્રી જમાધને ભુખ્યાં જાણી, છાતુ મોકલે ભક્ષુજી. ૬૧
 ખી નાથનું બોખા નધણે ભરે છે નીરજી; અનિરૂદ્ધ આ
 ૫ બજે કરીને બોખાને દેશે ધીરજી. આદર તો અસુરકુ
 બને તેવડુ તૃણ માત્રજી, શોભા રાખવા સ્વસુરની કું, ખં
 ધાયોધું ગાત્રજી. આગમાં ઉડું શીઘ્ર છુટું, દળુ માનવ જી
 થજી. શું કરે જો સ્વસુરપક્ષમાં રાખવું છે મુખજી. આ
 કાશ આવતી એક ધારે, એવો નિપજશે ધંધજી; અગ્નિ
 કરી જ્વાળા ધુમરમાં અસુર ધારે બંધજી ૭ સદાય ધ
 શે શામરામ અખળા, સંન છુટશે બંધજી, કળુ આવી
 બાણાસુરને. છેદશે સંઘનાં રકવજી. ૮ મારા સમજો મુક
 રી તમે જાંખુ કરો મુખ ચંદ્રજી; બંધન પે દુઃખ દે છે
 ધણું તારાં અશરનાં જુદજી તેમ આશનાવાસના કરીને,
 રાખ્યુ બોખાનું મનજી; ત્યાર પછી ત્યાં શુ યયુ તમે સં
 ભજો રાજનજી ૧૦ પછી ભવાનીનું સ્મરણ કરીને બાગ
 કે લાગ્યો પાયજી ભગવતી ભવતારણી મારી, આવી કર
 જે સદાય. ૧૧

આલ.

મા તુ બ્રહ્માંણી તુ રૂદ્રાણી, તુ ઇન્દ્રાણી કૃષ્ણા સ્થાવર
 જગમ તુ સચરાચર મૃગ ખડ ઉપર ત્રણા દૈત્ય ને
 પાતાળ ચાંપ્યા, રક્ત બીજ રણુ રોળ્યા, શુભની શુભ મ

(૬૪)

લીલામુર માયા, અંક મુદ્દાઓ. હુમ્મ લીલામને લીલા
 લીલાઓ, મધુ કષ્ટલ તે માર્યો, અનેક રૂપ ધર્મમાં તે
 આપ્યા સુરીનર પાર ઉતર્યા, એ લીંગરાજ લીંગાળી મા
 તા દ્રોષલાપુર તે કાળી; આપ હસ્તરી તું છે આપા સત
 અનપુર બહુચર બાળી. નગરકોટની તું સીધવાઇ, બગલા
 મુખી લાગુ પાપ રાણી રૂડી ઉંટવાળી માતા, પીરાજલકી
 દક્ષણમાં. અન પુરણા કૈરની ત્રિપુરાસી; રેણુકા છત્ર સં
 મી રાજેસ્વરી આમુંડા માતા, રૂપ હરણી માતંગી. એ
 પી રીને સ્મરણ કીધું, તતક્ષણ ભવાની આવી; અનિરૂ
 કને માએ કહ્યું તે, બાળક દેમ બોલાવી. અનિરૂક
 હે સાંભળો માતા, માર દુઃખ કહ્યું નવ જાય, સરપ
 રા હેથી, મારી ધણી બળે છે કાય, ભવાની પ્રસન્ન થ
 હોરે કહ્યું સરવે નાશ, પછી અંતર ધ્યાન થયાં માતા
 બાળકની પોહોચી આશ, તેવામાં ત્યાં નારદ આવ્યા
 જ્ઞાના કુમર; જુવે તો કાળાગૃહમાં અનિરૂક, વરસે છે
 જળપાર. ૧૦ નારદ કહે છે અનિરૂકને, માર સંકટ કી
 યો; રૂડી વહુ તમો પડ્યા માટે, ગુજને દક્ષણા આપે
 તમને દક્ષણાની પડીને જાય છે મારા પ્રાણ; શરીર ધુજ
 આતી ધણુંને, બોલી ન શકે વાણ, શીઠ બીજ છે પ્રાણ
 મી તું, બોલ મુજ સંગાય, બાણામુરની વરયો પુત્રી તે
 મુદ્દા પૃથ્વીમાં પ્યાત. દિપાવ્યો વંશ વસુદેવનો બંધાયેલ
 છન શુંય, કાંતે માધવને મોકલું દારકામાં બહુલું હૃય,
 હોડળમાં તે આભ ધાલ્યો, અંતરમાં શે ન કુલે; ઘોડે ચ
 જોડે તે પડેપૃથ્વી, ભણે તે નર જુને. ૧૫

વલણ.

અંતર શે ન કુલે જુલા, મુકાવશે ભગવાનને અનિરૂ

(૬૪)

કતી આગા તેષ્ટ રૂપી દયા અંતર પ્યાનરે. ૧૨

રાગ બીહાગડો ૬૬વાં ૬૬

તાજા ઉલટ દયા ન આવે પેલા દહત્ય પતિને, મહા
જાળીયા દુર મતજી બાકરા બાંધીકીજ વર સાથે, વહેર
વધાચ્યુ સત્યજી દયાન આવે, ૧ પાતળીયા મુખ પંકજ પી
હજરે નાગ પાસના બંધજી; બાંધી લીધો બજે કરીને દે-
ખજ રૂપે મદડજી. દયાન આવે ૨ જોરે ધરણીવર શ્ર
વર, આપના પામે નાયજી પુત્ર તમારા ઉપર પ્રદરજી,
કરે છે દહત્યનો સાથજી. દયા ન આવે, ૩ બારોળ કહ
બાંડે મેચ્યું વકારયે બળિયો વીરજી, તોયે રણુથી નવ
બાસરીયો, સાગનું જોમ નીરજી, દયા ન આવે. ૪ બે
ક કરીને બાંધી લીધો નાગપાસના બંધજી, સ્વાસ ન મા
યે બહુ અકળાયે, અંગ આકર્યાં સંધજી. દયા ન આવે.
૫ તાપ સમાયે નહી શ્વામીના હું કરું દેડનો પાતજી વા
ર લાગે લક્ષ્મીવર તમને, તો યાશે મહા ઉતપાતજી, ૬
યા ન આવે, ૬ કમળ મુખ શ્રમથી સુધાયુ, દન્યા કરે
આકંદજી, અનિરૂદ્ધ સમરે શામીયાને, કમળા વર ગોવીંદ
જી, દયા ન આવે. ૭ ત્રાહે ત્રાહેરે ત્રીકમજી, સુતની ક-
રજો સાહેબજી, વીપત વેળા વારે ચહડીને કરો ભગતની
રક્ષાયજી. દયા ન આવે. ૮ ગજમહાધી મુક્ત પમાડ્યો
હાંધી હરીચંદ્ર રક્ષાયજી, દાનવ કુળ નિકંદન હાંધાં હી
ધી પ્રહલાદની સ્હાયજી, દયા ન આવે. ૯ આજ આંખે
થી આંસુડાં ચાલે, જાશે મારા પ્રાણજી; મુખ શરીર સા-
તા નહી અંગે, લાગ્યો દવ નીરવાણજી દયા, ૧૦ ગન-
શ વાચાયે વર વરયો, અરર તે ગિથ્યા જાણજી રૂપ
અને શુભવંતો શ્વામી સત્ય કહુછું વાણજી, દયા ન આવે.

વે, તાત કઠોર દયા નહીં દેદીયે, કોમળ મંગે કંઠજિ,
 પ્રહાર કરીને બાંધી લીધો, શ્રીહરી વેગજે પંથજિ, દયા ન
 આવે. કોણ સરોદર આવત અવસર, શોધ કરવાને જા
 યજિ, તાત ભ્રતને જાણુ નહીં તે કોણ ઉઠીને ધાયજિ,
 દયા ન આવે. પિતા પિતૃજિને વેરીરે દેખે, પરભવે બહુ
 મેરજિ; તાગ તણા કુંદારા લળલળ, ફરવી નાંખે હહેરજિ
 દયા ન આવે, ટળવજે અંગ અગ્નીરે હઠ્યો, કંઠે પડિયો
 સોપણ, પુર્વે તણાં કર્મ આવી નહીંયાં, કોને દીજે દોષ
 જિ, દયા ન આવે, ૧૫ તાત કહે તો કયારે પાકુ વીખ
 ખાક આ વારજિ, શ્નેહ ન જાણેરે કોઈ મનનો, કોખી
 ઠે ભરથારજિ; દયા ન આવે, તાત તણે મન કાંઈ નહીં
 છુને સગજો લાગે શ્નેહજી; છોર પોતાનાં જાણી કીજે,
 દયાજી ન દીજે છેદજિ, દયા ન આવે, ૧૭ બાણાસુર મ
 હા પુરૂષ જાતા, જોયી સુક ન થાયજિ, બાળક ઉપર
 પ્રહાર શો કરવો, જલદી હોય અન્યયજિ, દયા ન આ
 વે. ૧૮ વહાલા થઈરે વેરજ વાજો, શું નથી આવતી
 ભાગજી, નિય પદારથ નથી કુળ નિયુ, કશ કુંવર
 મહારાજજિ, દયા ન આવે, ૧૯ નીચુ નાક ન હોયે એ
 થી. નીચ કશો સંગરામજિ, મોટા સાથે વિરોધ ન કરી
 ધે નહીં નિરમળ લળવર શામજિ, દયા ન આવે. સક
 પૃથ્વી ચાકે ચલાવી, અસુરનો ફેડ્યો ઠામજિ, વૈર વધા
 રી વીકલ સાથે, ક્યાં કરશે સંગરામજિ. દયા ન આવે
 ૨૧ સ્વામી મારાને શીર સમરથ, તેને ચક્રે કોપજિ ભ
 ૨ છઠ્ઠે છે તાત પોતાનું, વિપતું બીજમાં રોપજિ, દ-
 આ ન આવે. જુદા સમે આક્રમે રહીને, જુવેછે નાર
 ૩ દેવજી, ભયમાં આણીશ અમે; જાણું દારામતી, જુદ

(૬૭)

કરશું' તતખેવજિ. દયા ન આવે. ૨૩ નિરભય રાખી વી
જીવર ગયા, પરવરીયા આકાશજી; પોહોત્યા ત્રણી ઉત
રોમા હેડે; બેટયા શ્રી અવિનાશજી દયા ન આવે. ૨૪

વત્રણ

બેટયા શ્રી અવિનાશને, કુશળ વારતાં પુછી વળી; ક
હે નારદ અનિરૂદ્ધને રાખ્યો, કાળાગ્રહમાં દહત્યે મળીરે. ૨૫

રાત્ર ધન્યાશ્રી કડવા ૬૭

શુકદેવ કહે છે પરીક્ષતને ખાંધ્યો તે જાદવ જોષજી;
હવે દારીકાંની કહુ કથા જાદવા કરે શોધા શોધજી ૧ હિ
ઢોળા સહીત કુવર હરીયો છોડી ગયુ કાષ્ઠ દોરીજી હાહ
કાર થયો પુર મધ્યે અનીરૂધની થઇ ચોરીજી ૨ રતિ
અતી ' આક્રંદ કર છે, મળ્યુ તે પિતતાનું વૃંદજી રૂકમ
ણી રાંહીણી દેવકી સરવે કરે અકંદજી ૩ જાદવ કહે છે
માધવને, શુ ખેઠા છો સ્વામીજી વિચાર કરી વિલંબ ન
હીજે, કુળને લાગી ખામીજી ૪ વસુદેવ કહે શામરામને
શુ ખેઠા છો ભુપજી વિચારો શકે જગમાં બુડ્યો; કયાં
ગયો કુવર અનુપજી ૫ ઉગ્રસેન કહે અચરજ
મોટુ કેણે હરયો હિડોળોજી દેવી દહત્ય રાક્ષસનુ કાર
થુ તે, ખપ કરીને ખોળોજી સાયને જડુનાય કહે છેમા
ષ શાને કરેછો શ્રમધી ગોત્ર દેવાનુ ગમતુ થશે, કુવ
ર હરયાનુક્રમજી અગિયાર વરસ અમે ગોકુળ સેચ્યુ, મા
માજીનેત્રાસેજી પ્રદ્યુમનને રાખ હરિ ગયો, આજ્યો સોગમે
વરશેજી ૮ તેમ અનિરૂદ્ધ આવશે તેમ સાયવશે કુળ દે
વીજી કળ્ણે કુટખને રોતુ રાખ્યુ આશા દીવી એવીજી પાં
ચ માસ વહી ગયાને જાદવ છે મહા દુઃખી શ્રે ધીતપુર
શ્રી કળ્ણ સભામાં આજ્યા નારદ રૂપીજી ૧૦ હરી ૫.૬

(૬૮)

નદવ થયા હતા, માંન મુનીને દીધુનિ આશુંદથી આસ
 ન આપ્યુ ને. ભાવે પુનન કીધુનિ નારદનિની પુન ક
 રીને હરીયે કયાં પ્રણામનિ કહો મુનીવર કયાંથી પધાર્યા
 અમ સરખુ કાંઈ કામનિ કર જોડીને નારદ કહે છે, સાં
 ભજો જુગનિવનાજ પુત્ર તાગરા સરવેનુ મારે, કરવુ છે
 દરશનનિ મારા જોતાં પુત્ર સરવેને સાથેથી તેડાવ્યાનિ;
 એક લાખને એકસટે હજાર; એશી આગળ આવ્યાનિ
 સર્વે પુત્ર સામુ જોઈને, પુછેછે નારદ મુન્યાનિ આટલામાં
 નથી દીસતો પ્રદ્યુમનનો તનનિ ભગવાન કહે છે નારદ
 નિને કાંઈ તમે જાણોછો ભાળનિ ધરમાંથી જતો રહ્યો
 છે, પ્રદ્યુમનનિનો ખાળાજ ૧૬ નારદ કહે છે હું શું જા
 છું તમો રહોછો સાગર ખેટજ; જેને ઝાઝા દીકરા, તેને
 તો દધવની વેઠજ, ૧૭ ત્યારે ભગવાન કહે છે નારદને
 પુત્ર વિના કેમ રહેવાશેજ; ત્યારે નારદ કહે છે પ્રશ્નમાં
 આવશે એવું કહેવાશેજ, ૧૮ પછી આસન વાળી દીધી
 તાળી નાક ઝાલ્યુ મનજ વેદા ગણીને નારદ કહે છે સાં
 ભજો જુગજીવનજ. મારા પુત્રનુંત એક નારીયે કચ્યું છે
 હરજીજ, ત્યારે હરી કહે દારીકામાં આવે, તેતો પામ મ
 રંજીજ. નારદ કહે છે તમો સુણો સામંતા, સંભળાવું એ
 કે વાતજ, મારે એવી પ્રતિજ્ઞા છે જુહું ન બોલુ નાથજ
 આણીતપુર એક નય છે તેમાં ખાણાસુરનુ રાજજ. પ્ર-
 સંગે હું ત્યાં ગયોતો. મારે કાંઈ એક કાજજ. રાજ બા
 લુત્રી પુત્રી આખા; તેને હવું સ્વમજ અનિદ સહેજે
 વરી ગયો તેનું વિભળ થયું છે મનજ. ચિત્રલેહા ચંચ
 બ નારી વિધાત્રીનો આવતારજ તે આત્રી દારીકામાં પ-
 ણી રન ઠકરે વિચારનિ કંઠજી કામ કરવુ છે મારે એ

(૬૯)

કલાનું નહીં કામજી, મારે તેણે ધ્યાન ધર્યું હતું આવીયો તેણે કામજી મેં તામશી વિદ્યા ભણાવી તે જિંદગી બાધું ગામજી, અનિરૂદ્ધને લેઈ ગઈને એખાનું થયું કામજી. કે ધપેરે લેઈ જાયે એમ બોલ્યા જુગદીશજી, ચક્રમારેં ઊંઘે નહીંને હેદી નાંખે શીશજી, ચક્રનોતો વાંક નથી તે નીસર્યુંતુ ફરવાજી, અમ સરખા સાધુ મળ્યા તેને એસા ર્યું વાંતો કરવાજી, ભગવાન કહે શાખાશ નારદીયા, એ વાં તારાં કામજી, માંધા ઉપર ઉભો રહીને બહુ મરા વ્યુ ધામજી નારદ કહે છે કાશ્મને મેં નથી કર્યો અન્યાયજી, જોયા પછી તમે જાણજો ધણી કુટડી છે કન્યાજી ભલીરે કન્યા ભલીરે વહુ તમે ભણો ફરવ્યો વિચારજી હ વડાં મારા પુત્રના ત્યાં શા છે સમાચારજી. મહારાજ જેણે ભોગવી છે બાણાસુરની બાળજિ, દસલાખ દધત્યનો એકેવાર પુત્રે આણ્યો કાળજિ શીવનો વર સાચો કરીને ગયો અસુરને હાથજિ, હમણું તમારા પુત્રની ધણી દુઃખની છે વાતજિ, જિંદગી મસ્તક બાંધીયોને તમે લગાડ્યો અગનજિ, લીલા વાંસનો મારે પડે જેમ, ભાગ્ય હશેજિ વશે તનજિ. ૩૪ વાત સાંભળી વધામશીની વગડાવ્યાં નીશાનજિ, શામરામ તતજર થયા હવે જિતવો છે બાણજિ, તે માટે તમને કહુ, ગિરજાજિ વેહેજા થાઓજિ. જો પુત્રનો અપ કરોતો શાણીતપુરમાં જાઓજિ. ૩૬

રાગ સારંગ કડવાં ૬૮

કમળા તે કલ્યાંત કરે છે, હૈડે તે ઉઠી જવાજો મારે કુંવર કાળાગ્રહમાં બાંધીયોરે, મારાને પાંધડી બાંધતાં ન આવડેરે, મારો અનિરૂદ્ધ નાનેર બાળજો મારો કુંવર. ૬૮. રૂક્મણીયે કાશ્મ તેડવીયારે, તમે સાંભળો દીના ના

(૭૦)

થજો મારો ખાત્રક અસુર ઘેર બાંધીયોરે, તેતો કહી ના
 કહજિયે વાતજો, મારોં મારો અનિરુદ્ધ બોલી નશી
 જાણુતોરે, તેતો શું જાણે જુદું ફેરી વાતજો; હિંડતાં ચા
 લતાં અખડાધ પડેરે, અનિરુદ્ધ નાનેરૂ બાળજો માં મા
 રાને નિશાળે બાણુવા નથી મોકલ્યોરે, નથી સહયો અ-
 ધ્યારો ગારજો પ્રભુએ અમને પુરૂષ ન સરખડીયાંરે તો
 સહુ પેહેલાં વહવા જાતજો માં ૪ ત્યારે શ્રીકૃષ્ણે ગરૂડ
 તેડાવીયોરે તેતો આવીયો તતકાળજો ભગવાન કહે છે ગ
 રૂડનેરે, તમે કુટસો શેહેસો બારજો, માં તમે છપન
 કાટી જાદવ જેટસારે, તેતો સરવે થામો અસ્વારજો ત
 મે છપા કાટી જાદવ જેટસારે, તેતો સરવે થામો અસ
 વાર જો તમે સાંમજો કળુ કાડામણારે મારા અગતણા
 રખવાગજો મરોં ૬ મુજ ઉપર ચઢી બધી ફારીકારે.
 તોએ મુજને ન આવે આંચજો છાશી જોનનની મારી
 પખનારે ત્રણ જોનનની મારી આંચજો મરોં ૭ પછી
 ગરૂડે ચઢીને ગોર્ધાદ પરવરયારે ત્યારે ગરગડાયાં નીશાન
 જો પખના વાગી જ્યારે ગરૂડનીરે, ત્યારે નાશી ગયા સ
 રવે સરખજો મારોં ૮ મારો કુવર કાળાગ્રહથી છુટીયો
 જ્યારે ત્યા આગ્યા સારંગપ્રાણજો શ્રીકૃષ્ણવાડીમાં ઉતરયા-
 તેનાં કાણુ ફરેછે વખાણુજો, મારોં ૯

વલણુ.

કશ્ન વડીમાં ઉતરયા, બાગ્યુ રાયનુ વનરે;
 મરૂડને આપો આગા મુકાવી લાવે તનરે ૧૦

રાગ ઢાળ કડવાં કડ

મરૂડ ત્યાંથી પરવરયો એક નદી આવી અપોશ તેમાં
 રેલે આંચ બોળી. પછા લીધુ શોષ ૧ ત્યાંથી આધેરા પ

(59)

૨ વરયો જ્યાં ખેરતણા અંગાર, પાણી પેટેણું પીકુ હતું
તે વાવચ્છુ તે હાર ર ત્યાંથી આધેરો પરવરયો જ્યાં જીત
ને પરેત: પાંખ મારી પાડીયા કીધાં સરવે અચેત. ત્યાં
થી આધેરો ચાલીયો કુવરને કેડે નાગ, નાના ને આખા
ગજયા મોડવા કીધા જે ભાગ ૪ મહુ યજ્ઞો ભગવાન
તમાર પુરણ પામયો અદ્ધાર, કુંવરને મુકાની લાવ્યા જ્યાં
છે જુગાધાર. આધવને અકરડ જે હશીયા ભલા ક્રમ
ના તન, તમેરે આવળ્યા વરવાને અમને. અમને પીર
સતા લાવશી તમે જમતા પકવાનરે.

શ્રી ૬૫૧. ૭૦

આણી પોને કુંવર મારા, શરમાણા નવ થઈ ; મા
રી વાતો તુજને કહું તું, રાખ તાહારે હઈએ. ૧ કુખમ
પેસી રાંટી ઢુટી, કંસરાયની દાસ; મારા મનમાં તું જ
મી બેસ; રી રાખી અવાસ. ૨ નરકાસુરને મારાને, સોળ
હજાર લાન્થો ધરણી; તારા સમજે એમાં મુજને, એકે
નથી પરણી, ૩ તારી માને જઈને લાન્થો, ખાંધવને બં
ધાવી, જાંબુવંતી રીછમી, તેને માનીતી કહી બોલાવી;
૪ તું તો મારો દીકરો ધન તારી માનું પેટ, બીજા સ
રવે દીકરા તે દધવ ફેરી વેઠ. ૫ આપણા કુળમાં આદ્ય
આવ્યુ શરમાણા નવ થઈએ; રૂડી નારી દેખીએ તો હર
ણુ ફેરી લઈ લઈએ. એકવને અકરૂં એ હસીયા ખડખ
ડ મે. ૬ દાંત રૂડી શીખામણ છોકરાને દોષો સુંદર રયા
મ. ૭ જો એવી શીખામણ છોકરાને દેશે તો મુકવું ૫
૭ શે હારિકાં ગામરે. ૭

શ્રાવ્ય જ્યેષ્ઠી કુડવા ૭૧.

શ્રી. શ્રી. જગદ્ગુરુ મોહનજી તે શ્રીશ્રીનગરમાં જન્મ જ

(૭૨)

ધને કહે બાણાસુરને, પરણાવો કન્યાય શ્રીં ૧ હોંશ હો
ય તો જુધ ને આત્રે તેમાં નથી અમારે નાય; જનદવ
વ ત્યાંગી સંચર્યો, આવ્યો અસુર સભાની માંય શ્રીં ૨
સાંભળને રાગ વનતી આવ્યા વધકેક નાય. નાહ તો જુ
ધ કરો અમ સાય શ્રીં ૩ બાણાસુરને માહા દુખ લા
ગ્યુ નેતરે વરસે અગત, નીચ જનદવને જોઈએ. મારી ક
ળવંતી એ તન. શ્રીં ૪

ચાલ.

એ ભરવાડે એ પીંદારે ગોકુળમાં ચોરી ગાય, મારયા
વિના મુકુ નહી જે થનાર હોય તે થાય. ૫ સેન્યા લઇ
ને ગાળ આલ્યો જોધાને નહી પાર. હસ્તી ઘોડા હેવે
સુખપાલો, ખાંધ્યાં બહુ હથિયાર. ૬ ખડખડ ખાંડાંને તુ
બર જોર ગોળી હાથને નાળ, ત્રિસુળ સાગને મુદગ ૬૨
શી તોમરને ભીંડી માળ, ૭ લાલ લોહમે ઝમકે ઝેરી હા
થ ધરી બરવાર જોધા જોર કરતા આવ્યા તે કરતા મા
રો માર. ૮ કો જોજન કો બે જોજન ઉચા, કોને સમ
ખાવા નહી સીસ, વિકરાળ દંત મોટા દેખાડેને વહી પાડે
ચીસ. ૯ ખુમરાણુ કરતા આવી પડીયા જનદવની સેન્યામાં
હથ, ગીરધારીને ઘેરી લીધી પડે બાણાસુરના ધાય. ૧૦
પરિધ ત્રીશુલને પડે કાવાડા મુદગલને વળી કુરશી સં
ગ્રામ સહુ સેન્યા કરે ખાયુધ ધારા રહેછે વરશી. ૧૧
જુગદીશ હલકારયા કર ધનુષ્ય બાણને ખીર. તુટે કુંભ
રથળ કુટે, દંતુશળ ચાલે નીર રધીર ૧૩ બહુ મોડ ત્યાં
પડવ. લાગ્યાં શુંગળને ભડાકે વાંકડી તરવારયો મારે ખ
ડગને ઝડાકે. ૧૩ તુટે પાખરને પડે બકતર કીધા કચર
ધાણુ સરવે જોધા : મારી કરીને પાછા વળ્યા ભગવાન.

(૫૩)

વળણ

પુરણ પુરષોત્તમ પાઠ વળ્યા, કરી અસુરનો નાશરે;
સેન્યામ; આવી કરીને શંખનો કર્યો નાદરે, ૧૫

રામ માફ કડવાં ૭૨

શંખ શબ્દ તે વિડારણ, રિપુ દર્શતનું વિડારણ કાણ
આવ્યા તેમણનું થયું, બાણ પ્રક્રમ તે ક્યાં ગયું, ૧
અનિરુદ્ધ કહે સુણ સુંદરી, શંખ જણાયો આવ્યો હરી.
છુટયા બંધ તે આજ થકી આ ગાંઠે હળધર સાત્યકીર
બોલે પ્રદુમન મોટે સ્વરે બાણ પાણ હેઠાસે ખરે, ગો
વિંદ ગત્ય ન જાએ કળી, જાદવ સેન્યા આવી મહી; ૩
જાદવ સેન્યાયે ચાંપ્યો દેશ. મંત્રી કહે દ્વાર દિસે ઉતપા
ત ૪ મંત્રીને કરી નેત્રની સંજ્ઞા સેન્યાને આપો આગના
દુહી નાનાવીધ ગડગડે; આયુધ ધરીને યુધે ચડે ૫
ત્યા રૂપક કહાડ્યા લખી, સુધા સજ્જ ટોપ જીવ રાખી
પાટ સ્વધર અધર પાળ, ડયકારે ઘેડા કે દાગે, ૬ મો
રડે મણી કુમતાં ભટકે પોતાના પડાયા કેળી ભડકે, વાં
દરે વાદે નાયતા છુટે ઘેડાને પાણીપંચા. ૭ કાળા કાખ
રાને કલકી, કુમેલ લીયાને પચરંગી હાંસાજો હાંમે હણી
આ જેહ કાળા કછી કાખરા તેક ૮ પીળા પાખર પોષ
ટ સ્વેત; વાયુવેગા માંકડીઆ કે તરંચ પાળા અસવાર
અનત, દીર્ઘધસે મુખ કરડે દંત પુરની પોજો સેન્યા ન
માય, હણો જાદવ કહેતા જાય. ટોળા ઉપર ટોળાં, આવે
પગને પ્રહારે ધરતી ધુળવે. ૧૦ રીસે અંતરમાં ધરહડે
રણે રાય બાણસુર ચડે, ઝટકાર કરે બાઝાસુર મલ પૃથ્વી
થઈ જ્યારે ઉથલ, ૧૧ ગર્જના કાધી મુખથી છુપાળ ખ
જાણે આને પાહાવપ્રોક સુધી પેહોડો નાદમણો

(૭૪]

કૃષ્ણને દીવો સાદ. ૧૨ ગરૂડ આસન આવ્યો એવે કરી
 નહી જવા દઉ કુશળો કરી, ઉત્તમદ જાદવ ઉછાંછલા ત
 મો પામો સકળ સંસાર ૧૩ કુંવારી કન્યા કપટે વરયો
 બાલવે શ્રાપ થાય પાધરો, કુકુ કરમ કીધું કુંવરે, વળી
 તું વઢવા આવ્યો ઉપરે. ૧૪ ત્યારે હરીને બોલ્યા ભગ
 વાન અમો લઈ આવ્યાછું જન. જો વિધાતાએ કીધો સ
 બંધ, વર કન્યાના છોડ્યા બંધ. ત્યારે જાણાસુર બોલ્યો ત
 તકાળ સખંધે શાનો ગોવાળ એવી આપીશ પેરામણી સ
 હને મોકલીશ જમપુરી બણી. જાણાસુર બોલ્યો વ્યંગ
 ત્યારે કૃષ્ણે દીધુ સારંગ; કડાઝુડ બે કટક થયાં ઉઘાડાં
 આયુદ્ધ કર ગ્રહયાં. ખાંડાં ફરશીને તરવાર, કોક કાઢાડે
 મથિથી બાર ત્રીશુળ તોમર ગદા મુશળ ગાજે ગમધરી
 મુશળ છપત્ર કોડ જાદવ ગડગડે દાનવ ઉપર તુટી પડે.
 દાનવ દળ બહુ પગાય, જાણાસુર દેખી અકળાય. ૧૫

રાગ જુલજાઈ દનો કડવાં ૭૩

અલ્યા જ પરો જ પરો નદન છોકરા વઢવાને તું
 મારી પાસે આવ્યો, અલ્યા નિય ગોવાળિયા જાત કહા-
 વ્યો, મારી સાથે નહિ જાય કાવ્યો. અલ્યાં ૧ અલ્યા
 ગોકુળ માંહિ તું ગાવડી ચારતો પરનારી કેરાં તું ચીર હ-
 રતો. હાથમાં લાકડી ખાંધે હતી કામળી મધુવન વિષે તુરે
 ફરતો. અલ્યાં ૨ સાંગ શ્રીસુર્ય તણી. તેજ ત્રિશુળ ત-
 ણું માદરા હાથમાં લેહ ઝગકે, મારે કોધે કરી ડોલે છે
 દેવતા બધી ધરણી ધુજે અલ્યા શેષ રાગકે. અલ્યાં ૩.

રાગ હાળ કડવાં ૭૪

એવી વાણી સાંભળતામાં કાવ્યો દીન દયાળ; જાણા-
 સુરના હાથ છેવા સ્વામી શ્રીગોપાલ કાપ કરી કરપામ

(૭૫)

મેહેશ્વ વળતું તેણી વાર, જે હાથ રહ્યા જે બાણાસુરને
તેનો કહું વિસ્તાર. રધિર વહેછે બાણાસુરને મન થયો
નિરાશ; મહાદેવજિએ હાથ આપ્યા માટે ગયો કષ્ણાસ.
૩ નારદ ચાલી આવીયા, જ્યાં બાણાસુરની માય; તારા
કુંવરના હાથ વાટ્યા કહો વડે શી થાય. ૪

રાગ ગુજરી કડવાં ૭૫

શુકદેવ કહે છે વાત વેવાણુ આવીયારે, જેની જોવા સ
રખી જાત. વેવાણુ આવીયારે. ૧ મથે દેસ વાંસની જ
ળ, વેવાણુ જેનાં નેત્ર સરોવર પાળ. વેવાણુ ૨ જેના
સુપડા જેવા કાન, વેવાણુ જેનું મસ્તક ગીરી સમાન વે
વાણુ ૩ એની અંધારો કુપ, વેવાણુ જેનું મુખ દીસે
છે કષ્ણપ. વેવાણુ ૪ હળ દાંડી જેવા દાંત. વેવાણુ
દીઠે જાએ એનો અંત, વેવાણુ ૫ એનાં સ્તન કુંગશર
ડોઝાં. વેવાણુ કાને ઘાલ્યાં હાથીનાં હોઝાં. વેવાણુ ૬
કાટ ખજુરાનાં તનમનીયાં, વેવાણુ કાને જાંટનાં આગ-
નીયાં. વેવાણુ ૭ પાસે રીંછ કલાં ચિત્તાળ, વેવાણુ ૮
હુડે પાડાની ધુવર માળ. વેવાણુ ૯ વાંકડા સરપના હા
થે, વેવાણુ અંગતી શગડી મુકી માથે. વેવાણુ ૧૦ કાટ
રા આવી જ્યાં મોરાર, વેવાણુ કુંવરે સાસુ ખોળી સાર.
વેવાણુ ૧૦ જેની પીઠ કુંગર શાં ડોઝાં, વેવાણુ એના
મસ્તકમાં ફરે રોઝાં. વેવાણુ ૧૧ મુખ ખોલે વચન વીક
રાગ. વેવાણુ દેખી પડે જાંદવને દાળ. વેવાણુ ૧૨ કા
ટરા આવી જ્યાં મોરાર, વેવાણુ કુંવરે સાસુ ખોળી સા
ર. વેવાણુ ૧૩

ચાલ.

કાટરા કહે છે કરગરી એના આપને ચાંખો પાનાળ;

(૭૬)

જાણી તો ધણું થયું, એ છે તમારો જાગ. ૧૪ કરણા
સાગર જાપાનીધી, લામા કરો આ વાંક; દીન જાણી દયા
કરો, એ છે તમારો રાંક. ૧૫ ચક્ર ચતુરભુજે પાણુ તેડયું,
કરણા કરી જડનાથ; નવસે છતુ કર છેદી નાંખ્યા, રાખી
યા ચાર હાથ. ૧૬ રૂધીર ભર્યો આંસુ ગગતો આવોયો
શીવતી પાસ; એમ કહીને પાપે લાગ્યો, સાંભળો પતી ક
હલાસ, ૧૭ એક મારી પિનતી, તમે સાંભળો જગદીશ;
સાંભળી કાપે ભગણા, પોતે ઉમયા ઈશ. ૧૮

વળણુ.

મનમાં રીસ ચઢી બહુ, તમે સાંભળો રાજ કુમારકે;
સદાશીવ મુઝે ચઢ્યા, તેણે ધુજી ધરા અપારરે.

રાજ સારંગ કડવાં ૭૬

એ ભરવાડો એ પીંડરો, જોડુળમાં ચારી ગાય; મારા
આપ્યા હાથને, ને છેદીને ક્યાં જાય, ૧ ગડબડતા મણેજ
આપ્યા, ઊંદરડે અસવાર; મોર ઉપર સામી કારતીક આ
લ્યા, શંકરના કુમાર. ૨ શીંધ ઉપર વીરભદ્ર આપ્યા, પ્રપ
ભ ઉપર શીવાય; સેન્યા બહુ ભેળી કરી, કહું તે તણો
મહીમાય. ૩ ડાકેણુ સાકેણુ ભુત પડેત, પીશાય વંતર
માજ; દડુક દડુક ચાલે ભુતડાં, જેનાં હાંધાં સરખાં માંચાં-
૪ હરી જઈ કતવરમાને કહેછે જાદવને સમજવો; અસુ
રનું ઉપરાણું કરી, જોગીડો વઢવા આવ્યો, ૫ શંકર મુ
ખથી બોલ્યા આવી, લાગી મનમાં જવાળ; સનમુખ આ
વી ઉભા રહી, માંહે માંહે બાંડે ગાળ. ૬ હે કાળા અ
રજુનના સાળા, ભરયા ઉચાળા જેહ; મધરાતે મથુરામાં
થી નાહો, ગયો વીસરી તેહ. ૭ મારી માશી પુતનાને, ૮
હીનાં લીધાં દાણુ; મુસાજનું છેદન કરીને, યઈ બેઠો રાજ

(૭૭)

ન. ૨ ૭ આહીરડામાં અવતર્યો, નથી વાત મારી અ
જાણી; ત્યારે શંકર પ્રત્યે કોપ કરીને; બોલ્યા સારંગ પ્રા
ણી. ૯ મડે મશાણે કરતો હીડે, રાખ ચોળે અંગે; આઠ
ભાંગ ધંતુરો આવે, નફ્ટ વારા ઢંગ, ૧૦ ડાકણ સાકણ
જુત પ્રેતને, નીચી સંગનો જોડો, બળદ ઉપર બાર મુ
ઝી સારા ધરમાં ન મલે ઘોડો. રાત દહાડો આવો મધ
કરતો, તારા ધરમાં રેલી નારી; ત્યારે કશ્વ પ્રત્યે કોપ ક
રીને બોલ્યા છે ત્રીપુરાસી. અલ્યા છોકરીઓમાં છાશ પી
તો; મરદ મટી થયો મેરી, જકતમાં એવું કહેવાયું જે,
કાનુડે કાંચળિ પેરી, પરતારીશું કીડા કરતો કહેવાયો વ્ય
ભિચારી; ત્યારે શંકર પ્રત્યે કોપ કરીને, બોલ્યા દેવ મો
રારી; ભગવાન કહે હું વિભિચારી, મુને બધી નિશ્ચે જો
યો તું એવો સાધુ હતો ત્યારે બીલડીને શું મોહયો. ૧૫
અચન એવું સાંભળીને કોપીયા શીવ રાખ કડાક સઘને ત્રી
શુળ માચ્યું, સનાર ત્હોય તે માય ત્યારે શ્રીહસ્તે મુઝ્યુ મુ
દરસન આવ્યા અપટ ધાય; માંહો માંહે યુદ્ધ કરે છે, બ
ળ કહું તવ જય, ગણુમતીને કુંવર પ્રદ્યુમન, ગયામુ
રને જાંબુ કુમાર, વસુમાનને બદુક ભધરવ; પ્રસ્નચારને
સ્વામી કુમાર, વિરભદ્ર બજારામ સામા, યુધ કરે માંહો
માંહે, શીવને શાનેળિયો વઢે ત્યાં જોવા સરખુ ધાય કા
ળ ભધરવ કપાળ ભધરવ; તૈક્ષણ ભધરવ સાર, સંહાર
ભધરવ ક્રોધ ભધરવ, દંબ ભધરવનો ગાર. ઉગરસૈનતે વી
રસેનને, સુરસેન કહેવાય, આપ આપણા બીર લેધને યુધ
કરે રણમાંય, ક્રોધવરમાને સતધનવ, સંક્રાન્ત બળીયાને
હ સન્નિજિતને મન્નિજિત, યુધ કરે છે તેહ. જુત પ્રેત
પ્રેત્તાત્ર અંતર, ડાકણ વધમે સુસે; અવતા પમ દંડે

(૭૮]

ચુરેલાં દહીયે, રૂધીર સહનું ચુસે નાસ્ત કરા મારના બા
લા વાગે ભય. તરવારોની ધારાયે, કોનાં નાક વાઢયાં ક-
ચ. કાઢને અધસસતા કીધા, હાથ તણી લપડાકે. કાઢને
માસ્યા પાડુ પની, ભુગડને ભડાકે, જાદવ કરા મારથી
ખડૂ ઝોલીયે ધાલ્યા જાય, કોને રણમાં રોળીયાં, તેની થ
ર થર ધુન્ને કાય, પરીધ ત્રિશુળ તુંબર ફરશી હસ્તનાજ
ફૂટે સડસડાટ; ગડગડતા ગોળા પડે, થાય બહુ ખડખડ
ર. અરતી ચમને માંસની, બે પાળ બંધન થઈ, સાગર
શુ સુગમ મળ્યો, ધમ બ્રાણીતની સરીતા વહી પાંડુરોગ
ને હાઠડા હોળી, ભગંદર ફેરી જાત, હરસ નારને પાડુ
કહીયે, કરણ તુલ સનેપાત, રોગ તણે માર બહુ દેખી,
જાદવ નાશી જાય, રોગના વરસાદથી, કોને ઉભુ નવ ર
જેવાય, રોગના વરસાદથી ચઢી હરીને રીસ, તાવની ટાળી
બાંધીને, છેલ્લા માંડ્યાં શીશ, તાવ વાણી બોલીયો, રહે
વાનો આપો ઠામ, તમે મુજને પેંદા કરીને; કાં મારો ભ
ગવાન, પાપી તમે મૃત્યુ લોકના, માનવીના હ્યો પ્રાણ;
તાવ કહે એ કથા સાંભળે, હરીહર કેર જ્ઞાન, મહારાજ
ત્યાં ચમે નહી જઈયે, સાંભળો અશરણુ શરણુ; ચમત
માસમાં સાંભળે. જે કાષ્ટ આપાહરણુ. તેના શ્વમામાં જ
શોતો, છેદી નાંખીશ શીશ; તાવની વાણી સાંભળતે, બો
લીયા જુગદીશ, આપા હરણુ જે સાંભળે મન ભાવ ક-
રતે જેહ, તેને પીડે તો મારી નાંખુ એમાં નહી સંદેહ
તાવ કહે એકવાર સાંભળે, તે વરસમાં નવ જાણુ બે વ
ખત, જે સાંભળે તેને દીઠથી નાશી જાઉં, ત્રીજવાર જે
સાંભળે અમાર તમાર જ્ઞાન, તેને જનમ માંહે નવ પીડુ
તમે સાંભળો ભગવાન, આપાહરણુ જે સાંભળે, ભેતુન

(૫૪)

વ લખ્યે નામ, કાલ લખમે સંચરશે , ગમે કહલાસલા
મ, સુકદેવ કહે પરીક્ષતને, તમે સાંભળો કહુ રાય; વળ
તી ભાથા ભીડીયા, કહવાસ કહે રાય. ૪૦ શસ્ત્ર એવાં
કહાડીયાં, તેનો કાષ્ટ નપામે પાર, ધસતરો જુગદીશ વઢતા
કાષ્ટ ન પામે હાર. ૪૧ વજરાસ્ત્ર ત્યાં મેલીયુ, પોતે શ્રી ત્રી
પુરાર; ત્યારે મોહાસ્ત્ર મેહેલીય. સામા રહી દેવ મોરાર
નામસ્ત્ર ત્યાં મેહેલિયુ સામા રહી ઉમયા ધસ; ગરડાસ્ત્ર
ત્યાં મેહેલિયુ, પોતે શ્રી જુગદીશ પરવતાસ્ત્ર ત્યાં મેહેલીયુ
તેનુ જોર કહું નવ જાય ૪૪ પછી સુદરશન કહાડીને
કોષ કરી જુગદીશ; ત્યારે ત્રીશુળ તો લેધ રહયા, પોતે
ઉમી ન ધસ એકે લીધો પોઠીયોને એકે લીધો ગરડ; ચાં
ચડીએ શીગડીએ, વઢવા માંડયા અરડ ત્રીશુળને સુદર
શન વળગ્યાં તે આગ્યાં ચપટ ધાય; ત્યાંથી બે ઉઠ્યાં તે
આકાશ મારગે જાય તેમાંથી અગ્નિ વરસે તે, અક્ષાંડ
પ્રલે થાય; શેશ નાગ સગકવા લાગ્યો ભાર ન ખમે ધરા
ય. અક્ષાંણી કહે છે અક્ષાંજને, તેમે સાંભળો મારા
વાય; શીવને સામગીઆ વઢે નારદે કીધો ઉતપાત રાડ જ
ધને ચુકાવો, તેમાંથી ધાય કલ્યાણ. હંસે ચઢીને અક્ષાંજ
આગ્યા, વિચારીને જ્ઞાન. ૫૦

રાગ ધન્યાશ્રી કડવા ૭૭

આ બેમાં કોને નંદુને સાંભળો શીવ રણુછોડજી વિશે
ધમે વેગજો મુકીને પુરો જમતના કોડજી. શંકર કહે છે
જાણુમે તમે આરે આગ્યા ભગવાનજી, હરીહર બે કોટ
વળગ્યા દીધું જાજુ માનજી શીવે કશને તાળી મારી બો
લાને વિવેકજી વઢતારાવો કાષ્ટક હશે પણ આપણુ એ
કના એકજી. ૩ કૃષ્ણે ચક્રને પાણુ લીધુ શીવે લીધુ ત્રી

(૮૦)

શુભશ્રુતિ અભ્યાસે આવી સમાધાન કીધું થયું પૃથ્વીમાં શુભ
 શ્રુતિ શીવે લઈને પાસે તેડ્યો શાશ્વતપુરનો નાથશ્રુતિ અ-
 દ્યા તુલને લુલ આપ્યા મારે વઢવા આવ્યો રુદ્ર સા-
 થશ્રુતિ વળી હોશ હોય તો યુદ્ધ કરે શામળીયાની સાથશ્રુતિ
 મદ મત્સર અહંકારથી મેં ખોયા હજાર હાથશ્રુતિ ખાણ
 સુર કહે હવે વધુતો છેદે મારે શીશશ્રુતિ ખાણ વળતી ચર
 શ્રુતિ લાગ્યો સાંભળો ઉમીયા ધસશ્રુતિ.

વલ્લભ.

મેં ખોયા હાથ હજારને, હવે શીર છેદાવું, જેમ તે
 મ કરીને જન તેડાવો, પછી કન્યાને પરણાવું. ૮

રાગ સોહાગ કલ્યાણ ૭૮

હરીહર અભ્યાસે મળ્યા, દુખ બાળીયારે, ત્યારે જાન
 વનું શું જોર મળ્યા મન માંનીયારે. અભ્યાસ વિષ્ણુ ત્રણે
 એક છે દુખ તેમાં તે શી વઢવાડ મળ્યાં ૨ શિવે ખા
 શ્રુતિ કમને નમાવિયો દુખ શરીરે કમને ફેરવ્યો હાથ
 મં ૩ કાપ્યા કરની પીડા મટી દુખ જ્યારે પ્રસન્ન થ
 યા જડનાથ મં હવે ગરડને દારીકાં મોકલો દુખ તે
 ડાવો સત્રજો પરીવાર મળ્યાં સોળશહસ્ર એકસો આઠ
 ચટરાણીયો દુખ તેનો તેડાવો પરીવાર મળ્યાં ગરડ પહે
 ર્યો દારીકાં દુખ તેડવા જાદવની નાર મળ્યાં તેડી છપ
 મ કોડની માનની દુખ તમે તેડો સહ પરિવાર મળ્યાં
 ૮ તે ગરડ ઉપર સડએ ચઢ્યાં દુખ ત્યારે ગરડની પાં
 થ ભરાય મળ્યાં મન તેડી શ્રેણીતપુરમાં આવિયાં દુખ
 આવી જાદવની સરવે નાર મળ્યાં જાનીવાસ આપ્યા
 મન માંનીયારે તેમાં કુતરયા છપન કરેડ મળ્યા મન આ
 નીયારે ૧૧

(૮૧)

રાગ ધોળ કડવાં ૭૯

પાવતીને પિયરનાં નોતરડાં રે બેસણા રડાં લાવજો
પાથરણું રે તેડાવોને ઉઠીયાયગ અઝાયગરે તેડાવોને વિ
ધ્યાયગ પીનાયગરે વર રાયને નાવણુ વેળા ધાયરે વર
રાયને પીઠો ત્યાં ચોળાયરે.

રાગ ગુજરી કડવાં ૮૦

ક્રમ કરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે અનિરધને તેલ
સંચારે રક્ષમણી જગવુરે જગભદ્રકરી ધરણી નિંદ્રા નવ
પોઢશોરે અનિરધને તેલ સંચારે રેવંતી જગવુરે વાસુદે
વ કરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે અનીરધને તેલ સં
ચારે દેવકી જગવુરે પ્રદ્યુમન કરી ધરણી નિંદ્રા નવ-
પોઢશોરે, અનિરધને તેલ સંચારે રતુમતી જગવુરે, મ
હાદેવ કરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે અનિરધ તેલ સં
ચારે દેવકી જગવુરે પ્રદ્યુમન કરી ધરણી નિંદ્રા નવ
પોઢશોરે અનિરધને તેલ સંચારે રતુમતી જગવુરે. મ
હાદેવ કરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે ઓખાખાધને તેલ
સંચારે પારવતી જગવુરે, ગણપતી કરી ધરણી નિંદ્રા ન
વ પોઢશોરે. ઓખાખાધને તેલ સંચારે સુધ યુધ જગવુ
રે ખાણાસુર કરી ધરણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે. ઓખાખા
ધને તેલ સંચારે ખાણમતી જગવુરે, કલ્યાણ કરી ધર
ણી નિંદ્રા નવ પોઢશોરે ઓખાખાધને તેલ સંચારે રૂપ
મશ્તુ જગવુરે.

રાગ ધોળ કડવાં. ૮૧

હમે હવ હાથણી શણુમરીરે, હરતી ફરતી સોનાની
અંગાડીરે. તેના ઉપર બેસે વરજીની માડીરે, સેનેરીકાર

(૮૨)

કપુળજી માડીરે માંચે મોડ બનરીયાળો જગકરે ઉશ્નોદકે
વરને કરાચું સ્નાનરે. નાનીલીવનાં વસ્ત્ર પેહેરાખ્યાં પરી
ધાનરે કનકમેરખા પુંચીયો બાળુ પાંચરે. અનોપમ કપન્યો
આનંદરે મુગટ મણીમય ધરયો અનીરૂધ શીરરે લગકે
જગકે ઉદયજ નેવો દીશેરે કરુરીનું તીલક કચું છે બા
હરે વળતી તેને ટપકુ કચું છે ગોરે ગાલરે હરી હળધ
રનો જશ બેલે અંતીજનરે; બદવ સહિત સોભે છે જુ-
ગજીવનરે સાત પાંચ સોપારી શ્રીફળ અપારરે વરજીનેતો
ધોડીની વેળા થાયરે.

રાગ દશી ધોડલીનો કડવાં ૮૨

અનીહારે અનિરૂધજીની ધોડલી. ટક.

અંતરીક્ષથી ધોડી ઉતરીરે પુછે કુમકુમ કુલ ચંચ
જ ચરણે ચાલતીરે એનું કોઈ ન કરી શકે મુલ, અનિ
રૂધજીની ધોડલી. મોરડે મોતી જડયાંરે હિરા જડીત પલા
ણુ રત જડીત જેનાં પેંગડારે, તેનાં વેદ કર છે વખાણુ
અંતિ ૦ ૨ અંગ જેનું અવનવું જગકે તે ઝાક ઝમાળ
જ્યુકે જેમ વીજળીરે, તેને કંઠે છે ધુધરમાળ. અં ૩
દેવ દાનવ માનવીરે જોઈ હરખ્યા તે સુતીર સ્યામ થન
ક થનક ચલતીરે એનું પંચકલ્યાણી નામ અનિરૂધ થા
ય અસવાર પાનના આખ્યાં બીડલાંરે ઉપર શ્રીફળ સાર
અનિરૂધ. ૫ હિડે હળવે હાથીયોરે ઉલટ અંગ ન માય,
સુરી નર મુનીવર જય વારણેરે આગળ ધંદ્ર રહ્યા છ
ડીદાર અનીરૂધ સનકાદિક શિર છત્ર ધરેરે; નારદ વેણા
વાય ચંદ્ર સુરજ બેડ પોગડેર આગળ વેદ બણે બ્રહ્મા
અનીરૂધ ૦ ૭ વંજાં છત્રીસ વાજતાંદ નગર અને પગદેશ
લેક સરવે જોવા મળુરે જોવા મળુ આણીતપુર દેશ, અ

(૮૩)

નિરધન રાજ નગર શોહરાવીયુરે શોહરાવી છે વાટ ધમ
પતા જળહળેરે શોહરાવ્યા શ્રાણીતપૂરના હાટ. અનિરધન
દેવ સરવે ત્યાં આનીયારે જશ ખોલે જાંદીજન જનચક ક
રે ખડુ જનચનારે, જેને હરી ટાળે નીરધન અનીરધન રા
મણુ દીવો કર રક્ષમણીરે હુણુ ઉતારે જેની ધીર ગ્યાન
કરે છે અપહરાએ, ત્યાંતો જોવા ધમ્મે જડુવીર અની
એવી શોભાએ વર આજીયારે તોરણે મયા વર રાય, સા
જો છાંટે છાંટણીરે મળી માનુની મંગળ ગાય, અનીં હુ
શગમુશગ રવધયોરે, સરીખો સંપુટ ત્રાક, ધડી પાંડી ઉ
તારતાંરે વરનુ લીલક કરી તાણુ નાક અં ૧૩ નામે અ
પસરા ધંદનીરે, નારક તુમર વાય, મધુરી વેણુ વાજતા
રે એવો આનંદ ઉછવ ધાય અનીં પુખવા આવી પ્રેમ
દારે, માંધે મેલી મોડ રામણુ દીવો જળહળેરે રક્ષમણી
રે બાલ્યો મોડ, અનીં ગજે ધટ બાલી તાણીયારે આ
વ્યા માહયરા માંચ આડા સંપુટ દેવરાવીયારે ત્યાં વર
ત્યાં છે જેનેદાર. અનીં મોડી ગાયતે સાંભજે તેને ગં
ગા કેર રાન, વાંઝીયો પામે પુત્રનેરે નીરધનીયો પામે ધ
ન અનીં ૧૭

રાગ ધોળ કડવાં. ૮૩

ખાણુમર પખાળે ચર્ણુ શોભા બણેરીરે, ત્યાંતો ખાણુ
વતી નામ વરણુ. શોભા ચણેરીરે. ૧ તાંતો પેહેલુ મંગ
ળ વરતાય, શોં પેહેલે મંગળ સોનાના દાન અપાય શો.
દાન લેહે કાશ્વનો સંતાન શોં ત્યાંતો ખીણુ મંગળ વર
તાય શોં ખીણે મંગળ બેનુનાં દાન અપાય શોં ત્યાંતો
ત્રીણુ મંગળ વરતાય શોં ત્રીણે મંગળ હરતીનાં દાન
અપાય શોં દાન લેહે કાશ્વ તણે સંતાન શોં ત્યાંતો

(૮૪)

બોમ્બુ મંગળ વરતાય શોં ચોથે મંગળ કન્યાના દાન અ
પાય શોં ત્યાંતો વરત્યાં છે મંગળ ચાર શોભાં આપે
ગરથ સહિત બંડાર શોં લાવે પાણ્યમતી કંસાર શોં
ત્યાંતો પીરસે છે ચાર વાર શોં તાંતો આરોગે નરનાર.
શોં ત્યાંતો ડુબડે સ્નાન કરાવે શોં ચાર શોભાગ્યવંતી
બોલાવે શોં આપ્યા શોભાગ્યવંતી કહેવરાવે શોં આપ્યા
અનિરૂદ્ધ પરણીને ઉઠ્યાં શોં તાંતો સોનઘે મેર તૂકયા
શોભાં

રાગ પરજ કડવાં ૮૪

પાણાસુર ગોરવ નોતરે, સહુકો સાથશું રે સાથે જમણુ
ની શી રીત હળવર ભાતશું રે શ્રી કૃષ્ણ પ્રણામ હળવર
ભાતશું રે તમે ગોરવ વેળા પધારજો સહુકો આવજો રે સા
થે માણસની શી રીત. ગમે તેને ભાવજો રે વેવાણો ધર
માં ગઈ, જ્યાં વર માવડી રે તેના કુમકુમ રોળ્યા પાય,
જઈ પાયે પડી રે, અનિરૂદ્ધની માવડી બોલીયાં રીત અમા
રડી રે તમારી પરઠણુ જોઈ, મતાવું ગોરડી રે પાણ્યમતી
બોલીયાં રીત અમારડી રે ગોરવ મનાવીને આલીયાં મનશું
મામતાં રે, હાન લ કરો રસોઈ રાંધણુ ચાલતાં રે જ્વન
બહુ પ્રકારની ગણતાં કાંઈ નવ લહુ રે કાંઈ વસ્તુ અનેક
ગણતાં સહુ કહુ રે જાલવ ઢેરી જોડ, સહુકો સાથશું રે આ
જ્યાં શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ હપત્ત કરોડશું રે વેવાઈની વાત
કાંઈક સાંભળી રે ભોજન કરવા દામ, જુગતીયો બલી રે આ
જા આપી રાય, સહુકો ખેઠા થયારે એતો સ્નાન કરી
મંદીરમાં ગયારે સ્મરણુ કીધું નાથનું, ખેઠા ખેસણુ રે આ
અલીયા તઢીયા ઘણાં ઝારાને લોટડારે મહી ખેસણુ બહુ
બીવેક જીસે પુટડારે આવન પરની થાભી જોનાના વાડકારે

(૯૫)

પીરસનારી પ્રમાણ. જમનારા બાડકારે ખાંડ પકવાનના
 મેવા બહુ ઘણારે પુરણને દુધપાક સાકસીયા ચણારે જો-
 ટા ગળ્યાં તડમુચાં આંખા સાખયું, પીરતાંને અખરોડ,
 ડાડમ દ્રાખશું, તળસાંકળી મોળાં દહીયરાં શેવ છુટી ક
 જીરે જોખસે પીરસે ખાંડ મરકી બેવડીરે, ખાજાં જલે
 ખીરેશમી, દળીયાં મશમશેરે ઘેજરને મોતીચુર જમતાં સ
 હુ હસેરે મગદળને મેસુર, પેંડા લાવીયારે પકવાન ખીજાં
 અનેક, લાખણુશી લાવીયારે ખાટ બંધટો રાંધીયો, માંહે
 ખાંડ બેગીરે ગવરીનાં તાવ્યાં ધી શેવો ગળગળીરે સેવ
 ગળી કંસાર પોળી પાતળીરે. શાકની મીઠાશ આણ્યા ક
 ઘોળે ભરીરે જમવા બેડી જલદની નાર ખાપડીરે માલ
 પુવાને માને ગળી ગમપાપડીરે. જમવા ફેરી જુગતી કે
 રાં રસ કાતળીરે તેના ઉપર વણી પોળી છે પાતળારે,
 આરીયાં તુરીયાંને શાક સમારીયારે કાસેરાં કંદાડાં પંડો
 જાં પ્રેમે વધારીયાંરે, મુળા મેથી મોધરી મરીર આણી
 થારે મગ મઠ ચોળાને ગવાર શીંગશું આણીયારે, ઝાઝે
 શરશીયે વધાર્યાં બહુ હીંગશું આરીયું કોળું વડીનાં રાપ
 તાં તીખાં તમતમાંરે, છમકારયાં બહુ જાશમાં રાખ્યાં છ
 મ છળારે અગાણાં બહુ ભાતનાં ફેરી ફેરશું. આહુ બી
 યુ શરશીયે, કરમત્તાં રાત્રશું, શીતળ જળ ફેરવેને ત
 ર પાં પીચેરે, કોડીયાં ચણાણાં માંહે અથાણાં લીચેરે દાળ,
 ભાત જમવા કઢીનો સરડકારે, તેના ઉપર સાદ પાપડો
 ખરડકારે. મોડમાં ફેસર બેગાં સકડાને ગમેરે, દાળ ચં
 પાનો દાંડ આગમાં સહુ જમેરે, ઘેણુની છાશી નીરમ
 બી ફરશે કરમગોરે તેના ઉપર દહીને છરા લુણુ જેમ
 દહે. બસોરે લવીંગ સોપરી મેંજમાં પાન સાગસીયાંરે

(૮૬]

ટાંપીડમે બાસુડ પાન સહને આશીયાંરે સાજન હતું શ્રી ક
પાંચુતસરવેજમયુરેમાલણુપ્રભુરગનાથએટમે વહાણ થયુરે.

રાગ પેરામણીનો કડવાં ૮૫

આપ્યુ મુકયુ સરવે પોકયુ કન્યાને વળાવો મારા નવ
લા વેવધઓરે, રથ ઘોડાને પામરીઓ સહ જનદવને બા-
ધાવો મારા નવસા વેવાધયો જરકશી જમા તમે કરનેને
પેહેરવો. મારા નવસા વેવધઓ. પંચ વસ્ત્રને શણુ મારત
મે જામાત્રને આપો મારાં દક્ષગીના ચીર રાણી રક્ષમ
ધીને આપો મારાં જરી મુગટને રામ દોશાસા જનદવને
તમે આપો મારાં સાળુ ધરચોળાં ને ઘાટ ધરેણાં રત્ન
સતલામાને આપો મારા નવસા વેવધઓ. પાટણુના પ
ળાં રાણી જાણુવંતીને આપો મારા નવસા વેવધઓ.

વમણ,

પેહેરામણી પુરણ થઇ, હાડે દરખાન માયરે; કન્યાને
ડી કોડે કરી, હવે કળુ દારીદ્રાં જાયરે.

રાગ વેરાડી કડવાં ૮૬

ઓખા ચાલી ચાલુ હાર, સધરો વળાવા સંચરી
ઓખા હલી રહે મળતી જ માને વાહાલી દીકરી. કોઇ
લાવે એકાવળ હાર, લાવે સોનાના સાંકળા. કોઇ લાવે સો
ળ શણુગાર ઓખા બાધને પેહેરવા, ઓખા તે વળતાં
બોલીયાં કાઢે બાધરે ચિતમેદા ઓરી આવ લાવ્યાં વાહી
રે આલે સોનાના સાંકળાં બોલ્યાં બાધરે શું કર સોનાના
સાંકળા બોલ્યા બાધરે તારા મુણુ ઓશીમળ થાઉ બોલ્યા
બાધરે નીત નીત જોમતીને રહુછેડ આવ્યાં નાહીરે ત્યાં
મુજને સંભાળજો બોલ્યાં બાધરે એટલે પોદોગે મનના
કોડ, જ્યાં વાહીરે.

(૮૭)

રામ હોળ કડવાં ૮૭

આખા બાહો સાસરીએ હવે જાયરે, માનની તો મ
મીને મંગલ ગાયરે રથ અંગે પછકુ ત્યાં શ્રીફળે સીંચાય
રે આખા બાહોને લાડ કરોહુ અપાયરે. આખાબાહોને શ્રી
ખામણુ દેહે માયરે,

રામ શીશાસ કડવાં ૮૮

સાસરીયાના સાથમાં તું ઝાલી યજે ઢીકરી હું તુજને
શીખામણુ દેહ, તે રખે જતી વીસરી સાસરીયાના સાથ
માં હળવે હળવે ચાલીયે સાસરીયાના સાથમાં ખોળે ખા
તું નવ ચાલીયે, સાસરીયાના સાથમાં કંઈ સાર માલીયે;
સાસરીના સાથમાં સઘડકા આશી તાણીયે, સાસરીના સા
થમાં સસરો ખેટો હોય તો પિતાને ઠેકાણે જાણીયે સાસ
રીના સાથમાં કુવે વાત ન કીજીયે સાસરીના સાથમાં પ
રપુરૂષ આવતો હોય તો વાત કરતાં ખીચીયે, સાસરીના
સાથમાં સાચુને ગાળ ન કીજીયે, સાસરીના સાથમાં કુકી
પાણી નવ ખીજીયે, સાસરીના સાથમાં પરપુરૂષથી હસી
તાળી નવ લીજીયે ચેકીજીયે પરમેશ્વર જાણી પગ ઘાસ
ઘાસ ખીજીયે.

રામ રૂઢાણાની આસ કડવાં ૮૯

આવ્યો આવ્યો દ્વારીકાંતો ચોર લાખેણી લાડી લે વ
જ્યારે, જોણે વગડે આસ્યાં ઢોર લાખેં શ્રી રાંધા રામ કી
સોર લાંઠાં હારયો હારયો બાણાસુર રાય કલ્યાણરાય જી
તીયારે, વેગે વહીને આવ્યા છે દ્વારીકાંતી મારું કેશવ
રાય જીતીયારે રાણી રૂક્મણીએ વધાવીને લીધા ત્રીકમ
સય જીતીયારે તેનો પુરાણ પ્રસિધ્ધ હોગમગજ જીતીયારે;

(૯૮)

તેતે: એવળ આગળ જાય કલ્યાણુરાય છતીયારે, અને તે કા
ય કાંકણ મીઠળ દોડાય કલ્યાણુરાય છતીયારે.

રાગ ધોળ મંગળ કકવાં ૯૦

તારા આપને આપ છોડાય છોગાળા દોરડો નવ છુટે
બારો કાળુ વડકળો તેડાય છપીલા દોરડો કેમ છુટે તા
રો રક્ષમણી માત તેડાય છપીલાં તારો પ્રદ્યુમન તાત
તેડાય છપીલાં તારી રતુમતી માત તેડાય છપીલાં થ
લાની વાળી ગંગા તે કેમ છુટી જાય છં તારો બળમ
દ કાકો તેડાય છપી. તારી રેવતી કાકી તેડાય છપી. આ
નીશમે જાંધી ગાંઠ દોરડો એ આ છોડયા જાય છપી
દોરડો કેમ છુટે કેમ છુટે તારો આણુસુર તાત તેડાય હે
લાડી તારી આણુ મતી માત તેડાય હો નાકો તારો સંક
ર તાત તેડાય હો લાડી દોરડો કેમ છુટે તારો ગણપત
જાત તેડાય હો લાડી દોરડો કેમ છુટે તારી મુખમુખનો
જાત તેડાય હો લાડી દોરડો કેમ છોડે દોરડો તે જાદવ
જીવતી જાય છપીલી દોરડો કેમ છુટે એકા ગાંઠ તે થ
ડ કરીને તે કેમ છુટી જાય છપી દોરડો કેમ છુટે;

રાગ ધન્યાશ્રી કકવા ૯૧

રીતમાત પરિણુ કરીને ઉડયા કૃષ્ણના તનનિ નવુરે
મંદીરવસનાને ત્યાં, આપુરે ભોવનનિ ૧ એકવારશ્રી ક
સ્તે આજાને, જોળા માંહે એસારીનિ માગવુ હોયતે મા
ગી લેને તું છે વઢવર અમરીરે મારા આપને એક દી
કો લેતુ ગયાસુર નામનિ આણુસુરનો ગ્યાસુર વંશ વધા
રણુ દારનિ કાકી કયાને સંદેહ લાગ્યો, પરીક્ષત લાગ્યો
પાયનિ. શુકનિ અમને પાવન કીધા સંભળ્યો મદિમા
યનિ, આરાધુ હૃદય ગુરદેવને ગણપતીને આણુ પાયનિ. મો

(૮૬)

તા પ્રકૃતા સમજવા કહે કવીતા કરનાડનિ, ભાવેંબરી સ
કુ બોલજો ને ને શ્રીરણજોડનિ. ૬

કડવાં ૯૨

ઇતિ શ્રી ભાગવતે મહાપુરાણે દસમસ્કન્ધે શ્રીશુકદેવ પ
રિક્ષત સંવાદે પ્રેમાનંદકૃત ઓખાહરણ સંપૂર્ણ સમાપ્ત.
શ્લોક.

અચ્યુતં દેશવં રામનારાણં ॥ કૃષ્ણ દામોદરં વસુદેવહરે ॥
શ્રીધરં માધવં ગોપીકા વલભં ॥ ગ્ગનકી બિનાયકં રામચંદ્ર
ભજેત્ ॥ ૧ ॥

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર

આ ચોપડી નીચે લખેલે ઠેકાણેથી વેચાતી મળશે.
મુંબાઈ—યુકસેલર. બાળકાળુ લક્ષ્મણ, યુકસેલર ગોક-
ળદાસ હરજીવનદાસ,

અમદાવાદ શાપુરમાં—તરવડી માધવજી પ્રેમજી,
વલસાડ—યુકસેલર દારકાંદાસ પરબુદાસ.

સુરતમાં—મેહતાજી કુકીરભાઈ કાશીદાસ. ડૉ. સગરામપરે
ભરૂચ—યુકસેલર કુલચંદ યુજયંદ પાસેથી.

વડોદરા—યુકસેલર દસરથ રાગોળા તથા યુ. રણછોડ
મોતીરામ.

મેગણીમાં—અમરચંદ ભવાનદાસ,

ડાકોર—યુકસેલર ત્રીભોવનદાસ રણછોડદાસ પાસેથી.

નડીયાદ—કાગડી સાદકભાઈ ચોપડી વેચનાર,

સામટી લેવી તેમને પોષપેડ કાગળ લખી ખુલાસો
કરવો નાટપેડ કાગળ લીધામાં આવશે નહીં, મુંબાઈનાં છા-
પેલાં સંસ્કૃત, હીંદુસ્તાની, ગુજરાતી, ડીકસ્નેરીઓ, નાટકો
જેનાં ધરમનાં તથા વૈષ્ણવ ધરમનાં, વારતાઓ તથા કાવ્ય
દાઓ વિગેરે બીજી ઘણીખરી જાતનાં પુસ્તકો અમારી
પાસેથી ઘણી સરસ છાપને સસ્તી કિંમતે મળશે,

યુકસેલર સખારામ ભીક્ષેટ ખાતુ

ડૉ, અમદાવાદમાં બાલેશ્વરનની હવેલીમાં

